

VAASAN YLIOPISTO

Filosofinen tiedekunta

Salla Pukkinen

Verkkolehden graafisen käytettävyyden kriteerit

Viestintätieteiden pro gradu -tutkielma

Vaasa 2012

SISÄLLYS

KUVAT	2
KUVIOT	3
TAULUKOT	3
TIIVISTELMÄ	5
1 JOHDANTO	7
1.1 Tutkimuksen tavoite	8
1.2 Tutkimusaineisto	11
1.3 Tutkimusmenetelmä	13
2 VERKKOLEHDEN ULKOASU	16
2.1 Sanomalehden vaikutus verkkolehden ulkoasuun	18
2.2 Verkkolehden ulkoasun tekniset rajoitukset	19
3 KÄYTETTÄVYYS	22
3.1 Verkkosivujen käytettävyys	22
3.2 Käytettävyys graafisesta näkökulmasta	24
3.3 Käytettävyys typografisesta näkökulmasta	27
4 VERKKOLEHDEN GRAAFINEN KÄYTETTÄVYYS	30
4.1 Taitto	30
4.1.1 Elementit	31
4.1.2 Elementtien sijainti	35
4.2 Typografia	37
4.2.1 Kirjaintyyppi, tekstin koko ja korostuskeinot	38
4.2.2 Tekstipalstojen muotoilu	39
4.3 Värit	40

5 VERKKOLEHTIEN GRAAFISEN KÄYTETTÄVYYDEN TOTEUTUMINEN	42
5.1 Analyysin suorittamisesta	44
5.2 Etusivujen taitto	45
5.2.1 Palstat	46
5.2.2 Elementit	47
5.2.3 Tilan jakaminen	53
5.3 Etusivujen typografia	54
5.3.1 Luettavuus ja silmäiltävyys	55
5.3.2 Tekstielementtien hierarkia ja erottuvuus	58
5.4 Etusivuilla käytetyt värit	61
5.5 Ihanteellinen etusivu	64
5.5.1 Taitto	64
5.5.2 Typografia	67
5.5.3 Värit	68
6 PÄÄTÄNTÖ	71
LÄHTEET	77
LIITE. Aineiston verkkolehtien etusivujen ensimmäiset näkymät	82
KUVAT	
Kuva 1. Elementtejä Keskisuomalaisen etusivulla	33
Kuva 2. Läheisyyden ja samankaltaisuuden lain toteutuminen Taloussanomissa	37
Kuva 3. Typografisten muotoilujen etsintää Iltalehden yhteydenottoelementissä	44
Kuva 4. Palstajako Savon Sanomissa	46
Kuva 5. Nostoelementtien sijoittelua Iltalehden etusivulla	49
Kuva 6. Kauppalehden etusivun ensimmäinen näkymä	51
Kuva 7. Tilanjakoelementtejä Taloussanomien etusivulla	54
Kuva 8. Kauppalehden ja Ilta-Sanomien tunnuselementit	60
Kuva 9. Tilanjakoelementti ja osastoelementti Aamulehden etusivulla	63
Kuva 10. Ohjauselementtien väri vaihtelu	63

KUVIOT

Kuvio 1. Verkkolehtien kontekstitekijät Koskelan mukaan	17
Kuvio 2. Matala ja syvä sivuarkkitehtuuri	23
Kuvio 3. Graafisen muotoilun vaikutukset viestin tulkintaan Brusilan mukaan	25
Kuvio 4. Times New Roman, Georgia, Arial ja Verdana pistekoossa 30	28
Kuvio 5. Analyysin eteneminen	43
Kuvio 6. Verkkolehtien etusivujen pituudet	45
Kuvio 7. Verkkolehdistä käytetyt värit	62
Kuvio 8. Elementtien ihanteellinen sijainti verkkolehden etusivulla	66
Kuvio 9. Verkkolehden ihanteelliset värit	69

TAULUKOT

Taulukko 1. Sommittelun elementit Melvasalon mukaan	31
Taulukko 2. Verkkolehden elementit	32
Taulukko 3. Elementtimäärät verkkolehtien etusivuilla	48
Taulukko 4. Mainoselementtien sijoittelu aineiston verkkolehdistä	50
Taulukko 5. Uutiselementin osien typografiset muotoilut	56
Taulukko 6. Tunnuselementtien kirjainkoot	59
Taulukko 7. Graafiselta käytettävyydeltään ihanteellinen verkkolehden typografia	68

VAASAN YLIOPISTO**Filosofinen tiedekunta**

Tekijä:	Salla Pukkinen
Pro gradu -tutkielma:	Verkkolehden graafisen käytettävyyden kriteerit
Oppiaine:	Viestintätieteet
Valmistumisvuosi:	2012
Työn ohjaaja:	Anita Nuopponen

TIIVISTELMÄ:

Verkkolehden ulkoasu syntyi sanomalehden yli sata vuotta vanhan muotoilutavan ja suhteellisen uuden mediamuodon, verkkosivun, teknisten rajoitusten pohjalta 1990-luvun loppupuolella. Suhteellisen lyhyessä ajassa verkkolehdet ovat nousseet suosituimpien verkkosivujen kärkeen. Koska niin moni käyttäjä vierailee verkkolehden etusivulla päivittäin, asetetaan niiden käytettävyydelle valtavat odotukset.

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, millaiset ovat verkkolehden graafisen käytettävyyden kriteerit. Graafinen käytettävyys tarkoitti tässä tutkimuksessa sitä, miten helposti ja vaivattomasti verkkolehden käyttäjä löytää tarvitsemansa informaation verkkolehden etusivulta graafisten elementtien avulla. Tavoitteeseen etsittiin vastausta tarkastelemalla verkkolehden elementtien sijoittelua, tyyppiä ja kokoa, elementtien tekstien typografiaa sekä elementeissä käytettyjä värejä.

Tutkimusaineisto oli homogeeninen, 10 suomalaisen verkkolehden etusivua, jotta saavutettaisiin yksityiskohtaista tietoa tutkimalla etusivujen vivahde-eroja. Alan aikaisemman tutkimuksen sekä aineistosta tehtyjen havaintojen, yleisimpien arvojen ja keskiarvojen perusteella muodostettiin käytettävyydeltään ihanteellinen verkkolehden etusivu. Sen pohjalta luotiin verkkolehden graafisen käytettävyyden kriteerit.

Tutkimusaineiston tarkastelun perusteella selvisi, että graafiselta käytettävyydeltään ihanteellisessa verkkolehdessä sivustolla navigointiin ja esimerkiksi yhteydenottoon liittyvät elementit taitetaan sivun yläosaan, ja uutiselementtien tärkeyttä korostetaan muun muassa muita elementtejä suuremmalla kirjainkokoalla, leveämmällä palstalla ja tekstin tummalla värillä. Teksteistä tehdään luettavia käyttämällä päätteetöntä, groteskia kirjaintyyppiä. Tilaa jaetaan huomaamattomilla harmaan sävyillä, ja kirkkaita värejä käytetään sisältöä jaottelevissa osastoelementeissä.

Verkkolehden graafisen käytettävyyden kriteereitä ovat siis yksinkertainen taitto, tekstin silmäiltävyys sekä värien ja kirjaintyyppien rajallinen määrä. Tuloksista voidaan päätellä, että verkkolehdistä on jo muodostunut käsite, jonka käyttäjät olettavat rakentuvan ja toimivan tietyllä tavalla, mikä näkyy verkkolehtien homogeenisyytenä.

AVAINSANAT: verkkolehti, käytettävyys, sommittelu, graafinen suunnittelu

1 JOHDANTO

”Even small changes to homepages can have drastic effects” (Nielsen & Tahir 2001: 7).

Verkkosivuston aloitussivuun kohdistuu valtava paine. Sivuston käyttöliittymää voidaan pienillä viilauksilla kohentaa huomattavasti, jolloin käytettävyys paranee ja käyttäjämäärä saadaan kasvamaan, mutta aivan yhtä pienet muutokset saattavat eksyttää käyttäjän. Jos kaivattua tietoa ei löydy verkkosivulta muutamissa sekunneissa, on käyttäjän helppo siirtyä kilpailevalle sivustolle vain muutaman kerran hiirtä klikkaamalla tai kosketusnäyttöä napauttamalla.

Verkkolehdele aloitussivu, etusivu, on erityisen tärkeä: se ei vain myy taustalla vaikuttavaa sanomalehteä, se on itsekin tuote. Verkkolehden ulkoasu, ja erityisesti sen etusivun ulkomuoto on syntynyt vuosisatoja vanhan sanomalehtiperinteen ja suhteellisen nuoren verkkoviestinnän vaikutuksesta. Lyhyessä ajassa verkkolehti on jo ehtinyt luoda aivan uusia muotoilutapoja, joiden vaikutukset näkyvät nykyään myös vanhemmissa mediamuodoissa, kuten sanomalehdessä ja televisiossa (ks. esim. Cooke 2005: 41).

Verkkolehden muodosta on siis ahkerasti lainattu muihin viestimiin, mutta se joutuu myös jatkuvasti mukautumaan, kun verkon käyttäjien vaatimukset inhimillisen ajattelumallin ja tiedonkäsittelyprosessin huomioon ottavasta käyttöliittymästä kasvavat. Sanomalehti on säilynyt lähes samanmuotoisena yli sata vuotta, mutta verkkolehden on kyettävä muuttumaan: siksi verkkotuotteiden käytettävyystutkimus on lisääntynyt koko ajan. Verkkolehtiä on tarpeen tutkia, koska niitä todella käytetään. Vuonna 2011 kolme neljästä suomalaisesta oli lukenut verkkolehtiä viimeisen kolmen kuukauden aikana (Tilastokeskus 2011).

Kaikki verkkosivut ovat erilaisia, mutta koska käytettävyyttä on tutkittu jo niin paljon ja käyttäjät ovat pohjimmiltaan samalla tavalla ajattelevia ihmisiä, voidaan yleistyksiä tehdä (ks. esim. Nielsen & Pernice 2010: XIV). Jokaisen tuotteen, julkaisun ja käyttöliittymän käytettävyys määritellään erikseen. Siitä huolimatta käytettävyyttä

voidaan aina pikkuisen kohentaa sisällyttämällä tuotteeseen sellaisia piirteitä, joiden tiedetään yleisesti olevan käyttäjille edullisia (Suomen standardisoimisliitto SFS 1998: 8). Tässä tutkimuksessa käytettävyyttä lähestytään graafisen muotoilun näkökulmasta.

1.1 Tutkimuksen tavoite

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, millaiset ovat verkkolehden graafisen käytettävyyden kriteerit. Tässä tutkimuksessa graafisella käytettävyydellä tarkoitetaan sitä, miten tehokkaasti ja miellyttävästi verkkolehden lukija kykenee löytämään tarvitsemaansa informaatiota verkkolehden etusivulta graafisten elementtien avulla. Määritelmäni perustuu käytettävyyden ISO-standardi 9241-11:een (Suomen standardisoimisliitto SFS 1998) sekä Risto Näsänen (2007) visuaalisen käytettävyyden määritelmään. Niitä kuvataan tarkemmin luvussa 3.

Graafisen käytettävyyden kriteereillä tarkoitan vaatimuksia muotoilutavoille, jotka tekevät verkkolehdestä ihanteellisen käyttää. Kriteerit määrittelevät, millainen verkkolehden graafisen ulkoasun on oltava, jotta verkkolehden käyttäjä pystyisi navigoimaan, lukemaan uutisia ja löytämään haluamaansa tietoa verkkolehden etusivulla mahdollisimman tehokkaasti, miellyttävästi ja vaivattomasti. Käytettävyyden kriteerit ovat käyttöliittymän suunnittelun perusta, joka johtaa parempaan ja tehokkaampaan käyttöön (Park & Lim 1999: 381). Verkkolehden pätevät luonnollisesti samat kriteerit kuin muihinkin käyttöliittymiin, mutta koska verkkolehti on erikoistarkoitusta varten luotu verkkosivu, on siihen liittyvien kriteereidenkin oltava spesifimpiä.

Tavoitteeseen pääsemiseksi etsin vastausta tutkimuskysymyksiin, jotka olen määritellyt seuraavasti:

- 1) Miten verkkolehtien taitto tukee käytettävyyttä?
- 2) Miten verkkolehtien typografia tukee käytettävyyttä?
- 3) Miten verkkolehdissä käytetyt värit tukevat käytettävyyttä?
- 4) Millainen on graafiselta käytettävyydeltään ihanteellinen verkkolehden etusivu?

Tutkin verkkolehden graafista käytettävyyttä verkkolehden taiton, typografian ja värien kautta, koska ne ovat osat, joista verkkolehden ulkoasu muodostuu. Osa-alueiden valinta perustuu Riitta Brusilan (1997: 10) väitöskirjassaan tekemään jakoon painetun lehden ulkoasusta. Brusila (emt. 10) jakaa lehden ulkoasun kolmeen tarkasteltavaan kokonaisuuteen: elementtien järjestelyyn eli taittoon, typografiaan sekä kuvitukseen. Verkkolehdessä taitolla ja typografialla on yhtä tärkeä rooli kuin painetussa lehdessä, minkä vuoksi ne ovat merkittävä osa tutkimustani. Kuvat jätän tutkimuksen ulkopuolelle, koska niiden sisältö ei vaikuta sivun käytettävyyteen samalla tavoin kuin esimerkiksi niiden koko tai sijainti. Siksi tarkastelen kuvia ainoastaan osana verkkolehden etusivun taittoa. Brusilan (1997: 10) tekemästä jaottelusta poiketen tarkastelen myös verkkolehdessä käytettyjä värejä.

Chilenkon (2010: 46) mukaan käyttäjät silmäilevät verkkosivut aina elementeistä riippumatta samalla tavalla: katse liikkuu diagonaalisesti näytön oikeasta yläkulmasta vasempaan alakulmaan. Sen sijaan Nielsenin ja Pernicen (2010: 51–53) mukaan verkkolehden käyttäjien katse ei liiku lainkaan suoraviivaisesti, vaan poukkoilee kiintopisteestä toiseen. Lisäksi jokainen käyttäjä katsoo verkkosivua hieman eri tavalla erilaisten kiinnostuksen kohteiden ja sivunkäytön tavoitteiden vuoksi (emt. 50), joten verkkosivun elementtien sijoitteluun ei ole olemassa vain yhtä oikeaa tapaa. Koska verkkolehden etusivulle saapuvilla käyttäjillä on kuitenkin suhteellisen samankaltainen tavoite, uutistekstien lukeminen, voidaan jonkinlaisia ihanteita katseen liikkumisesta muodostaa. Sivun graafinen ulkoasu vaikuttaa olennaisesti silmäilyjärjestykseen. (emt. 50, 53)

Taitolla tarkoitan johonkin tyyliin perustuvaa elementtien järjestelyä. Samasta asiasta käytetään myös englanninkielistä termiä *layout*, mutta koska molemmat termit ovat vakiintuneet käytettäväksi konkreettisen paperilehden lisäksi myös sähköisen viestinnän tuotteiden ulkoasusta puhuttaessa, käytän tässä tutkimuksessa suomenkielistä termiä taitto. Typografialla tarkoitetaan laajassa merkityksessä julkaisun ulkoasua kokonaisuudessaan. Siihen kuuluvat osa-alueet ovat formaatti, kuvitus, taitto, kirjaintyypit,

tekstialueiden muotoilu sekä mahdollisesti myös paperin valinta. (Loiri & Juholin 1998: 32; Pulkkinen 2002: 15) Tässä tutkimuksessa käytän typografiaa Pulkkinen (2002: 15) määrittelemässä suppeammassa merkityksessä: sillä tarkoitetaan tekstitypografiaa eli tekstien muotoilua.

Typografisiin muotoiluihin kuuluvat Pulkkinen (2002: 15) mukaan kirjaintyyppi, kirjainkoko, merkkiväli, sanaväli, rivivälin suuruus, sisennys, palstaleveys, palstan tasaustapa ja kappaleväli. Tässä tutkimuksessa tarkastelen kuitenkin ainoastaan kirjaintyyppiä, kirjainkoko, palstaleveyttä, palstan tasaustapaa, kappaleväliä ja Pulkkinen (emt. 15) listasta poiketen kappaleen pituutta. Kirjaintyypistä käytetään myös nimityksiä fontti ja kirjainlaji, mutta tässä tutkimuksessa käytän nimeä kirjaintyyppi.

Väreillä on olennainen vaikutus paitsi tekstin luettavuuteen, myös elementtien erottumiseen ja ryhmittelyyn sekä käyttäjän huomion kiinnittämiseen (Brusila 1998: 41, Sinkkonen, Kuoppala, Parkkinen & Vastamäki 2002: 148–149). Siten värit joko helpottavat tai heikentävät olennaisesti verkkosivun käytettävyyttä, minkä vuoksi niitä on tarpeen tutkia. Verkkolehden taitto, typografia ja värit muodostavat yhdessä verkkolehden ulkoasun. Koska kyseessä on konkreettinen, vaikkakin virtuaalinen tuote, voidaan osaten perusteella määrittää verkkolehdelle ihanteellinen ulkoasu. Ihanteellisen etusivun pohjalta muodostan graafisen käytettävyyden kriteerit nostamalla ihanteelliset muotoilutavat yleisemmälle tasolle.

Verkkolehtiä on tutkittu aikaisemmin lähinnä siitä näkökulmasta, miten niissä hyödynnetään teknologian tarjoamia mahdollisuuksia (Dibean & Garrison 2001) sekä millaisia uusia uutisointitapoja verkkolehti sekä sen tekniset rajoitukset ja mahdollisuudet ovat synnyttäneet (Knox 2007). Verkkolehden graafista käytettävyyttä ei ole kuitenkaan tutkittu vielä riittävästi. Vaikka verkkosivujen käytettävyyteen ovatkin paneutuneet muun muassa Nielsen (2000) sekä Nielsen ja Pernice (2010), ovat verkkolehtien ominaispiirteet jääneet liian vähälle huomiolle. Verkkolehtien käyttäjäkunta on nimittäin muiden verkkosivujen käyttäjäkuntaan verrattuna hyvin laaja ja heterogeeninen: esi-

merkiksi käyttäjien tietotekninen osaaminen voi vaihdella runsaastikin. Silti samalla graafisella ulkoasulla on pyrittävä miellyttämään kaikkia.

Ulutas ja Islier (2010: 137) pitävät verkkolehden ulkoasua yhtenä kolmesta verkkosivun tärkeimmästä tekijästä sisällön ja teknologian ohella. Verkkolehden ulkoasua onkin tutkittu esimerkiksi siitä näkökulmasta, miten verkkosivun graafinen ilme on muuttunut lyhyen elinkaarensa aikana (esim. Cooke 2003) tai millainen on (uutis)verkkosivun toimiva ulkoasu (esim. Lowrey 1999). Ulkoasututkimukset ovat kuitenkin vanhoja siihen nähden, että monet tekniset rajoitukset ovat poistuneet ja näytöltä lukemisesta on saatu uutta tietoa muun muassa silmänliikekameroiden avulla (esim. Josephson 2008, Nielsen & Pernice 2010).

1.2 Tutkimusaineisto

Tutkimuksen aineistona on 10 suosituimman suomalaisen verkkolehden etusivua. Suosituimmuus on määritelty TNS Gallupin tekemän verkkosivustojen viikkolukumittauksen mukaan. Viikolla 36 (vuonna 2011) 223 avatuimman verkkosivun joukkoon mahtui 54 verkkolehdeksi luokiteltavaa sivustoa. Näistä tutkimukseen valitsin 10 luetuinta, jotka ovat Aamulehti, Helsingin Sanomat, Ilta-Sanomat, Iltalehti, Kauppa-lehti, Kaleva, Keski-suomalainen, Savon Sanomat, Taloussanomat ja Turun Sanomat. Verkkolehtien ensimmäiset näkymät löytyvät liitteestä.

Edellä mainituista verkkolehdistä tarkastelen niiden graafista käyttöliittymää. Käyttöliittymällä tarkoitetaan informaatiopintaa, joka välittää tietoa ja mahdollistaa vuorovaikutuksen käyttäjän ja käyttökohteen, tässä tapauksessa tietokoneen, välillä. Elektronisissakin julkaisuissa on aina käyttöliittymä. (Metsämäki 1995: 3–4). Graafisen käyttöliittymän osia ovat esimerkiksi erilaiset ikkunat, ikonit ja hiiren kursori, kun taas merkkipohjainen käyttöliittymä toimii syöttämällä kirjoitettuja komentoja, ja tietokone antaa vastaukseksi kirjoitettua tekstiä (Nielsen 1993: 57, Metsämäki 1995: 3). Käyttöliittymän muodostavat taustalla vaikuttava tekniikka sekä visuaalinen muoto, joka antaa

pinnalle hahmon (Metsämäki 1995: 4). Tässä tutkimuksessa tarkastelen nimenomaan käyttöliittymän visuaalista muotoa.

Verkkolehti toimii monessa mielessä edelleen samalla tavalla kuin paperiversiokin: perinteisenä alkupisteenä on etusivu. Käyttäjistä monet siirtyvät kuitenkin verkkolehden uutissivuille hyperlinkkien kautta muualta verkosta käymättä lainkaan etusivulla. Tämän vuoksi lehtien ulkoasun on tärkeää pysyä samana sivulta toiselle (ks. esim. Nielsen 2000: 166), jotta käyttäjä tunnistaa verkkolehden ja sen käyttötavan varsinaista lähtöpistettä näkemättä.

Koska sivut näyttävät samalta, saadaan tutkimalla yhtä sivua tietoa koko sivustosta. Etusivut ovat loogisin tutkimuskohde sen vuoksi, että ne sisältävät eniten informaatiota ja elementtejä sekä ovat sivujen välisen navigaation lähtökohta. Lisäksi moni verkkolehden käyttäjä lukee vain etusivun otsikot eikä edes siirry hyperlinkkien kautta juttusivuille. Tämän vuoksi etusivun käytettävyys on verkkolehden käyttöliittymän kannalta olennaisinta.

Suomen suosituimpia verkkolehtiä tarkastelen sen vuoksi, koska oletan, että paljon luettujen verkkolehtien käytettävyyteen panostetaan aivan erityisesti. Esimerkiksi Ilta-Sanomat uudistui marraskuun 2011 alussa ja markkinoi uusia sivujaan entistä helppokäyttöisempinä (Ilta-Sanomat 2011). Verkkolehtien etusivuista tarkastellaan 13. tammikuuta 2012 käytössä ollutta versiota. Valitsin aineistokseni suomalaisia verkkolehtiä, mutta tuloksia voidaan yleistää myös ulkomaisiin lehtiin; esimerkiksi Koskela (2007: 91) huomauttaa verkkolehtien olevan osa globaalia verkkoviestintää, jossa kansalliset piirteet eivät välttämättä juurikaan näy.

Valitsin aineiston siten, että jokaisen verkkolehden taustalla vaikuttaa ”emomediana” vähintään tabloidikokoinen, uutisia tietyltä maantieteellisestä alueelta tai erikoisalalta tarjoava sanomalehti. Tarkoituksena oli valita joukko mahdollisimman samankaltaisia verkkolehtiä, jotta pienet vivahde-erot muotoilutavoissa ja käytettävyydessä tulisivat paremmin esiin. Rajauksen vuoksi esimerkiksi 25:nneksi suosituin suomalainen verkkosivu, Uusi Suomi, rajautui aineiston ulkopuolelle. Uusi Suomi -niminen sanomalehti

lakkautettiin vuonna 1991 ja nykyisin Uusi Suomi on ainoastaan verkossa toimiva lehti (Uusisuomi.fi 2011).

Englanniksi Uuden Suomen kaltaisista sivustoista käytetään termejä *online news site* ja *news website*, joita vastaa suomeksi termi verkkouutissivusto. Verkkouutissivustoihin lukeutuvat myös esimerkiksi Yleisradion sekä televisiokanavien, kuten MTV3:n ja Nelosen, muun informaation ohella uutisiakin tarjoavat verkkosivut. Jätin ne siis tämän tutkimuksen aineiston ulkopuolelle. Tässä tutkimuksessa käytetään termiä verkkolehti, joka on englanniksi *online newspaper* ja *internet newspaper*. Sillä viitataan tässä tutkimuksessa sanomalehden verkkosivuun, jolle kaikilla internetin käyttäjillä on vapaa pääsy ilman rekisteröintiä tai käyttömaksua.

1.3 Tutkimusmenetelmä

Tutkin aineistoani systemaattisen havainnoinnin menetelmällä: verkkolehtien etusivuilta tarkasteltavaksi poimimani graafiset elementit ovat näköaistein havaittavia. Vilkan (2007a: 22, 2007b: 29) mukaan systemaattista havainnointia voidaan käyttää tarkastellessa laajahkoa laadullista aineistoa, joka voi koostua myös sähköisistä dokumenteista.

Aineistoni analyysissä on sekä aineistolähtöisiä että teorialähtöisiä piirteitä. Toisaalta analysoin aineistosta tehtyjä havaintoja lähteistä löytyneiden käytettävyyden ihanteiden pohjalta, eli uutta tietoa on etsitty teorian ohjaamana (ks. esim. Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007: 140), mutta jos havainnot poikkeavat merkittävästi vanhasta teoriasta, korvaavat ne vanhan teorian. Teoria siis syntyy reaali maailmasta tehtyjen havaintojen pohjalta (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007: 140). Jälkimmäisessä tapauksessa luon uutta tietoa induktion avulla: yksittäistapauksia havainnoimalla muodostan yleisiä väittämiä (Haaparanta & Niiniluoto 1986: 57, 62), tässä tapauksessa uusia graafisen käytettävyyden kriteereitä. Käytännössä pyrin siis vahvistamaan tai kumoamaan vallitsevat käytettävyyden kriteerit sekä luomaan uusia sellaisille piirteille, joille kriteereitä ei ole aikaisemmin asetettu.

Aineiston analysointi etenee etsimällä vastauksia tutkimuskysymyksiin. Analyysissä yhdistän laadulliset ja määrälliset sisällönanalyttiset menetelmät: vaikka esitän tutkimuskysymysten tulokset määrälliselle tutkimukselle tyypillisinä lukuina ja kaavioina, analysoin niitä myös sanallisesti. Ensimmäiseen tutkimuskysymykseen, miten verkkolehtien sommittelu tukee käytettävyyttä, vastaan tarkastelemalla verkkolehden elementtien sommittelua. Käsittelen aineiston ensin piirtämällä kustakin verkkolehden etusivusta yksinkertaistetun kaaviokuvan, josta näkyvät sivulla käytetyt elementit.

Elementeistä käyttämäni nimitykset pohjautuvat osittain Melvasalon (2005) tekemään luokitukseen verkkosivujen sommittelun elementeistä. Vaikka Melvasalon (2005) tutkimus käsittelikin verkkosivuja yleensä, löytyy useita hänen esittämiään elementtejä (Melvasalo 2005: 136) myös verkkolehden etusivulta. Melvasalon (2005) tutkimuksesta poiketen tarkastelen myös elementtien sijaintia, kokoa ja määrää sekä niiden välistä tyhjää tilaa. En myöskään tee Melvasalon (2005) tavoin eroa sisältöelementtien välillä, vaan luokittelen uutistekstit kuvineen pelkästään uutiselementeiksi. Vaikka tarpeetonta tyhjää tilaa tulisi verkkolehdissä välttää (Lowrey 1999: 24; Ulutas & Islier 2010: 136), tyhjä tila ohjaa käyttäjän silmää ja helpottaa sivun elementtien ryhmittelyn ymmärtämistä (Nielsen 2000: 18), minkä vuoksi tarkastelen sitäkin. Elementtien määrälläkin on vaikutusta käytettävyyteen: Näsänen (2007: 17) mukaan taitto on riittävän yksinkertainen, jos yhdellä katseen kohdistuksella käyttäjä näkee kaikki näytön pääkohdat. Elementtejä ja taittoa käsittelen tarkemmin luvussa 4.1.

Toiseen tutkimuskysymykseen, miten verkkolehtien typografia tukee käytettävyyttä, vastaan kokoamalla aineiston tekstielementtien kirjaintyypit, kirjainkoot, palstalevydet, palstan tasaustavat, kappalevälit ja kappaleen pituudet taulukkoon ja analysoimalla tuloksia lähteistä löytyneiden käytettävyyden ihanteiden perusteella. Kolmanteen tutkimuskysymykseen, miten verkkolehdissä käytetyt värit tukevat käytettävyyttä, vastaan kokoamalla havainnot verkkolehtien värien käytöstä omaan kaavioonsa. Analysoin elementtien ja tekstien väriä niiden määrän sekä niiden luomien kontrastien ja elementtiryhmittelyn avulla. Yleisesti ajatellaan, että musta teksti valkoisella pohjalla olisi käytettävyyden ja luettavuuden kannalta paras ratkaisu, mutta tosiasiallisesti teksti on helppolukuista, kunhan sen värin ja pohjan värin kontrasti on riittävän suuri (Brusila

1998: 46). Värien assosiatiivisiin merkityksiin (ks. esim. Sinkkonen et al 2002: 152–154) en tässä tutkimuksessa paneudu.

Neljänteen tutkimuskysymyksen, millainen on graafiselta käytettävyydeltään ihanteellinen verkkolehden etusivu, vastaan laatimalla kaaviokuvat ja typografiataulukon kolmeen ensimmäiseen tutkimuskysymyksen saatujen vastausten pohjalta. Tutkimuksen tavoitteessa esille tuodut verkkolehden graafisen käytettävyyden kriteerit muodostan tuomalla ihanteellisen etusivun muotoilut yleisemmälle tasolle sekä vahvistamalla tai kumoamalla kirjallisuudessa esitetyt kriteerit.

2 VERKKOLEHDEN ULKOASU

Kun verkkolehti syntyi 1990-luvun alussa, epäiltiin, että sen myötä sanomalehdet, joiden levikit olivat laskeneet tasaiseen tahtiin jo 1950-luvulta lähtien radion ja television yleistymisen vuoksi, häviäisivät täysin (Pulkkinen 2002: 1). Pelkojen lisäksi internet nostatti uudenlaista toivoa: toiveet siitä, että uusi teknologia mullistaisi koko journalismin kentän, olivat korkealla (Quandt 2008: 717).

Heinosen (1997: 11) juuri kriittiseen aikaan laatima tutkimus osoittikin, että verkkolehti tarjoaa sanomalehdille täysin uusia ulottuvuuksia, tärkeimpinä reaaliaikaisuus ja interaktiivisuus. Osa lehdistä kehittyi ja sopeutui uuteen mediaan nopeasti perustamalla menestyksekkäästi verkkolehtiä ja muita internetpalveluita (Pulkkinen 2002: 2, 66; Väliverronen 2009: 23), osalla uuden omaksuminen kesti kauemmin. Kyse oli mahdollisuuden lisäksi pakosta: lehtien täytyi laajentaa palveluitaan, jotta suhde yleisöön säilyisi (Väliverronen 2009: 21). Sanomalehdet käyttivät siis uutta mediamuotoa pitääkseen kiinni ja puolustaakseen hallitsemaansa osuutta tiedotusvälineistä, eivät valloittaakseen uusia alueita (Boczkowski 2004: 20).

Verkkolehti on siinä mielessä ainutlaatuinen mediamuoto, että siihen vaikuttavat paitsi vuosisatojen takaiset sanomalehtikäytännöt, myös vielä suhteellisen nuoren verkkoviestinnän piirteet. Verkkolehden kontekstitekijät olen havainnollistanut Koskelan (2007: 92) löydösten pohjalta kuvioon 1. Sanomalehden muotoilu ja verkkoviestinnän rajoitukset ovat muokanneet sisäisten ominaisuuksien lisäksi myös verkkolehden ulkoisia piirteitä.

Muotoilu eli graafinen suunnittelu oli alkujaan sidoksissa perinteisten painotuotteiden, esimerkiksi sanomalehden, ulkoasun muotoiluun, mutta nykyisin graafiseen suunnitteluun lasketaan myös niin sanotut sähköiset pinnat, esimerkiksi verkkolehden sivut. Lehtisuunnittelua pidetään kuitenkin enemmän osana visuaalista viestintää kuin varsinaista graafista suunnittelua. (Pulkkinen 2002: 10) Tyylikkään ja virtaviivaisen ulkoasun sijaan muodon tulisi määräytyä käyttötarkoituksen mukaan: käyttöliittymä

asettaa tietokoneen näytölle ladattavan verkkolehden ulkoasulle aivan omanlaisensa vaatimukset. Niitä tarkastellaan luvussa 2.2.

Kuvio 1. Verkkolehden kontekstitekijät Koskelan mukaan

Tällä hetkellä sanomalehtien, television ja internetin esitystavat ovat muotoutumassa kohti yhdenmukaista ja mediamuotojen rajat ylittävää esitystapaa. Tätä ilmiötä kutsutaan mediakonvergenssiksi. (Cooke 2005: 23, 25) On kuitenkin huomattava, että internetin ja verkkolehden sekä sanomalehden ulkoasut ovat aina muodostaneet jonkinasteisen symbioosin: internetajan sähköisiin käyttöliittymiin otettiin vaikutteita vanhemmilta mediamuodoilta, kuten sanomalehdeltä ja televisiolta, joten uusia käyttöliittymiä on tarkasteltava myös niiden lävitse (emt. 25).

2.1 Sanomalehden vaikutus verkkolehden ulkoasuun

Vielä 2000-luvun alussa verkkolehdet olivat sidoksissa sanomalehteen eivätkä niinkään uuteen mediatodellisuuteen (ks. esim. Wallenius 2001): julkaisut siirsivät sanomalehden sisällön ja rakenteen sellaisinaan verkkoon, jotta lukijoilla olisi jotain tuttua internetin ”kaoottisessa ympäristössä” (Sirkkunen 1997: 10, Boczkowski 2004: 55). Sitten verkkolehden käyttöliittymää on kehitetty tietokoneen näytölle sopivammaksi, mutta sanomalehden ja verkkolehden ulkoasuilla on edelleen merkittävän paljon yhteistä.

Esimerkiksi Knox (2007: 46) on huomionnut, että vaikka verkossa mahdollisuudet dynaamisuuteen ovat paljon sanomalehteä suuremmat, on sanoma- ja verkkolehden visuaalinen tapa esittää informaatiota merkillepantavan yhteneväinen. Tämä johtuu siitä, että internetin kasvavan suosion myötä sanomalehdille tuli kiire siirtyä verkkoon. Internetpresenssi toteutettiin useimmiten lainaamalla olemassa olevien mediamuotojen visuaalisia esitystapoja. (Cooke 2007: 37) Lowreyn (1999: 14–15) mukaan verkkolehdet jäljittelivät aluksi sanomalehtiä ja niiden tapaa esittää uutisia yksinkertaisesti sen vuoksi, että verkkouutisten lukemiselle ja muotoilulle ei ollut vielä muodostunut omia konventioita.

Koska sanomalehden ulkoasun kehitys liittyy verkkolehden muotoon niin olennaisesti, on sanomalehdenkin historiaa tarkasteltava lyhyesti. Mervola (1995) näkee suomalaisessa sanomalehtimuotoilussa olleen neljä aikakautta: sanomalehdistön synnystä 1850-luvulle sanomalehdet noudattelivat kirjamaista ulkoasua, 1860-luvulta 1910-luvulle vallalla oli palstalinjoja korostava taittotapa, jossa sivulla saattoi olla jopa kymmenen vierekkäistä palstaa täynnä lyhyitä juttuja. Sanomalehdissä alettiin panostaa 1910-luvulla myyvään etusivuun, johon taitettiin pääuutisaiheet; 1960-luvulla sanomalehdissä näkyivät koko yhteiskunnassa tapahtuvat nopeat muutokset ja kuvien määrä kasvoi. Muutos oli jo tasaantunut 1970-luvulle tultaessa, ja lehtien vallitsevaksi ulkoasuksi nousivat lohkot, joiden avulla taittaminen on vallalla edelleen. (Mervola 1995: 147, 189, 353)

Cookin (2005: 30, 34) mukaan sanomalehtien etusivuilla siirryttiin 1970-luvulla helposti silmäiltävään, moduuleista koostuvaan rakenteeseen, ja seuraavalla vuosikymmenellä etusivujen uutistiivistelmät lyhenivät yhden virkkeen mittaisiksi vinkeiksi (*teaser*). Lyhyet, sisäsivujen juttuihin viittaavat vinkit ovat hyvin yleinen verkkolehtien etusivujen muotoilutapa nykyään, ja Knox (2007: 25) käyttää näistä kokonaisuuksista nimeä uutispala, *newsbite*. Uutispalat kertovat verkkolehden organisaation tärkeimmiksi nostamista uutisaiheista (Knox 2007: 26) aivan samalla tavalla kuin sanomalehden etusivulle on koottu tiivistelmät kyseisen lehden tärkeimpinä pidettävistä uutisista. Vahlbergin (2008: 32) mukaan uutispalat miellyttävät erityisesti nuoria käyttäjiä, koska niiden avulla verkkolehden sisältö on helpompi hahmottaa.

Verkkolehden etusivun muotoilullinen kaari myötäilee sanomalehden vastaavaa. Tekstipainotteisesta sisällöstä ollaan menty kohti moduuleista koottua sivua, joka on helposti silmäiltävissä. Aluksi esimerkiksi typografia ei luonut verkkolehden sivulle tekstiosioden välistä hierarkiaa, kun taas myöhemmin typografisilla valinnoilla luotiin ero esimerkiksi hyperlinkkien, otsikoiden ja leipätekstien välille. (Cooke 2003: 171–172) Loirin ja Juholinin (1998: 33, 97) mukaan kaikki graafisen suunnittelun peruseriaatteet soveltuvat sellaisinaan myös verkkojulkaisujen suunnitteluun: typografian suunnittelussa otetaan huomioon paitsi julkaisun kohderyhmä, myös julkaisun oma tyyli ja laatutaso. Jotta julkaisun ulkoasu säilyisi yhtenäisenä, on oleellista, että verkkolehden graafiset muotoilut on koottu yhtenäiseksi ohjeistoksi eli sanomalehtimaailmasta tutuksi tyylikirjaksi (Pulkkinen 2002: 122).

2.2 Verkkolehden ulkoasun tekniset rajoitukset

Verkon käyttäjät ovat nykyään niin tottuneita verkkolehden käyttöliittymään, etteivät he oleta sen toimivan samalla tavalla kuin sanomalehden. Siksi sanomalehden ulkoasun siirtäminen sellaisenaan verkkoon ei enää toimi, vaan verkkolehtien rakenteessa ja ulkoasussa pyritään hyödyntämään viestintämuodon sähköisiä ja verkon mahdollistamia interaktiivisia ja hypermediallisia ominaisuuksia. Boczkowskin (2004: 125) mukaan

muotoilulla on verkossa usein tärkeämpi ja kerronnan kannalta keskeisempi rooli verrattuna vaikkapa sanomalehtiin.

Verkkolehden ominaisuuksia on muitakin sanomalehdistä poikkeavia ominaisuuksia, lähinnä juuri sähköisestä lukuvälineestä ja internetympäristöstä johtuen. Näihin ominaisuuksiin lukeutuvat joustavuus, sillä verkossa on mahdollista käyttää myös liikkuvaa kuvaa, reaaliaikaisuus, pysyvyys, lähes rajaton tila sekä interaktiivisuus (Ulutas & Islier 2010: 136). Interaktiiviset ja hypermedialliset piirteet mahdollistavat muun muassa verkkolehden hakupalvelun, keskustelu- ja kommentointimahdollisuudet sekä hyperlinkit (ks. esim. Hatakka & Kauranne 1997: 38).

Yksi verkkosivun taiton suunnittelun tärkeimpiä päätöksiä tuntui aikaisemmin olevan se, vieritetäänkö sivua alaspäin (*scroll*) vai ei. Vieritettävän verkkosivun latautuminen kestää pidemmän ajan, mutta sille mahtuu huomattavasti enemmän sisältöä kuin jos sivu olisi vain yhden näytönkorkeuden mittainen. (Eccher 2008: 64). Vierittäminen on 2010-luvulla niin luonnollinen osa verkkosivujen käyttöä, ettei sitä enää ole tarpeen vältellä. On silti otettava huomioon, että liian pitkään jatkuvat sivunvieritykset häiritsevät verkkolehden käyttäjiä (Vahlberg 2008: 30–31). Myöskään sivusuuntaista vierittämistä ei pidetä edelleenkaan hyväksyttävänä (Eccher 2008: 64).

Vielä 1990- ja 2000-lukujen taitteessa näytöltä lukemisen katsottiin rasittavan silmiä, ja siitä syystä olevan pikemmin silmäilyä kuin varsinaista, syvää lukemista (Loiri & Juholin 1998: 94). Sittemmin tietokoneiden näytöt ovat kehittyneet miellyttävämmiksi katsella, ja käyttäjät ovat tottuneempia lukemaan niiltä pitkiäkin tekstejä. Silti verkkosivujen tulisi olla muotoilultaan silmäiltäviä (*scannable*) (Cooke 2005: 29), sillä vaikka verkkosivujen lukemisessa onkin havaittu olevan kolme astetta, on silmäily edelleen yleisin lukutapa (Nielsen 2007). Silmäiltävyys toteutuu mielestäni parhaiten juuri sivua vierittämällä: jos käyttäjän pitäisi aukaista uusi sivu jokaisen näytöllisen jälkeen, keskeytyisi silmäily huomattavasti helpommin. Verkkosivua vieritettäessä katseen on helppo seurata viimeksi luettua riviä, mutta uuden sivun aukaisemisen myötä katseen olisi aina löydettävä uusi kiintopiste.

Tekniikka paitsi tuo verkkolehtiin uusia ominaisuuksia, se myös rajoittaa verkkournalismia aivan toisella tavalla kuin painettua journalismia. Internetyhteydet olivat aluksi niin hitaita, ettei suurikokoisia, hitaasti latautuvia kuvia voitu käyttää lainkaan (Lowrey 1999: 24). Lisäksi verkkosivut ja erityisesti kirjaintyypit näyttävät edelleen hiukan erilaisilta riippuen näytön resoluutiosta, www-selaimesta ja käyttöjärjestelmästä (Loiri & Juholin 1998: 90). Kirjaintyyppien tulee myös olla asennettuna tietokoneen fonttikirjastoon, jotta ne näkyvät verkkosivulta sivun suunnittelijan tarkoittamalla tavalla (DiNucci, Giudice & Stiles 1998: 107).

On olemassa kirjaintyyppejä, jotka näkyvät kaikilla koneilla suhteellisen samalla tavalla. Osittain siksi verkkosivuilla turvaudutaankin usein samoihin typografisiin ratkaisuihin. (DiNucci, Giudice & Stiles 1998: 107). Esimerkiksi Nielsenin ja Tahirin (2002: 51) verkkosivuanalyyseissä yleisin kirjaintyyppiin koko oli 12 pistettä ja lähes kaikki tarkasteltavat tekstit oli kirjoitettu päätteettömällä, groteskilla kirjaintyyppillä. On huomioitava, että koska verkkosivu ei ole määrämittainen samalla tavoin kuin sanomalehden sivu, vaan sitä voidaan venyttää rajattomasti niin horisontaalisesti kuin vertikaalisestikin, voi kirjainkokokin olla sanomalehden vastaavaa suurempi. Vertailun vuoksi sanomalehden leipätekstin kirjaintyyppiin koko on Pulkkinen (2008: 227–228) mukaan yleensä 8–10 pistettä.

Viime vuosituhaten lopulla Lowrey (1999: 25) esitti, että kaikkien verkkolehden sivujen tulisi näyttää samalta. Se toteutuu nykytekniikalla koodatuissa verkkolehdissä lähes poikkeuksetta, sillä esimerkiksi HTML-kielellä määritellyt sivut voivat käyttää yhteistä tyyliä, CSS:ää (*Cascading Style Sheet*). Silloin tyyliin tehdyt muutokset näkyvät kaikilla sivuilla, joissa on viittaus samaan CSS-tiedostoon. (Hintikka 2002: 56, 61) Elementtien muotoilu on siis automaattista, mikä tekee verkkolehdistä tyyllisesti eheän kokonaisuuden. Sähköisyyden, interaktiivisuuden ja hypermediallisuuden ansiosta verkkolehtien olisi mahdollista olla sekä toiminnallisesti että ulkoasullisesti monimuotoisia, mutta verkkosivujen graafiset käyttöliittymät muistuttavat läheisesti toisiaan sivujen sisällöstä huolimatta. Tämä johtuu siitä, että verkkosivujen lähtökohdat ja tavoitteet sekä toisaalta sivujen tekotapa ovat loppujen lopuksi hyvin samanlaiset (Hsu 2010: 1315).

3 KÄYTETTÄVYYS

Suomen standardoimisliitto SFS:n (1998: 6) mukaan käytettävyydellä tarkoitetaan sitä tuottavuuden, tehokkuuden ja miellyttävyyden astetta, jolla tietty käyttäjäryhmä saavuttaa asetetut tavoitteet tietyssä käyttötilanteessa. Nielsen (1993: 26) puolestaan katsoo tuotteen käytettävyyden hyväksi, jos käyttö on helppo oppia ja muistaa, se on tehokasta ja miellyttävää, ja käyttäjä tekee käyttötilanteessa vain vähän tai ei lainkaan virheitä. Tuotteen käytettävyydelle ei ole olemassa universaalia kaavaa, sillä käytettävyys vaihtelee käyttäjästä ja käyttötarkoituksesta riippuen. Siksi käytettävyyden maksimointi kohdistetaan aina rajattuun käyttäjäryhmään ja tiettyyn käyttötarkoitukseen. (Powell 2002: 24) Myös käyttöympäristö ja käytettävä laitteisto vaikuttavat tuotteen käytettävyyteen (Suomen standardoimisliitto SFS 1998: 8).

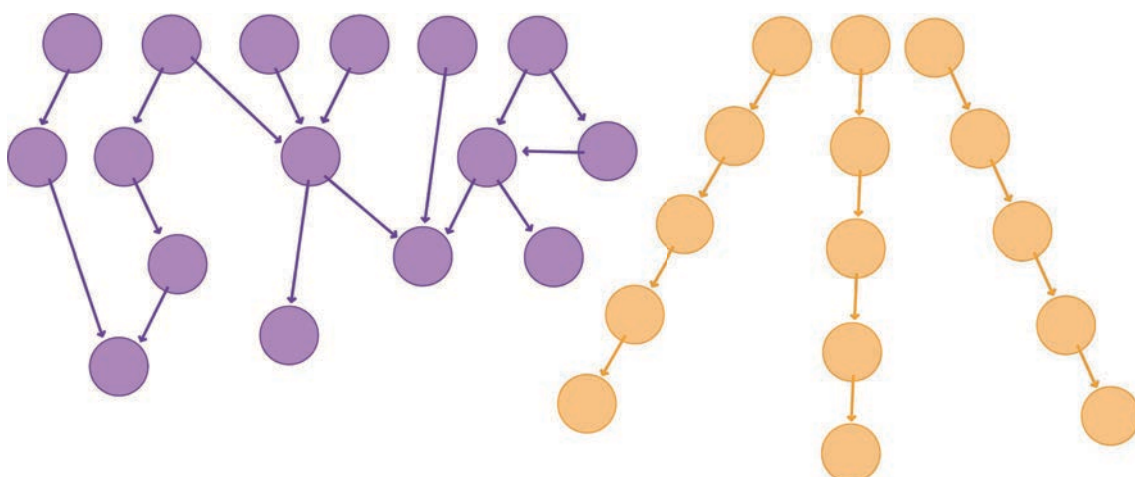
Verkkolehtien käytettävyyttä tarkasteltaessa käyttäjäryhmä on varsin laaja, sillä verkkolehtiä lukevat sekä www-aikana syntyneet nuoret että vasta internetiin tutustuvat vanhimmat sukupolvet. Käyttötarkoitus, uutisten ja muun sisällön löytäminen vaivatta, on kuitenkin kaikilla sama. Tässä luvussa käytettävyyttä tarkastellaan ensin verkkosivujen näkökulmasta, sillä onhan verkkolehti pohjimmiltaan vain erityistarkoitusta varten kehitetty verkkosivu. Sitten paneudutaan graafiseen käytettävyyteen, ja viimeiseksi käsitellään lyhyesti typografian käytettävyyttä eli luettavuutta.

3.1 Verkkosivujen käytettävyys

Niin kuin käytettävyydelle yleensä, myöskään verkkosivujen käytettävyydelle ei voida antaa tarkkaa määritelmää. Yleisesti käytettävyyttä kuitenkin arvioidaan tehokkuuden ja tyytyväisyyden kautta: käyttöliittymä on käytettävyydeltään hyvä, mikäli käyttäjä saavuttaa tavoitteensa tekemättä suuria virheitä tai joutumatta palaamaan takaisin. (Powell 2002: 25) Verkkosivuista puhuttaessa Powellin (emt. 25) mukaan hyvä käytettävyys tarkoittaa sitä, että verkkosivua oppii helposti käyttämään ja käyttötavan muistaa sivulle palatessa. Verkkosivun käytön ei tulisi myöskään vaatia käyttäjältä suurta työmäärää ja sen oikein toimiseen pitäisi voida luottaa. Verkkosivun tulisi auttaa

käyttäjää suoriutumaan tehtävistään oikein, esimerkiksi selkeän navigaatorakenteen avulla. Lisäksi käyttäjien tulisi olla tyytyväisiä käyttökokemukseen. (Emt. 25)

Verkkosivun käyttäjystävällisyyteen vaikuttaa myös sivuston tuttuus sekä se, miten usein ja minkä vuoksi käyttäjä sivuilla vierailee. Tuttujen sivujen virheitä annetaan helpommin anteeksi kuin sellaisten, joilla käyttäjä vierailee esimerkiksi vain kerran, sillä käyttäjät oppivat monesti tehottoman työskentelytavan tutuissa ympäristöissä (Powell 2002: 26). Verkkolehdet ovat sellaisia sivuja, joilla käyttäjät vierailevat usein, minkä vuoksi niiden käyttöliittymän virheisiin ei välttämättä kiinnitetä huomiota, koska käyttäjät ovat jo niihin tottuneita.

Kuvio 2. Matala ja syvä sivuarkkitehtuuri

Eccherin (2008: 61) mukaan hyvän verkkosivun tuntee siitä, että kaikki sivuston tarjoama informaatio on maksimissaan kolmen hyperlinkin päässä etusivusta. Tällaisen leveän ja matalan sivurakenteen (*flat architecture*), jossa alisivut on linkitetty ristiin eli samaan lopputulokseen pääsee useaa eri reittiä, vastakohta on porrastettu, syvä malli (*cascading architecture*), jossa tiettyihin lopputuloksiin pääsee vain tiettyä reittiä (emt. 62–63). Nielsenin (1993: 56) mukaan sekä liian leveä että liian syvä rakenne heikentävät sivuston käytettävyyttä, koska navigaatio ja käyttäjän päätöksenteko vievät

silloin liikaa aikaa. Matalan ja syvän sivuarkkitehtuurin olen havainnollistanut kuvioon 2, jossa satelliittimallin noodit kuvaavat hyperlinkkejä.

Matalan sivurakenteen etu on nimenomaan se, että kaikki informaatio on nopeasti löydettävissä, mutta se on samanaikaisesti myös ongelmallista: käyttäjä saattaa kokea tarjotun informaation määrän ylivoimaisena eikä pääse tavoitteeseensa. Yhtenä ratkaisuna voisivat olla aloitussivun kaltaiset välilehdet, jotka kokoavat sivuston jonkin osion yhteen listamuotoisia valikkoja paremmin. (Eccher 2008: 62–63) Verkkolehden rakenne on siinä mielessä matala, että etusivulta pääsee paitsi tärkeimpiin uutisotsikoihin, myös organisaation yhteystietoihin ja muuhun verkkolehden tarjoamaan materiaaliin. Lisäksi samoihin uutisiin pääsee useampaakin reittiä, esimerkiksi lehden osiot kokoavien välilehtien kautta.

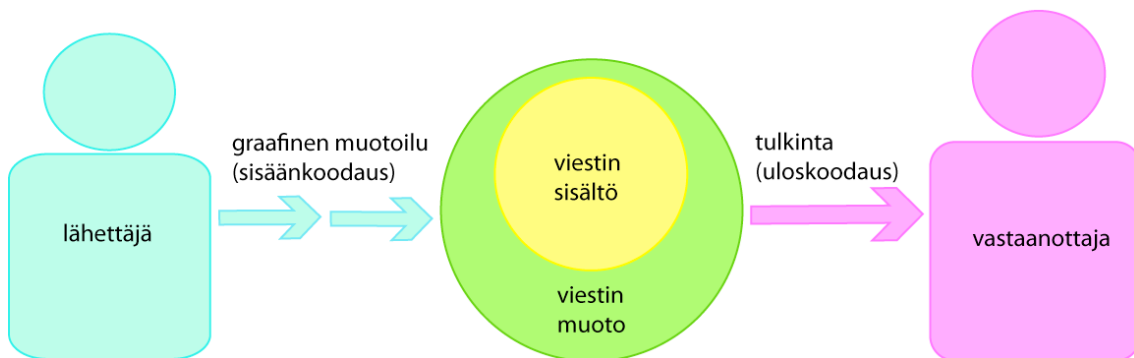
3.2 Käytettävyys graafisesta näkökulmasta

Käytettävyys on paitsi teknisiin tekijöihin, kuten informaatioarkkitehtuuriin ja tiedon osasten välillä navigointiin, myös visuaalisiin seikkoihin liittyvä tekijä (Eccher 2008: 70). Näsäsestä (2007: 3, 11) visuaalinen käytettävyys toteutuu, kun käyttäjä havaitsee graafisen informaation nopeasti, virheettömästi ja vaivatta ottaen huomioon ihmisen tiedonkäsittelyn eri vaiheet. Näsänen (2007) painottaa graafisen tiedon omaksumista näköaistin avulla, minkä vuoksi hän käyttää termiä visuaalinen käytettävyys. Graafinen käytettävyys kuvaa kuitenkin mielestäni paremmin graafisen suunnittelun tuloksena syntyneitä elementtejä, jotka vaikuttavat verkkosivun käytettävyyteen, sillä vaikka ne vaikuttavat käytettävyyteen näköaistin (*vision*) avulla, on niiden ensisijainen muoto graafinen. Graafiseen käytettävyyteen pätevät kaikki samat määritelmät kuin esimerkiksi verkkosivun käytettävyyteen yleensä, pääpaino vain on graafisesti muotoiluilla elementeillä.

Brusilan (2000: 47) mukaan graafista muotoilua voidaan arvioida sen funktionaalisuuden eli käytettävyyden tai vaihtoehtoisesti esteettisyyden näkökulmasta. Tässä tutkimuksessa painopiste on käytettävyydessä, eikä tarkasteltavien verkkolehden

graafisen muotoilun esteettiseen onnistuneisuuteen paneuduta. Esteettiset mieltymykset, kuten lempivärit, voivat vaikuttaa verkkolehden käyttäjän tunnetilaan ja sitä kautta käyttäjä voi pitää miellyttävän väristä sivustoa epämiellyttävän väristä sivua käytettävämpänä. Kyseessä on kuitenkin aistiharha, sillä todellisuudessa henkilökohtaiset mieltymykset eivät vaikuta käytettävyyteen, eikä niitä sen vuoksi ole tarpeen tässä tutkimuksessa tarkastella. Värit vaikuttavat käytettävyyteen muilla tavoin, ja niitä tapoja käsittelen luvussa 4.3.

Esteettisyyttä ei voida kuitenkaan täysin unohtaa: Hsu (2010: 1315) erottaa verkkosivujen suunnittelussa kaksi koulukuntaa, visuaalista näyttävyyttä ja sivujen tunnelmaa korostavan taiteellisen sekä sivujen koodaamiseen keskittyvän teknisen koulukunnan. Jos jompaa kumpaa tyyliä seuraa orjallisesti, sivujen käytettävyys ja interaktiivisuus kärsivät (emt. 1315). Graafinen käytettävyys yhdistää nämä kaksi suuntausta: siihen kuuluvat olennaisesti hyvin muotoillut graafiset elementit, joita apuna käyttäen verkkosivu on rakennettu siten, että se toimii hyvin ja on helppo ja miellyttävä käyttää.

Kuvio 3. Graafisen muotoilun vaikutukset viestin tulkintaan Brusilan mukaan

Graafisesti jollekin tekstille annettu muoto vaikuttaa käyttötavan omaksumisen lisäksi myös viestin perille menoon. Vapaasalon (2000: 53) mukaan muoto on usein ainoa keino päästä varsinaisen tiedon sisälle. Brusilakin (2000: 43) on todennut tuotteen graafisen muotoilun vaikuttavan siihen, miten vastaanottaja tulkitsee lähetetyt viestit,

minkä olen havainnollistanut kuvioon 3. Vaikka Brusila (2000) ei varsinaisesti sidokaan viestien tulkintaa käytettävyyteen, voidaan sellainen yhteys silti luoda. Kun kerran muoto vaikuttaa tiedon vastaanottoon (emt. 43), vaikuttaa se myös siihen, miten käyttäjä katsoo parhaaksi toimia saamiensa tietojen perusteella.

Eccherin (2008: 60) mukaan käyttäjät viipyvät verkkosivuston aloitussivulla suhteellisen lyhyen ajan, noin 10–20 sekuntia. Siksi verkkosivun, tässä tapauksessa verkkolehden, pitäisi olla käytettävyydessään intuitiivinen: käyttäjän tulisi osata käyttää sivua auttavasti ilman minkäänlaisten sivukarttojen tai opasteiden apua (emt. 60). Jos verkkolehden graafiseen käytettävyyteen on panostettu, ei käyttäjän tarvitse lainkaan lukea navigaatio- ja muiden tekstielementtien sanallisia kuvauksia, vaan hän pystyy saavuttamaan tavoitteensa pelkkien graafisten muotoiluiden, kuten väritysten, ryhmitelyjen ja tekstimuotoiluiden avulla. Hsu (2010: 1320) tiivistääkin graafisen käyttöliittymän ”ikkunaksi käyttäjien ja verkkosivun välillä”. Sen läpi käyttäjä tarkastelee verkkosivun sisältöä. Jos tuo ikkuna, eli verkkosivun ulkoasu, on hyvin suunniteltu, on käyttäjän helppo havaita sivun keskeinen viesti nopeasti, tehokkaasti ja virheitä tekemättä (Näsänen 2007: 3).

Graafisessa käytettävyydessä on huomioitava myös ihmisruumiin fysiologiset rajoitukset. Aivot kykenevät tulkitsemaan näköaistin välittämää tietoa graafisesta ympäristöstä tehokkaasti vain, jos tietoa rajataan voimakkaasti. Ensimmäiseksi tietoa valikoituu silmän verkkokalvolla, koska ihminen pystyy keräämään tarkkaa tietoa ainoastaan silmän kohdistuskohdalla, näkökentän keskiosalla. Jotta käyttäjä pystyy keräämään tietoa myös verkkosivun muista kohdista, on käyttäjän kohdistettava katsettaan eri suuntiin. (Näsänen 2007: 6–7) Mitä enemmän sivulla on tietoa suhteessa näkökentän keskiosan kohdistuskohtaan, sitä enemmän käyttäjän silmät joutuvat liikkumaan ja tarkentamaan eri kohtiin ja sitä hitaampaa uuden tiedon vastaanottaminen ja omaksuminen on. Siksi graafinen käytettävyys painottaa yksinkertaisuutta, jotta silmänliikkeitä tarvittaisiin vain vähän. (Emt. 8)

Näköaisti asettaa graafiselle käytettävyydelle myös muita haasteita, koska ihmisen tarkkuus, kontrastiherkkyys ja havaintonopeus huonontuvat iän myötä (Näsänen 2007:

15). Tämä on otettava huomioon erityisesti verkkolehden ulkoasua suunnitellessa, sillä niin kuin jo aiemmin on todettu, on verkkolehtien miellyttävä erittäin heterogeenista käyttäjäjoukkoa. Visuaalisen tiedon käsittelyä voi kuitenkin Näsänen (emt. 19) mukaan helpottaa ja nopeuttaa nimenomaan graafisen muotoilun keinoin, kuten käyttämällä erilaisia ikoneita ja symboleita tekstin sijaan.

3.3 Käytettävyys typografisesta näkökulmasta

Kun puhutaan tekstien käytettävyydestä, on kyse siitä, miten hyvin tekstistä saa selvää. Typografiselle käytettävyydelle on oma terminsä, luettavuus. Tekstin luettavuutta pidetään nykyisin typografian tärkeimpänä kriteerinä: onnistuneessa typografiassa teksti on vaivattomasti luettavaa ja eri tekstelementit erottaa toisistaan (Loiri & Juholin 1998: 32).

Englannin kieli tekee eron tekstin sisällöllisistä seikoista, kuten virke- ja sanapituuksista, johtuvan luettavuuden (*readability*) ja tekstin typografiasta johtuvan luettavuuden (*legibility*) välillä (Wiio 1968: 9, 17, 129). Brusila (1997: 55) käyttää jälkimmäisestä termiä visuaalinen luettavuus. Tässä tutkimuksessa luettavuudella tarkoitetaan juuri visuaalista luettavuutta (*legibility*).

Kirjaintyyppit jaetaan kahteen pääryhmään, antiikvaan ja groteskiin. Antiikva on romaaninen ja alkujaan painetussa tekstissä yksinomaan käytetty kirjasin, jolle ovat tyypillisiä kirjainten ylä- ja alapääteviivat (*serif*). Modernimmasta groteskista tuli suosittu 1920-luvulla, mikä perustuu osittain sen visuaaliseen mielikuvaan koneiden ajasta, mutta myös siihen, että siltä puuttui antiikvan vanhojen merkitysten taakka. Groteskista ylä- ja alapääteviivat puuttuvat (*sans serif*). (Brusila 1997: 56–59)

Eri kirjaintyyppien luettavuutta tietokoneen näytöllä on tutkittu paljon. Josephsonin (2008) tutkimuksessa vertailtiin kahden painettua tekstiä varten kehitellyn kirjaintyyppin, antiikvan Times New Romanin ja groteskin Arialin, sekä kahden näytöltä lukemiseen kehitellyn kirjaintyyppin, antiikvan Georgian ja groteskin Verdanan luettavuutta tieto-

koneen näytöllä silmänliikekameran avulla. Näistä neljästä Verdana suoriutui parhaiten: tutkittavat henkilöt kykenivät lukemaan nopeammin, ja regressioiden määrä oli vähäisempi kuin muita kirjaintyyppettä käytettäessä. (Josephson 2008: 67) Regressiolla eli uudelleen lukemisella tarkoitetaan sitä, kun lukija joutuu palaamaan taaksepäin lukemaan uudelleen jonkin tietyn tekstinosan (Kaakinen, Bertram & Hyönä 2004: 99). Tutkittavat henkilöt myös pitivät Verdanasta eniten (Josephson 2008: 67). Edellä luetellut kirjaintyyppit olen havainnollistanut kuvioon 4.

Kuvio 4. Times New Roman, Georgia, Arial ja Verdana pistekoossa 30

Vaikka sekä antiikvoja että groteskeja on suunniteltu nimenomaan näytöltä luettaviksi, vallitsee verkkosuunnittelussa yleisesti sellainen käsitys, että groteskit ovat antiikvoja luettavampia. Myös alun perin painotuotteisiin kehitettyjä Arial- ja Times New Roman -kirjaintyyppettä luetaan näytöltä suhteellisen nopeasti, mikä johtunee niiden tutuudesta: ne ovat yleisimpiä painetun tekstin kirjaintyyppettä. (Josephson 2008: 69–70)

Brusilan (1997: 55) mukaan typografialla on suuri merkitys tuotteen luettavuudelle, mutta lukijoiden tottumukset sekä kulttuuriympäristö vaikuttavat nekin siihen, millaista tekstiä pidetään yleisesti helposti luettavana. Kyse on siis paitsi ihmisten näkökyvyn rajoituksista, myös yhteiskunnan konventioista (emt. 55). Wiio (1968: 138) ei pidä luettavuutta tekstin ominaisuutena, vaan tekstin ja lukijan välisenä tapahtumana, joka on

riippuvainen lukijoiden eroista sekä lukutilanteesta kaikkine ärsykkeineen. Siten luettavuus aivan samoin kuin käytettävyyskin riippuu tilanteesta, tavoitteesta ja käyttäjästä itsestään.

4 VERKKOLEHDEN GRAAFINEN KÄYTETTÄVYYS

1990-luvun lopulla, jolloin verkkolehti oli vielä suhteellisen tuore ilmiö, verkkolehden sisältö määritteli ulkoasua. Ulkoasun tuli lisäksi vastata lehden ammattimaisuuden ja uskottavuuden tasoa. Koska valtaosa verkkolehden lukijoista oli vielä melko tottumattomia internetinkäyttäjiä, oli tärkeää, että sivut olivat helppokäyttöiset myös aloittelijoille. (Lowrey 1999: 24) Vaikka käyttäjät ovatkin nykyään kokeneempia ja totuneempia, on helppokäyttöisyys edelleen yksi verkkolehden tärkeimmistä ominaisuuksista.

Eccher (2008: 70–73) jaottelee verkkosivut sisällön määrän perusteella kolmeen ryhmään: perustietoja tarjoaviin matalan sisältötason sivuihin, keskitason sivuihin ja sivuihin, joilla on paljon sisältöä. Tavanomaisten uutistekstien lisäksi videoita, kuvagallerioita sekä vaikkapa blogeja tarjoavat verkkolehdet kuuluvat viimeiseen kategoriaan. Koska niiden sisältö on moninaista ja sitä on paljon, saattaa käyttäjän olla vaikeaa löytää sivustolta haluamaansa tietoa. Siksi verkkolehden graafisten elementtien sijoittelulla, koolla, määrällä ja värimaailmalla on huomattava vaikutus verkkolehden käytettävyyteen.

4.1 Taitto

Hyvä taitto antaa sivustosta asiantuntijamaisen kuvan, mutta se vaikuttaa olennaisesti myös sivujen käytettävyyteen (Eccher 2008: 63). Tässä tutkimuksessa käytetään taitosta Eccherin (2008: 63) määritelmää, jonka mukaan taitto on nimenomaan elementtien sijoittelua, ei niinkään sivulle luotua tunnelmaa.

Kuten jo aikaisemmin todettiin, ovat verkkosivujen ulkoasut hyvin samankaltaisia samanlaisten tavoitteiden ja teknisten ominaisuuksien vuoksi. Eccher (2008: 65) väittää, että jos verkkosivujen taitot ovat täysin toistensa kaltaisia ja siten liian helposti arvattavia, muuttuu käyttäjän katse harhailevaksi ja huonommin hallittavaksi eli käytettävyys huononee merkittävästi. En kuitenkaan koe Eccherin mainitsemaa ongelmaa

todellisena, etenkin verkkolehtiä tarkasteltaessa. Verkkolehtien on nimittäin erotuttava toisistaan, jotta käyttäjillä olisi kiinnukohtia, joiden vuoksi he valitsevat tietyn lehden kerta toisensa jälkeen. Toisaalta samankaltainen eli tutunmuotoinen taitto helpottaa uuden lehden omaksumista. (Knox 2007: 31) Verkkolehden taitto koostuu elementeistä, joita tarkastelen seuraavaksi.

4.1.1 Elementit

Verkkosivun elementit ovat kokonaisuuksia, jotka erottuvat selvästi taustasta ja muista elementeistä (Melvasalo 2005: 127). Elementit voivat sisältää useita eri tekstialueita, muotoja, kuvia ja värejä, mutta ne muodostavat silti selkeästi oman kokonaisuutensa. Melvasalo (2005: 135) on tunnistanut verkkosivuilta 15 erilaista elementtiä, jotka olen luetellut taulukossa 1.

Taulukko 1. Sommittelun elementit Melvasalon mukaan

Taustaelementti	Tuo esille taustan päällä sijaitsevia elementtejä. Jakaa tilaa ja lisää viihtyvyyttä.
Tunnuselementti	Toimii sivun tunnisteena (yleensä yrityksen logo).
Ohjauselementti	Osoittaa etenemisvaihtoehdot ja kertoo sivuston sisällöstä.
Kuvituselementti	Lisää sivulle viihtyvyyttä ja elävöittää sommitelmaa.
Pääelementti	Visuaalisesti hallitsevin elementti sivulla, joten se viestii voimakkaimmin sivun sisällöstä.
Nostoelementti	Tarjoaa oikopolkuja alasivuille ja kuvaa lyhyesti niiden sisältöä.
Tilanjakolementti	Järjestää sivua visuaalisesti ja ohjaa käyttäjän katsetta.
Ilmoituselementti	Toimii yrityksen ilmoitus- ja markkinointitilana. Voi liittyä tai olla liittymättä sivun muuhun sisältöön.
Otsikkoelementti	Kuvaa koko sivun asiasisältöä.
Asiasisältöelementti	On sivun asiasisältö tai asiasisällön osa.
Alaotsikkoelementti	Kuvaa osaa sivun asiasisällöstä lyhyesti ja toimii käyttäjän katseen kiinnittäjänä.
Hakuelementti	Tarjoaa käyttäjälle mahdollisuuden löytää tarvittu informaatio nopeasti.
Kielenvalintaelementti	Tarjoaa käyttäjälle mahdollisuuden käyttää sivua jollakin toisella kielellä.
Äänenhallintaelementti	Tarjoaa käyttäjälle mahdollisuuden vaikuttaa sivun äänimaailmaan.
Yhteydenottoelementti	Tarjoaa yrityksen yhteystiedot tai käyttäjälle mahdollisuuden ottaa yhteyttä sivun kautta.

Verkkolehden elementit poikkeavat kuitenkin hiukan muiden verkkosivujen elementeistä. Verkkolehdessä vältetään esimerkiksi käyttämästä kuvituselementtejä, sillä

ne voisivat sekoittua uutiselementtien kuviin. Tässä tutkimuksessa verkkolehden etusivun uutispaloista käytetään nimitystä uutiselementti. Uutiselementit otsikoineen, leipäteksteineen, viitteineen ja kuvineen ovat verkkolehden tärkeintä sisältöä, joten Melvasalon (2005: 135) mainitsemia asiasisältö- ja otsikkoelementtejä ei verkkolehdestä löydy. Myöskään sivun taustaa ei erotella omaksi elementiksi, vaan esimerkiksi taustan tai reunojen värialueet ovat tilanjakoelementtejä. Ilmoituselementin sijaan käytän nimitystä mainoselementti, enkä tee eroa lehden sisäisten tai ulkopuolisten ilmoittajien mainoksille. Taulukkoon 2 olen koonnut analyysissä käyttämäni elementtien nimet ja kuvaukset. Ne pohjautuvat Melvasalon (2005) tunnistamiin elementteihin sekä aineistoni havainnointiin.

Taulukko 2. Verkkolehden elementit

Tunnuselementti	Verkkolehteä ylläpitävän yrityksen logo
Valikkoelementti	Hyperlinkkikokoelma, joka osoittaa ensisijaisen navigoinnin ja sisäsivujen pääkategoriat
Ohjauselementti	Hyperlinkki, joka avaa muiden elementtien lisätoimintoja tai yksittäisen sisäsivun (toissijainen navigaatio)
Uutiselementti	Uutispala, joka toimii hyperlinkkinä sisäsivun uutiseen
Nostoelementti	Uutiselementtiä suppeampi oikotie, joka kuvaa lyhyesti yhden sisäsivun sisältöä
Mainoselementti	Sivun sisällöstä riippumaton, mediatalon sisäisen tai ulkopuolisen mainostajan ilmoitus
Monimediaelementti	Hyperlinkki verkkolehden sivulle esimerkiksi jossakin sosiaalisessa mediassa
Hakuelementti	Tietojensyöttökenttä, jonka avulla käyttäjä löytää oikoteitä haluamaansa tietoon
Kirjautumiselementti	Tietojensyöttökenttä, jonka avulla käyttäjä pääsee maksulliseen tai rekisteröimistä edellyttävään sisältöön
Kielenvaihtoelementti	Hyperlinkki, jonka kautta käyttäjä pääsee halutessaan verkkolehden erikieliseen sivustolle
Yhteydenottoelementti	Yhteystiedot tai hyperlinkki yhteystieto- tai asiakaspalvelusivulle
Galluuelementti	Lehden ylläpitäjän tekemä kysely
Osastoelementti	Graafinen elementti ja/tai hyperlinkki, joka toimii nostoelementtien kategoriana
Tilanjakoelementti	Yhtenäinen pinta, linja tai tyhjä tila, joka jakaa tilaa ja ohjaa käyttäjän katsetta

Tunnuselementti, tässä tapauksessa verkkolehden ja sitä hallinnoivan sanomalehden logo, on käytettävyyden kannalta välttämätön elementti. Sen tulee sijaita helposti huomattavalla paikalla, jotta käyttäjän ei tarvitse tuntea epävarmuutta siitä, minkä lehden sivulla hän onkaan. **Valikkoelementin** avulla käyttäjä pystyy siirtymään suurempiin kokonaisuuksiin jaotelluille sisäsivuille. Valikkoelementti on käytettävyyden kannalta pakollinen elementti, kun taas navigaatioon niin ikään liittyvät,

yksittäisille sivuille ohjaavat **ohjauselementit** voi jättää poisikin ilman, että sivun käytettävyys kärsii. Kuvaan 1 olen havainnollistanut eri elementtejä.

Kuva 1. Elementtejä Keski-suomalaisen etusivulla

Uutiselementti sisältää otsikon, leipätekstin ja uutisen aihepiiriä kuvaavan osaston sekä mahdollisesti myös kuvan ja viitteitä muihin, samaa aihepiiriä käsitteleviin artikkeleihin. Uutiselementti on verkkolehden etusivulla siinä mielessä välttämätön, että käyttäjä olettaa verkkolehdestä löytyvän uutisia. Useimmiten niitä on sivun elementeistä määrällisesti eniten, mutta liian suuri määrä tympäännyttää käyttäjän. Koska verkkolehden etusivu on matalan arkkitehtuurin sivu, tulee suureen osaan sisäsivuja olla pääsy etusivulta. Uutiselementit toimivat hyperlinkkeinä sisäsivujen artikkeleihin, joten on luontevaa, että niitä on runsaasti.

Uutiselementtien tulisi erottua muista elementeistä kokonsa ja näyttävyytensä kautta. Näsänen (2007: 23) mukaan verkkosivulla pitäisi yleisesti käyttää hiukan suurempia elementtejä kuin oikeastaan tuntuisikaan tarpeelliselta. Koska uutiselementit sisältävät kaikki sanomalehdestä tutut, typografisin muotoiluin toisistaan erotellut tekstinosat, on sivulla järkevää käyttää myös uutiselementtejä suppeampia **nostoelementtejä**. Nostoelementistä ei kuitenkaan samalla tavoin selviä jutun uutisisältö, joten niillä ei voida täysin korvata uutiselementtejä. Nostoelementeillä voidaan viitata uutisten lisäksi muun muassa blogiteksteihin. **Osastoelementeillä** voi jaotella etusivun uutis- ja nostoelementtejä suuremmiksi kokonaisuuksiksi.

Mainoselementit eivät ole sivun käytettävyyden kannalta välttämättömiä, mutta niitä löytyy jokaiselta kaupallisen verkkolehden etusivulta. Niiden sijainti ja koko vaikuttavat sen sijaan olennaisesti sivun käytettävyyteen: jos mainos vie liikaa tilaa esimerkiksi etusivun ensimmäisestä näytöllisestä, se jättää tärkeämpiä elementtejä näytön rajojen ulkopuolelle. Tässä tutkimuksessa ei puututa siihen, ovatko mainokset esimerkiksi staattisia vai liikkuvia, vaikka välkkyvien ja liikkuvien elementtien perustelematonta käyttöä tulisikin verkkolehdestä välttää (Lowrey 1999: 24, Näsänen 2007: 23). Mainoselementtien sijainnit pysyvät etusivuilla usein samoina, mutta niiden koko saattaa vaihdella runsaasti yhden päivänkin aikana. Analysoin aineistossani kuitenkin vain tietyllä hetkellä etusivulla olleita mainoksia.

Sosiaaliseen mediaan, kuten lehden Facebook- tai Twitter-sivulle ohjaavat **monimediaelementit** sekä erikieliset versiot verkkolehdestä tarjoavat **kielenvalintaelementit** toteutetaan helpoimmin symboleilla, logoilla ja lipunkuvilla. Monimediaelementti ei ole käytettävyyden kannalta olennainen, eikä kielenvalintaelementtikään ole aineiston verkkolehtien kohdalla välttämätön, koska ne tarjoavat ensisijaisesti suomenkielisiä uutisia suomalaisille käyttäjille. Suomalaisia uutisia esimerkiksi englanniksi tarjoavat verkkolehdet ovat profiloituneet selkeästi omaksi ryhmäkseen.

Tekstinsyöttökentät, kuten **hakuelementti** ja **kirjautumiselementti**, on käyttäjän helppo havaita ja tunnistaa. Hakuelementti on käytettävyyden kannalta välttämätön etusivun elementti, ja kirjautumiselementin sijoittaminen sisäsivulle etusivun sijaan hu-

nontaisi verkkolehden käytettävyyttä. Koska verkkolehti on samanaikaisesti myös sanomalehden kotisivu, tulee **yhteydenottoelementin** sijaita helposti havaittavalla paikalla verkkolehden etusivulla.

4.1.2 Elementtien sijainti

Kaikki sivun tärkeimmät elementit tulisi nähdä yhdellä, näytön keskelle suunnatulla katseen kohdistuksella (Näsänen 2007: 17). Vahlbergin (2008: 31) mukaan se, ettei sivustolla tehdä riittävän selväksi, mikä sisällöstä on tärkeintä, huonontaa käyttökokemusta. Siksi verkkolehden elementit tulisikin sommitella niin, ettei käyttäjän tarvitse käyttää aikaa tärkeimmän tiedon etsintään, vaan se olisi helposti löydettävissä (Eccher 2008: 64). Asia ratkaistaan useimmiten siten, että sivun tärkeimmät elementit sijaitsevat sivun yläosassa. Ne näkyvät siis ensimmäisinä sivun latauduttua, vaikka sivua pitäisikin myöhemmin vierittää alaspäin. (Nielsen & Tahir 2002: 23)

Nielsenin (2000: 168) mukaan hyvältä etusivulta löytyy kolme toimintoa tai elementtiä: navigaatorakenne, sivun ylläpitäjän tärkeimmät uutiset tai tapahtumat sekä haku-toiminto. Tässä tutkimuksessa verkkolehtien navigaatorakenteeseen ei sen tarkemmin paneuduta, mutta navigaatioon kuuluvia valikko- ja ohjauselementtejä tarkastellaan silti graafisen käytettävyyden näkökulmasta. Nielsenin ja Tahirin (2002: 19) mukaan ensisijaisen navigaation, valikkoelementin, tulisi sijaita helposti huomattavassa paikassa siten, että samaan ryhmään kuuluvat elementit olisivat lähellä toisiaan. Samantasoisia valikko- tai ohjauselementtejä ei myöskään pitäisi olla useissa eri paikoissa, sillä se harhauttaa käyttäjän helposti (emt. 19). Myös liian lähekkäin sijaitsevat tekstinsyöttökentät, kuten haku- ja kirjautumiselementit, voivat sekoittaa käyttäjän. Haku-elementti on käytettävyyden kannalta tärkeämpi kuin kirjautumiselementti, joten sen tulisi sijaita helpommin havaittavalla paikalla.

Valikkoelementin sijoittamisessa käytetyimmät tavat ovat hyperlinkkilista näytön vasemmassa laidassa tai välilehdet sivun yläosassa (Eccher 2008: 64, Nielsen & Tahir 2002: 43). Valikon pitäisi pysyä sivuston sisällä koko ajan samassa paikassa (Eccher

2008: 66). Vaakasuora valikkoelementti pystyy hyödyntämään näytön koko leveyttä, mutta tilaa on vain rajalliselle määrälle linkkejä. Vertikaaliseen valikkoon mahtuu enemmän linkkejä, sillä sivun kasvattaminen alaspäin on hyväksyttävää toisin kuin sivusuunnassa vierittäminen. Vertikaalisen valikkoelementin huono puoli on se, että se vie tilaa varsinaisilta sisältöelementeiltä (emt. 67), tässä tapauksessa uutiselementeiltä. Uutiselementit ovat sivun tärkeimmät elementit, jolle kuuluu sivun päätila (Knox: 2007: 29).

Käyttäjät ovat tottuneet etsimään verkkosivustoa ylläpitävän yrityksen logoa vasemmassa ylänurkasta, minkä vuoksi yritys-elementti sijoitetaan useimmiten juuri siihen kohtaan (Nielsen & Tahir 2002: 41, Eccher 2008: 65). Hakuelementin paikkaa ei ole sen tarkemmin määritelty, mutta sen sijainti etusivulla on kuitenkin parempi ratkaisu kuin kokonaisen hakusivun käyttäminen (Nielsen & Tahir 2002: 20). Hakuelementin on kuitenkin tärkeä sijaita sivun yläosassa, jotta käyttäjän ei tarvitse etsiä sitä. Samasta paikasta löytyvät parhaimmin kielenvalinta-, kirjautumis-, monimedia- ja yhteydenottoelementit. Ikonien sijoittaminen kovin lähelle toisiaan koetaan kuitenkin erittäin epämiellyttäväksi (Näsänen 2007: 18), joten osa edellä luetelluista pikkuelementeistä olisi hyvä olla tekstimuotoisia tai niiden pitäisi ainakin sijaita riittävän kaukana toisistaan.

Ulkopuolisten yritysten mainokset pitäisi Nielsenin ja Tahirin (2002: 29) mukaan pitää sivun reunoilla sekä mahdollisimman pieninä ja huomaamattomina sivun varsinaiseen sisältöön nähden. Tärkeitä elementtejä ei myöskään pitäisi sijoittaa mainosten yläpuolelle, sillä käyttäjät tulevat monesti ”mainossokeiksi”, eivätkä huomaa mainosbannerin lähelle sijoitettujen elementtien kuuluvan sivun varsinaiseen sisältöön (Nielsen & Tahir 2002: 29). Ulutasin ja Islierin (2010: 135) mukaan mainosten ei saisi myöskään häiritä lukijaa.

Yhteen kuuluvat elementit tulisi ryhmitellä tilanjakoelementtien (*spatial cues*) avulla. Tällaisia elementtejä ovat muun muassa linjat ja viivat, tyhjä tila, värialueet sekä niiden rajaamat moduulit. (Cooke 2005: 29) Cooken (2003: 176) mukaan elementtien koaminen moduuleihin nopeuttaa informaation havaitsemista.

Kuva 2. Läheisyyden ja samankaltaisuuden lain toteutuminen Taloussanomissa

Tilanjakoelementtejä käytetään sen vuoksi, että elementtien on havaittu muodostavan kokonaisuuksia kolmen hahmolain mukaan: läheisyyden, samankaltaisuuden ja jatkuvuuden perusteella. Läheisyyden lailla tarkoitetaan sitä, että yhteenkuuluvien elementtien tulisi sijaita lähellä toisiaan, jolloin jäsentäjänä toimii tyhjä tila. Muodoltaan, väriltään tai vaikkapa kooltaan samankaltaiset elementit assosioidaan yhteen kuuluviksi. Jatkuvuuden lailla tarkoitetaan rikkoutumattomien ääriviivojen muodostamaa kokonaisuutta. (Hatva 1998: 18–19) Esimerkki läheisyyden ja samankaltaisuuden lakien soveltamisesta verkkolehden etusivulla on havainnollistettu kuvaan 2, jossa osasto-elementin alle on koottu muodoltaan identtisiä nostoelementtejä.

4.2 Typografia

Typografisilla muotoiluilla luodaan hierarkia verkkolehden tekstin osien välille. Niillä esimerkiksi erotetaan sanomalehden tapaan otsikot leipätekstistä, mutta verkkolehdessä typografian tehtävänä on erotella myös navigaatorakenteeseen liittyvät ominaisuudet, kuten hyperlinkit, ympäröivästä tekstimassasta. (Cooke 2003: 172)

Hitaat internetyhteydet ja näyttöjen matala resoluutio asettivat 1990-luvulla rajoituksia kuvienkäytölle, minkä vuoksi typografiaa pidettiin verkkosivujen tärkeimpänä designelementtinä (Lowrey 1999: 24). Sittemmin laajakaistat ovat korvanneet hitaat modeemi-yhteydet ja kuvat ovat nousseet visuaalisessa tärkeysjärjestyksessä tekstielementtien yläpuolelle. Tekstien näytettävyys on toissijaista, joten verkkolehtien nykytypografiassa painotetaan luettavuutta, silmäiltävyyttä ja kontrastia.

4.2.1 Kirjaintyyppi, tekstin koko ja korostuskeinot

Loiri ja Juholin (1998: 34) pitävät kirjaintyyppiä typografian tärkeimpänä tekijänä. Kirjainten täytyy olla paitsi helposti luettavia (ks. luku 3.3), myös lehden henkeä ja tunnelmaa heijastavia (Pulkkinen 2002: 15). Useiden eri kirjaintyyppien sekoittamista samalla sivulla ei yleisesti suositella (Metsämäki 1995: 85; Loiri & Juholin 1998: 34). Tekstinmuotoiluiden käyttöä tulisi rajoittaa myös siitä syystä, ettei typografia veisi merkitystä ja tehoa sisällöltä (Nielsen & Tahir 2002: 23).

Josephsonin (2008: 68) mukaan suurin ongelma kirjaintyyppien käytössä on näyttöjen matala resoluutio, jonka vuoksi pienikokoisten antiikvojen pienet yksityiskohdat, ylä- ja alapääteviivat, toteutuvat huonosti ruudulla. Koska groteskien yksityiskohdat eivät ole yhtä pikkutarkkoja, näyttävät ne näytöllä siistimmiltä (emt. 68). Nykyään tietokoneiden ja jopa matkapuhelinten näytöt ovat resoluutioltaan parempia kuin vuosituhannen alun kuvaputkinäytöt, joten antiikvojen välttely resoluution riittämättömyyden vuoksi tuntuu turhalta.

Toki on muistettava, että näytöllä kuva muodostuu suuremmista pisteistä, pikseleistä, kuin painettu teksti. Tämän vuoksi painettu teksti on aina näytön tekstiä tarkkarajaisempaa. Groteskit kirjaintyypit ovatkin antiikvoja yksinkertaisempia ja avoimempia, mikä on Itkosen (2007: 68) mukaan tärkeää näytöllä esitettävälle tekstile. Kingery ja Furuta (1997: 695) ovat puolestaan sitä mieltä, että kirjaintyyppin sijaan kirjainten koolla on vaikutusta tekstin luettavuuteen. Näsänenkin (2007: 23) mukaan tekstin koko

on hyvä olla verkkosivulla vähän suurempi kuin tuntuisi riittävältä, sillä suurempi kirjainkoko parantaa tekstin silmäiltävyyttä.

Verkkolehden tekstin korostamisessa toimii sanomalehdestä tuttu keino, lihavointi. Kursivointi ei sen sijaan tee riittävän suurta eroa groteskeihin kirjaintyyppeihin, jotta se toimisi tehokkaana korostuskeinona: lukijan tulisi panna korostetut kohdat merkille myös nopeasti silmäiltynä. (Korpela 2010: 94–96) Korpelan (emt. 96) mukaan kirjainkoon suurentaminen ja taustaväriin käyttö ovat myös tehokkaita korostuskeinoja verkossa. Taustaväri korostaa kuitenkin helposti liikaa, ja rivin keskellä oleva, suuremmalla kirjainkoolla korostettu teksti sekoittaa rivivälit ja tekee tekstistä epäsiistin. Siksi lihavointi on verkkolehdessäkin luonnollisin korostuskeino, kun kyse ei ole hyperlinkeistä. Käsittelen hyperlinkkejä myös luvussa 4.3.

4.2.2 Tekstipalstojen muotoilu

Ihanteellinen suomenkielisen tekstirivin pituus on Itkosen (2007: 84) mukaan noin 55–60 merkkiä, minimi 35–40 merkkiä ja maksimi 90 merkkiä. Loirin ja Juholinin (1998: 94) mukaan tekstipalstan pitäisi olla verkossa julkaistavassa lehdessä sanomalehden vastaavaa kapeampi ja helpommin silmäiltävä. Www-selain rivittää kuitenkin tekstin käytettävissä olevan näyttöleveyden mukaan automaattisesti, joten verkkolehden riville ei voida asettaa pysyviä arvoja. Lisäksi suomenkieliset sanat ovat usein pitkiä, joten kapeasta palstasta tulisi helposti ruma. (Korpela 2010: 58) Itkosen edellä esittämä ihanne noin 60 merkin rivistä soveltuu hyvin verkkolehden typografiaan, jossa sanomalehdelle tyypillisten vierekkäisten palstojen sijaan tekstin esitystapa on vertikaalisesti jatkuva palsta.

Hyvässä typografiassa teksti ja tyhjä tila ovat tasapainossa (Pulkkinen 2008: 204). Koska verkkosivu voi jatkua periaatteessa loputtomasti, ei tilaa tarvitse säästellä ja verkkolehden tekstikappaleet voidaan erottaa toisistaan tyhjällä rivillä. Näin syntyvä selkeä kappalejako helpottaa silmäiltävyyttä. Verkossa esiintyvän tekstin luettavuutta parannetaan käyttämällä lyhyitä kappaleita (Koskela, Lehikoinen & Nuopponen 2009: 41). Niiden pituus voi olla jopa ainoastaan kaksi riviä (Knox 2007: 28). Näin harva

tekstipinta ei ole kuitenkaan taustan kanssa tasapainossa, vaan pitkissä teksteissä jatkuva kahden rivin kappaleiden käyttö tekee tekstistä rikkonaisen. Kun kyse on verkkolehden etusivusta, on pitkiä tekstejä tarpeen välttää muutoinkin, sillä jos tekstiä on liikaa, huononee sivun käytettävyys merkittävästi (Vahlberg 2008: 31).

Verkkolehdessä tavutusta ei voida selainten rajoitusten vuoksi käyttää, joten tasapalstassa rivit ja sanavälit olisivat entistä epätasaisempia (Korpela 2010: 117). Tasapalsta olisikin verkkolehdessä keinotekoinen, ja sitä käytettäisiin todennäköisesti vain painetun tekstin perinteen vuoksi. Siksi verkkolehdessä toimii paremmin oikean reunan liehu, jossa rivien loppupäät eivät ole samassa linjassa (Metsämäki 1995: 85).

4.3 Värit

Väri on visuaalisuuden peruselementti, jolla voidaan erottaa tuotteita toisistaan, helpottaa lukemista ja luoda mielenkiintoa (Brusila 1998: 41). Hsu (2010: 1318) laskee värit tunteisiin liittyväksi muotoilun kriteeriksi, mutta mielestäni verkkolehdessä niiden ensisijainen tarkoitus on ryhmitellä ja erotella sivun elementtejä. Värejä voidaan käyttää erottamassa toisistaan muun muassa sivuston eri osioita (Eccher 2008: 65), kuten verkkolehden eri uutisaihealueita.

Väreillä on olennainen merkitys myös tekstin luettavuudelle. Tekstin ja taustan värien tulisi muodostaa mahdollisimman suuri kontrasti, jotta tekstin luettavuus olisi paras mahdollinen (Nielsen & Tahir 2002: 23). Tämä toteutetaan verkkolehdissä lähes aina toistamalla paperilehdistä tuttu musta teksti valkoisella pohjalla. Ilmeen tarkoituksena on tuoda tuttuuden tunnetta lukijoille ja yhdistää sanomalehden ja verkkolehden ulkoasut. (Knox 2007: 30–31) Musta teksti koetaan siis helpommin lähestyttävänä kuin värillinen sen tuttuuden vuoksi, mutta sanomalehden vaikutus saattaa olla myös taakka: jokin muu, neutraali ja lähes yhtä hyvän kontrastin valkoisen taustan kanssa muodostava väri voisi toimia jopa mustaa paremmin.

Värilliselläkin tekstillä on silti verkkolehdessä paikkansa. Värikkäällä tekstillä merkitään useimmiten hyperlinkkejä (Knox 2007: 30). Ulutasin ja Islierin (2010: 136) mukaan artikkeleihin johtavien linkkien pitäisikin olla helposti huomattavia, mutta koska lähes kaikki verkkolehden etusivun tekstit toimivat hyperlinkkeinä sisäsivujen uutisiin, ei kaikkia hyperlinkkejä ole mielestäni tarpeen merkitä väreillä. Groteskien kirjaintyyppien selkeisiin muotoihin värillisuus sopii, kun taas värillinen antiikva on monesti epäselvää (Korpela 2010: 85). Hyperlinkkien väriksi on vakiintunut universaalisti kirkas keskisininen, mutta sen rikkominen on mielestäni suotavaa, kun kerran verkossa käytettävien värien määrä on lähes rajaton. Jos kuitenkin poikkeaa liiaksi totutusta, saattavat lukijat eksyä eli käytettävyys kärsii. Nielsenin ja Tahirin (2002: 51) mukaan myös jo avattujen linkkien väri tulisi erota avaamattomien linkkien väristä. Se estää käyttäjää päätyvästä samaan paikkaan vahingossa eli edistää käytettävyyden tehokkuusvaatimusta.

Hahmolakeja, joita käsittelin edellä, sovelletaan myös värien käyttöön, sillä väreillä voidaan verkkojulkaisussa ryhmitellä elementtejä, painottaa joitakin elementtejä tai opastaa käyttäjää. Yhteenkuuluvat elementit ovat loogisimmin samanvärisiä ja siten soveltavat samankaltaisuuden lakia. Samantasoiset, mutta sisällöltään erilaiset elementit on helpoin ilmaista sävyerolla, kun taas painotettava ja tärkeä elementti on vaivattomin nostaa joukosta esiin aivan eri sävy maailmaan kuuluvalla värillä. Hienovaraisin väri vihjein, kuten tummuusasteen muutoksella, voi viestiä käyttäjälle päämäärään lähestymistä tai jonkinasteista muutosta elementin sisällössä. (Hatva 2002: 73)

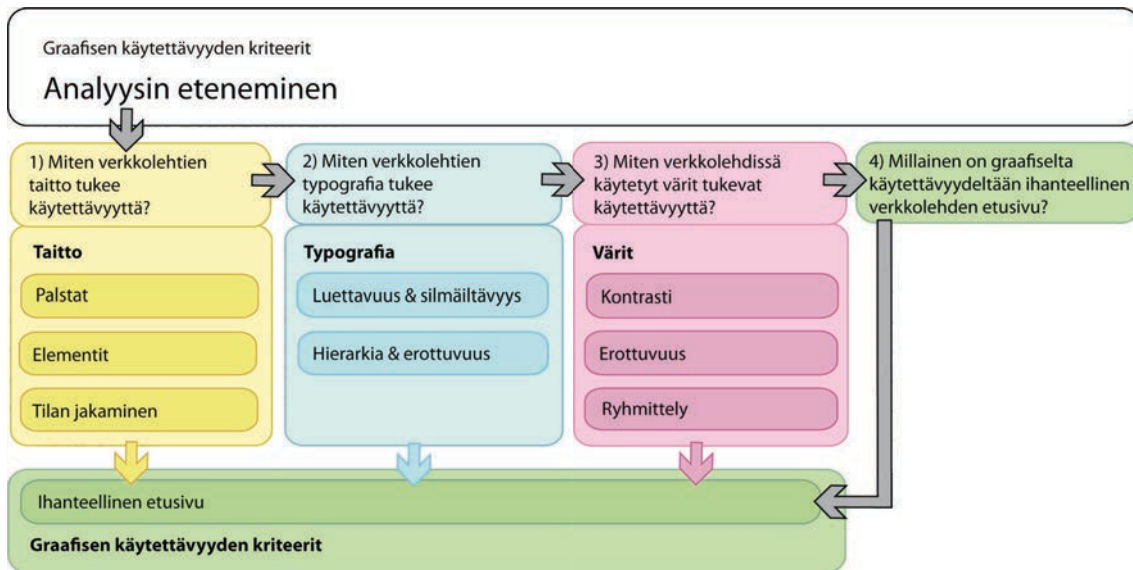
Värit sisältävät assosiativisia ja symbolisia merkityksiä, jotka vaikuttavat käyttäjään usein alitajuisesti (Bruslan 1998: 47). Värimieltymykset voivat vaihdella iän ja symboliset merkitykset kansallisuuden mukaan (emt. 47), mutta yleisesti värien käyttö vaikuttaa lähinnä käyttäjän tunnetilaan tai siihen, pitääkö hän sivua esimerkiksi kevyenä vai asiapitoisena. Verkkolehden käytettävyyteen värien assosiativiset ja symboliset merkitykset eivät vaikuta, joten niitä en tässä tutkimuksessa käsittele.

5 VERKKOLEHTIEN GRAAFISEN KÄYTETTÄVYYDEN TOTEUTUMINEN

Tässä luvussa käyn läpi aineistosta tekemäni havainnot sekä niiden pohjalta vetämäni yhteenvedon ihanteelliseksi etusivuksi. Koska tutkimukseni on luonteeltaan konkreettista ja painottuu graafisten elementtien tarkasteluun, havainnollistan tehtyjä löydöksiä usean aineiston osia esittävän kuvan, kuvion ja taulukon avulla. Kuvioihin ja taulukoihin olen koonnut havaintoja kaikista aineiston verkkolehdistä, mutta kuvat ovat vain esimerkkejä yksittäisistä lehdistä ja niissä esiintyvistä elementeistä. Kaikkien verkkolehtien etusivujen ensimmäiset näkymät löytyvät liitteestä.

Verkkolehtien etusivujen taittoa tarkastelen laskemalla ja analysoimalla yksittäisiä elementtejä. Elementtien jako ja määritelmät esiteltiin luvussa 4.1. Esimerkiksi uutiselementit lasketaan omiksi kokonaisuuksikseen, vaikka ne sisältävätkin leipätekstin, otsikon ja osaston lisäksi hyperlinkkejä muihin aiheeseen liittyviin artikkeleihin. Näitä hyperlinkkejä en tässä tutkimuksessa käsittele, niin kuin en esimerkiksi uutiselementtejä suppeammin uutissisältöä esitteleviin nostoelementteihin sisällytettyjä päivämäärä- tai aikatietojakaan. Sivunavigaation lähtökohtana toimivaa valikkoelementtiä tarkastellaan kokonaisuutena, vaikka se sisältääkin useita eri linkkejä. Ainoastaan lähes aina valikkoelementin yhteyteen taitettua yhteydenottoelementtiä tarkastellaan erikseen.

Kaikilta etusivuilta en myöskään tarkastele jokaista elementtiä, vaan ainoastaan niitä, jotka ovat keskenään vertailukelpoisia. Esimerkiksi nostoelementeiksi luokiteltavia elementtejä oli verkkolehtien etusivuilla monenlaisia, joten lähempään tarkasteluun ja esimerkiksi typografisten muotoilujen havainnointiin valitsin vain samanmuotoiset ja kaikissa verkkolehdistä toistuvat elementtityypit. Tähän ratkaisuun päädyin siitä syystä, että graafisen käytettävyyden kannalta ei ole tarpeellista tarkastella elementtien sisäistä hajontaa. Yksittäisten elementtien sijaan halusin muodostaa kriteereitä yleisyyksien, en poikkeamien perusteella.

Kuvio 5. Analyysin eteneminen

Varsinainen analyysini etenee etsimällä vastausta neljään tutkimuskysymykseen, jotka esiteltiin yksityiskohtaisesti luvussa 1.1. Analyysin etenemisen olen havainnollistanut kuvioon 5. Ensin tarkastelen verkkolehtien etusivujen taittoa: etusivujen pituutta, palstarakennetta, elementtien määrää, ryhmittelyä ja sijaintia sekä tapaa, jolla etusivun tila on jaettu. Taitto-osion jälkeen havainnoin typografiaa tekstien luettavuuden ja silmäiltävyyden kannalta sekä selvittelen sitä, miten typografisia muotoiluja käytetään aineistossa erottamassa eri tekstiosioita toisistaan ja luomassa elementtien välistä hierarkiaa.

Kolmanteen tutkimuskysymykseen vastaan tutkimalla värejä niiden muodostaman kontrastin sekä ryhmittelyjen kautta. Lopuksi kokoan yhteen edellisten kolmen tutkimuskysymyksen pohjalta tehdyt havainnot ja muodostan ihanteellisen etusivun, josta näkyvät yksityiskohtaiset muotoilut. Ne tekevät verkkolehden etusivusta graafisesti käyttäjäystävällisen. Tutkimuksen tavoitteeseen, millaiset ovat verkkolehden graafisen käytettävyyden kriteerit, vastaan viemällä ihanteelliseen etusivuun johtaneet havainnot yleisemmälle tasolle. Varsinaisia kriteereitä käsittelemän päätäntöluvussa 6.

5.1 Analyysin suorittamisesta

Aineiston havainnoinnin pohjana olen käyttänyt verkkolehtien etusivuista otettuja kuva-kaappauksia. Kaappaukset on tehty Microsoft Windows XP -käyttöjärjestelmällä ja Mozilla Firefox 9.0 -selaimella. Käytössä olleen 17-tuumaisen näytön tarkkuus oli leveydeltään 1280 ja korkeudeltaan 960 pikseliä eli fyysiseen kokoon suhteutettuna 96 pikseliä tuumalla. Kirjaintyyppivertailut olen tehnyt 13-tuumaisella näytöllä ja Apple Mac OS X 10.5 -käyttöjärjestelmällä varustetulla tietokoneella. Näytön tarkkuus oli 1280 kertaa 800 pistettä, 72 pikseliä tuumalla. Käyttöjärjestelmien ja näyttöjen eroavaisuudet eivät tässä tapauksessa vaikuta tuloksiin, sillä erot tekstimuotoisten elementtien kirjaintyyppien hahmontamisessa ovat pikselitasolla tarkasteltuna pieniä. Lisäksi vertailevan analyysin tarkoituksena on ainoastaan tunnistaa käytetyt kirjaintyypit ja niiden koot eikä tarkastella tekstien hahmontamista.

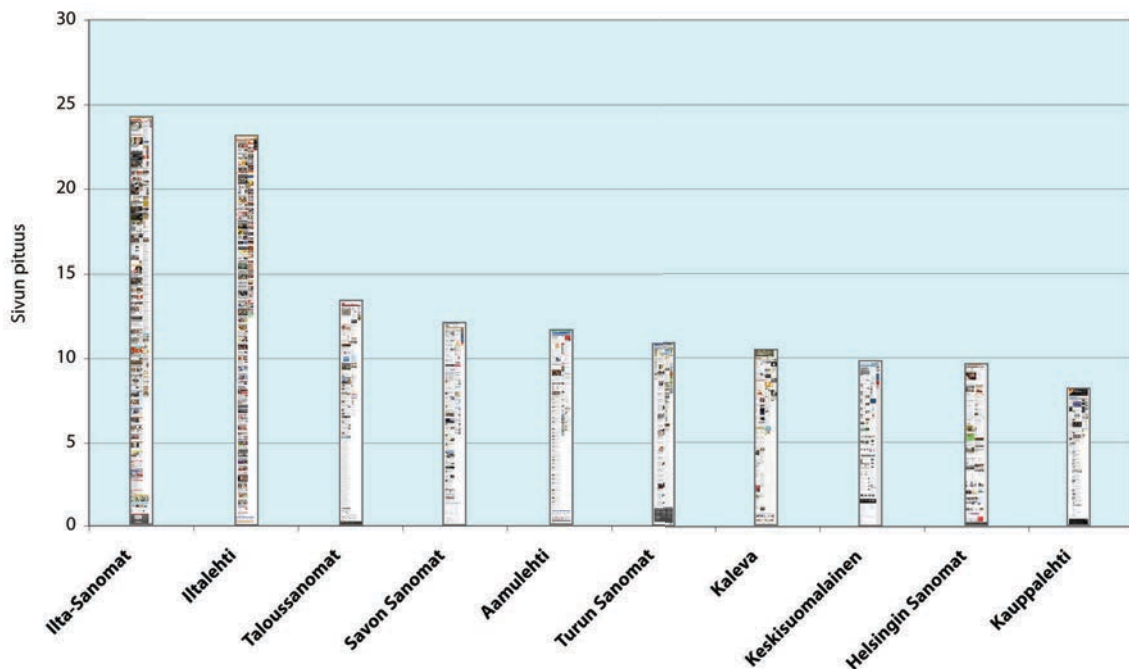
Kuva 3. Typografisten muotoilujen etsintää Iltalehden yhteydenottoelementissä

Verkkolehtien etusivujen typografiset muotoilut olen määrittänyt etsimällä aineistosta tehtyjä havaintoja vastaavat kirjaintyypit ja -koot kuvankäsittelyohjelmalla. Kuvaan 3 olen havainnollistanut, miten jokaisen aineistoni verkkolehden eri elementtien typo-

grafiset muotoilut on löydetty: ne on määritetty kokeilemalla eri kirjaintyyppejä ja -kokoja alkuperäisen tekstin päälle pikselitasolla. Kuvassa musta teksti on Iltalehden yhteydenottoelementin alkuperäinen teksti, punainen havainnollistustyökalu. Myös luvussa 5.4 esitellyt värit on poimittu suoraan kuvakaappauksista kuvankäsittelyohjelmassa.

5.2 Etusivujen taitto

Aineiston verkkolehtien etusivut pituudet vaihtelivat jonkin verran. Kaikkia aineiston etusivuja piti vierittää vertikaalisesti, mutta leveydeltään kaikki olivat näytölle sopivia. Etusivun pituudesta puhuttaessa käytän mittayksikkönä näytön mittaa. Koska etusivun tärkeimmän sisällön tulisi mahtua ensimmäiseen näytölliseen (luku 4.1.2), on luonteavaa kuvata, miten monta vastaavanlaista kokonaisuutta jää ensimmäisen näkymän alapuolelle. Koska näyttöjen koko ja resoluutio vaihtelevat, ovat mitat suuntaa antavia.

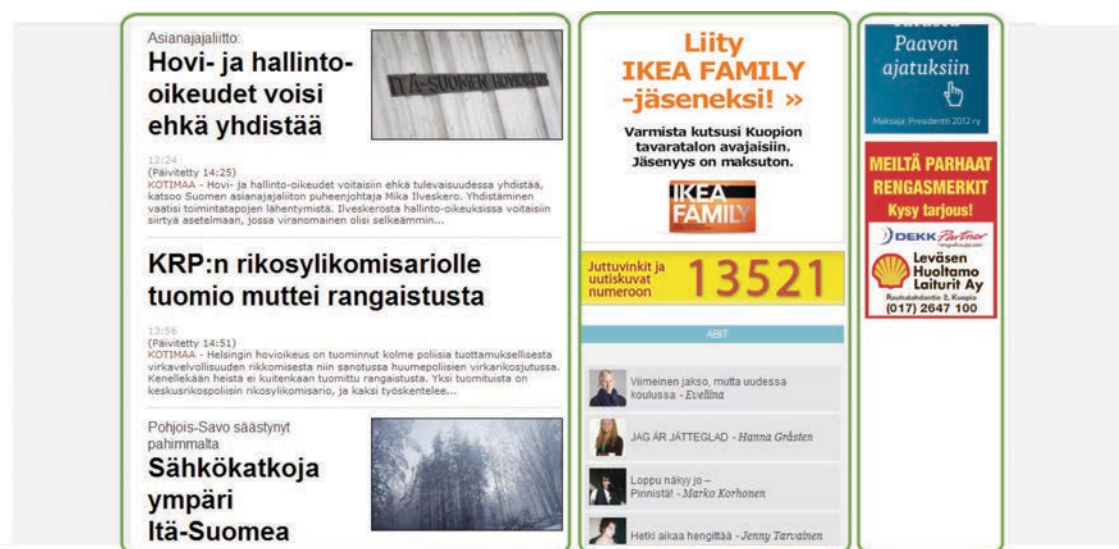

Kuvio 6. Verkkolehtien etusivujen pituudet

Aineiston etusivuista lyhin oli kahdeksan näytön mittaa, kun taas enimmillään etusivun pituus oli yli 20 näytöllistä. Sivujen pituudet olen havainnollistanut kuvioon 6. Kymmenestä sivusta yli puolet, seitsemän, oli pituudeltaan 9–13 näytön mittaa. Kaikkien sivujen keskiarvoksi tuli 13 näytöllistä, ja yleisin arvo oli 9,5 näytön mittaa. Suuruusjärjestykseen laitettujen arvojen mediaani oli 10,5.

5.2.1 Palstat

Tarkastelemillani etusivuilla elementit on taitettu palstoihin. Viidessä verkkolehdessä käytetään kolmea palstaa ja kolmessa neljää palstaa. Yhdessä lehdessä on vain yksi palsta, mutta yhdessä lehdessä käytetään ensin kolmea palstaa, joka muuttuu sivun keskivaiheilla yhdeksi palstaksi. Palstajakoa rikotaan tietoisesti kolmessa verkkolehdestä. Etusivujen ylä- ja alareunojen koko sivun levyisten elementtien en katso rikokovan palstajakoa, sillä ne ovat verkkotekstille tyypilliset ylä- ja alatunnisteet.

Kuva 4. Palstajakko Savon Sanomissa

Oheisessa kuvassa 4 on esimerkki Savon Sanomien verkkolehdestä, jonka kolme palstaa olen rajannut vihreällä värillä. Sanomalehdestä poiketen verkkolehden palstat eivät ole tasalevyisiä. Uutiselementeille tarkoitettu palsta oli kaikissa kymmenessä verkkolehdessä palstoista levein. Jos palstoja on useita, jää uutiselementeille tarkoitettu palsta hyvin kapeaksi, jolloin sille taitettavat elementitkin ovat pieniä. Tällöin käyttäjältä saattaa jäädä huomaamatta, mikä sivulla on kaikkein tärkeintä sisältöä. Kuitenkin palstajaolla on helppo ryhmitellä sisältöä, jos palstat varataan vain tietynlaisille elementeille.

Kahdeksassa verkkolehdessä kymmenestä elementit on taitettu siten, että sivun viimeisellä kolmanneksella on täytetty vain yksi, uutiselementeille varattu palsta. Tämä huonontaa käytettävyyttä merkittävästi, sillä lukeakseen kaikki uutiset käyttäjän on vieritettävä sivu alas asti. Jos sama sisältö olisi jaettu palstoille tasaisesti, olisi taitosta voinut tehdä ilmavamman ja vieritysmatka olisi sekin lyhentynyt. Helsingin Sanomien verkkolehdestä yksi leveä palsta on täytetty ylhäältä alas asti, ja Keski-suomalaisen kolmesta palstasta vain kapein, vasemman reunan mainospalsta päättyy ennen sivun loppua. Näin ne ovatkin mitaltaan joukon lyhyimpiin kuuluvia, 9 näytön mittaa.

5.2.2 Elementit

Luokittelin verkkolehtien etusivujen elementit luvussa 4.1.1 esiteltyihin luokkiin. Elementtien lukumäärä vaihteli aineiston etusivujen kesken paljon. On tietenkin vain luonnollista, että pisimmillä etusivuilla elementtejäkin on enemmän, mutta esimerkiksi Iltalehden sivu oli hieman Iltä-Sanomien sivua lyhyempi ja sillä oli silti yli 100 elementtiä enemmän. Vaikka elementtien sisältöä ei tässä tutkimuksessa varsinaisesti käsitelläkään, on todettava, että Iltalehden etusivulla oli viisi samaan uutisartikkeliin viittaavaa uutis- tai nostoelementtiä, mikä nosti Iltalehden elementtien kokonaismäärää. Useimmilla muilla etusivuilla samaan artikkeliin viitattiin enintään kahdesti, yhdellä uutis- ja yhdellä nostoelementillä. Aineiston elementit on tilastoitu taulukkoon 3.

Taulukko 3. Elementtimäärät verkkolehtien etusivuilla

	Aamulehti	Helsingin Sanomat	Ilta-Sanomat	Iltalehti	Kaleva	Kauppalehti	Keski-suomalainen	Savon Sanomat	Taboussanomat	Turun Sanomat	Yhteensä
Nostoelementit	58	80	289	344	90	41	72	84	107	26	1191
Uutiselementit	43	14	41	49	25	20	17	29	20	19	277
Osastoelementit	19	9	52	73	19	6	17	14	16	10	235
Mainoselementit	19	12	27	22	23	16	15	19	22	27	202
Ohjauselementit	6	9	22	18	8	17	13	4	12	4	113
Monimediaelementit	3	1	3	4	2	1	2	3	6	1	26
Yhteydenottoelementit	2	2	2	6	1	4	3	2	2	1	25
Valikkoelementit	2	1	3	4	1	1	2	3	2	1	20
Tunnuselementit	1	3	2	2	1	2	1	1	2	2	17
Hakuelementit	1	2	3	1	1	2	1	2	1	1	15
Galluuelementit	1	0	1	4	1	0	1	3	1	1	13
Kielenvalintaelementit	0	1	0	0	0	2	0	0	0	1	4
Kirjautumiselementit	0	0	0	0	0	2	1	0	1	0	4
Yhteensä	155	134	445	527	172	114	145	164	192	94	2142

Nostoelementtejä oli elementeistä eniten yhdeksässä lehdessä kymmenestä. Koska nostoelementit ovat varsinaista uutisisältöä tarjoavia uutiselementtejä pienikokoisempia, on niistä helpompi muodostaa kokonaisuuksia. Nostoelementtejä voi kuitenkin olla helposti liikaa, kuten kuvasta 5 huomataan: siinä nostoelementit on merkitty elementtikarttaan harmaalla värillä. Kuvan vasemmassa reunassa oleva lista jatkuu lähes etusivun alusta loppuun saakka, ja sisältää samat linkit useaan kertaan, mikä ei suinkaan ole matalan sivuarkkitehtuurin tarkoitus. Kaikilla etusivuilla nostoelementeistä oli muodostettu kokonaisuuksia joko kehyksillä, linjoilla tai osastoelementeillä. Kaikilla sivuilla esiintyi myös yksittäisiä, joukosta irrallisia nostoelementtejä esimerkiksi uutiselementtien väleissä. Nostoelementtien koot vaihtelivat sivujen sisälläkin, mutta eri koot muodostivat omia kokonaisuuksiaan yhtä lehteä lukuunottamatta.

Neljällä sivulla nostoelementit oli sijoitettu selkeästi omille palstoilleen, ja uutiselementtien pääpalstalla oli vain muutamia nostoelementtejä. Kolmessa lehdessä nostoelementit keskittyivät sivun yläosaan, kahdessa alaosaan. Kahdessa lehdessä nostoelementtikokonaisuudet olivat erittäin pitkiä: enimmillään nostoelementtejä oli allekkain 60 kappaletta. Keskimäärin nostoelementtejä oli kuitenkin kokonaisuutta kohden kahdeksan kappaletta. Yleisimpiä olivat viiden ja kymmenen nostoelementin kokonaisuudet.

Kuva 5. Nostoelementtien sijoittelua Iltalehden etusivulla

Utiselementtien määrä tarkastelemieni verkkolehden etusivuilla vaihteli 14 ja 49 välillä. Koska uutiselementit ovat verkkolehden olennaisinta sisältöä, tulee niiden osuuden sivun pinta-alasta olla mahdollisimman suuri. Toisaalta on muistettava, että uutiselementit vievät enemmän tilaa kuin asioita suppeammin esittävät nostoelementit, joten suurella määrällä uutiselementtejä kasvatetaan sivun kokonaispituutta. Vain kahdessa verkkolehdestä uutiselementit peittivät suurimman osan sivun pinta-alasta, ja kahdessa uutiselementtien osuus oli noin puolet tai alle puolet. Kolmessa lehdessä uutiselementtien osuus oli noin kolmasosa tai alle kolmasosa, ja kolmessa lehdessä uutiselementit kattoivat vain noin neljäsosan sivun kokonaispinta-alasta.

Seitsemässä lehdessä uutiselementit sijaitsivat sivun leveimmällä palstalla. Näistä kuudessa uutiselementit olivat samanlevyisiä eli toteuttivat samankaltaisuuden lakia (4.1.2), ja vain yhdessä elementtien koko vaihteli. Nekin kuitenkin sijaitsivat lähellä toisiaan, eli toteuttivat läheisyyden lakia (4.1.2), jolloin käyttäjän on helppo tunnistaa ne samoiksi elementeiksi. Yli puolessa lehdistä uutiselementtien väleissä oli yksittäisiä

muita elementtejä. Kahdessa lehdessä uutiselementtejä oli lähinnä leveimmällä palstalla, mutta yksittäisiä myös sivun muilla palstoilla. Näin kaikki uutiselementit eivät olleet keskenään samanlaisia, mutta ne sijaitsivat lähekkäin ja olivat ulkonäöltään kahta tai kolmea tyyppiä.

Mainoselementtejä oli jokaisella sivulla vähintään 12. Enimmillään mainoksia oli 27 kappaletta, sekä Ilta-Sanomien etusivulla että puolta lyhyemmällä Turun Sanomien etusivulla. Pitempi sivu ei siis automaattisesti tarkoita suurempaa mainosten määrää. Mainosten tulisi käytettävyyden sääntöjen mukaan sijaita sivun reunoilla (4.1.2), mutta aineiston verkkolehdissä mainoselementtejä oli ripoteltu myös keskeisimpien uutiselementtien väleihin. Mainosten sijoittelun olen koonnut taulukkoon 4.

Taulukko 4. Mainoselementtien sijoittelu aineiston verkkolehdissä

Mainoselementtien sijainti	Aamulehti	Helsingin Sanomat	Ilta-Sanomat	Iltalehti	Kaleva	Kauppalähti	Keski-suomalainen	Savon Sanomat	Talous-sanomat	Turun Sanomat
Painotus sivun ensimmäiselle puoliskolle				x	x	x	x	x	x	x
Painotus ensimmäiseen näytölliseen										x
Ei painotusta, mainoksia sivulla ylhäältä alas	x	x	x							
Mainoksia kaikilla palstoilla	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Mainokset painottuivat kapealle palstalle	x				x		x	x	x	x
Mainokset painottuivat uutispalstalle										
Ei painotuksia		x	x	x		x				
Mainoksia vain kapealla palstalla										
Mainoksia vain leveimmällä uutispalstalla										

Kymmenestä verkkolehdestä seitsemässä mainokset painottuivat sivun ensimmäiselle puoliskolle, mutta niistä vain yhdessä selkeästi sivun ensimmäiselle näytölliselle. Kuudessa lehdessä mainokset painottuivat yhdelle tai useammalle kapealle palstalle, kauemmas sivun keskiosasta ja tärkeimmästä sisällöstä. Neljässä verkkolehdessä mainoksia oli ripoteltu tasaisesti sekä uutispalstalle että muille palstoille. Yhdenkään lehden mainokset eivät painottuneet uutispalstalle.

Mainoksille tavoitellaan mahdollisimman suurta näkyvyyttä sijoittelemalla mainoselementit sivun yläosaan. Yläreunan mainoselementin koko voi vaihdella useita kertoja

päivänkin aikana riippuen mainostajasta, mutta käytettävyyden kannalta puolet ensimmäisen näytöllisen alasta vievä mainos on erittäin huono; sen vuoksi muita, käyttäjän kannalta tärkeitä elementtejä jää ensimmäisen näytöllisen ulkopuolelle. Yläreunan mainos on liian suuri, jos verkkolehden ylin uutiselementti ei näy kokonaan ensimmäisessä näytöllisessä, kuten on havainnollistettu kuvassa 6.

Mainoksia ei haluta keskittää, jotta käyttäjä ei pystyisi aivan niin helposti välttymään niiden katsomiselta eli tulemaan mainossokeaksi (4.1.2). Koska mainokset ovat verkkolehden varsinaisen tarkoituksen kannalta ylimääräisiä elementtejä, olisi käytettävyyden kannalta paras ratkaisu sijoittaa mainokset selkeästi omiksi kokonaisuuksikseen. Läheisyyden lakia soveltaen käyttäjä tunnistaisi lähekkäin sijoitetut mainokset ilmoitus-sisällöksi, vaikka niiden ulkomuoto vaihtelisi runsaastikin.

Kuva 6. Kauppalehden etusivun ensimmäinen näkymä

Valikkoelementit sijaitsivat kaikissa aineiston verkkolehdistä samalla paikalla, tunnuselementin alapuolella. Ne olivat myös samanmuotoisia suorakaiteita sekä lähes samankokoisia. Viidellä etusivulla oli yläreunassa yksi valikkoelementti, neljässä samanlaisia valikkoelementtejä oli kaksi allekkain ja yhdessä kaksi valikkoelementtiä sijaitsivat tunnuselementin ylä- ja alapuolella. Käyttäjän on kuitenkin helpompi hahmottaa elementit samantasoisiksi, kun ne sijaitsevat mahdollisimman lähellä toisiaan.

Kolmessa verkkolehdistä oli valikkoelementti myös sivun alareunassa, mikä helpottaa käyttäjää: erityisesti pitkien sivujen vierittäminen ylhäältä alas asti on työlästä, joten loppuun päästyään käyttäjän ei tarvitse palata yläreunan valikkorakenteeseen. Yhdessä verkkolehdistä (ks. liite 1c) yksi valikkoelementti oli sijoitettu sivun keskivaiheille. Vaikka verkkolehden käyttäjä ei välttämättä luekaan sivuja alusta loppuun saakka, on epäloogista sijoittaa valikkorivi keskelle nosto- ja ohjauselementtejä, sillä käyttäjän voi olla vaikeaa erottaa niitä toisistaan.

Tunnuselementit sijaitsivat kaikissa aineiston kymmenessä verkkolehdistä samassa kohdassa, sivun yläosassa vasemmalla puolella. Tunnuselementin tulisi olla sivua määrittävä elementti, mutta kaikissa aineiston verkkolehdistä yläreuna on myyty ilmoittajalle. Tunnuselementin koko vaihteli suuresti: osassa tunnus oli vain vähän valikkoelementtiä suurempi. Tunnuselementin kokoa tarkastellaan lähemmin luvussa 5.3.2. Myös **hakuelementit** sijaitsivat kaikissa aineiston verkkolehdistä samassa kohdassa tunnuselementin tasolla, näytön oikealla puoliskolla.

Kielenvalintaelementti löytyi vain kolmesta verkkolehdestä. Niissä se oli sijoitettu etusivun yläosaan, ja yhdessä verkkolehdistä toinen kielenvalintaelementti löytyi sivun alareunasta. Se ei ole kuitenkaan käytettävyyden kannalta tarpeen, sillä vieraskielinen käyttäjä tuskin selaa suomenkielisen sivun loppuun vain vaihtaakseen kieltä. Siksi yksi elementti sivun yläosassa riittää ja toisen elementin voi tarpeettomana poistaa, sillä käytettävyyden kannalta on parempi, mitä vähemmän elementtejä sivulla on.

Kirjautumiselementtejä oli niin ikään kolmella etusivulla. Kaikissa kolmessa verkkolehdistä elementti oli sijoitettu käytettävyyden kannalta hyvin, eli sivun yläosaan.

Kauppalehdessä kirjautumiselementtejä oli kaksi, ja vieläpä suhteellisen lähellä toisiaan, mikä saattaa hämmentää käyttäjää. Jos kirjautumistapoja on vain yksi, kannattaa kirjautumiselementtejäkin olla vain yksi, tai useampien elementtien tulee sijaita selkeästi eri kohdissa sivua.

5.2.3 Tilan jakaminen

Aineiston verkkolehdistä käytettiin tilanjakoelementteinä linjoja, kehyksiä elementtien ympärillä sekä värialueita. Erilaiset tilanjakoelementit olen merkinnyt punaisella värillä kuvaan 7. Kaikilta aineiston etusivuilta löytyi linjoja, mutta kehyksiä käytettiin vain viidessä verkkolehdistä. Värialueita löytyi kaikilta muilta paitsi yhdeltä etusivulta. Linjoja käytettiin rajaamaan taiton palstat sekä muodostamaan samankaltaisista ja lähekkäin asetelluista elementeistä moduuleja. Taulukossa 3 ei ollut laskettu tilanjakoelementtejä, koska niiden määrällä ei ole sinänsä merkitystä sivun käytettävyyteen, vaan tärkeämpää on tarkastella tilanjakoelementtien sijaintia, ulkomuotoa ja väriä. Viimeksi mainittua käsitellen luvussa 5.4.

Yhdeksässä lehdessä kymmenestä käytettiin vaakalinjoja uutiselementtien, uutis- ja mainoselementtien tai uutis- ja nostoelementtien väleissä. Yhdessä lehdessä linjoja oli kaikkien uutis- ja nostoelementtien väleissä, yhdessä lehdessä vain muutamien. Viidessä lehdessä palstajako merkittiin pystylinjoilla, mutta yhdessä lehdessä linjoja oli vain yksi, vaikka palstoja oli neljä. Kuudessa lehdessä nostoelementeistä muodostettiin kokonaisuuksia kehyksillä, kolmessa värialueilla. Yhdessä lehdessä käytettiin kehyksiä yksittäisten elementtien ympärillä ja kahdessa yksittäisiä elementtejä tai muutaman elementin kokonaisuuksia erotettiin palstajaosta riippumattomilla pystylinjoilla. Yhdessä lehdessä osastoelementit toimivat tärkeimpinä tilanjakoelementteinä. Kun yksittäisten elementtien rajaamisen sijaan muodostetaan moduuleja tilanjakoelementtien avulla, on havaittavan informaation määrä pienempi ja sen vuoksi helpommin käsiteltävä.

Kuva 7. Tilanjakoelementtejä Taloussanomien etusivulla

Tyhjä tila toimi ensisijaisena tilanjakajana vain yhden aineiston verkkolehden, Keskisuomalaisen (liite 1 g) etusivulla, jonka loppupuolella uutiselementtien välinen ero tehtiin tyhjällä tilalla linjan sijaan. Lähes kaikissa verkkolehdissä elementtien väleissä oli vain vähän ilmaa. Kuitenkaan missään lehdessä elementtejä ei sijoitettu aivan kiinni toisiinsa, joten tyhjää tilaa käytettiin erottamaan elementit toisistaan. Helsingin Sanomien ja Keskisuomalaisen moduulirakenteissa oli selvästi eniten ilmaa elementtien ympärillä. Kahdeksalla etusivulla tyhjää tilaa oli selkeästi sivun reunoilla, jolloin sen määrä mukautuu näytön leveyteen. Etusivujen tarpeetonta tyhjää tilaa sivujen loppupuolella käsiteltiin jo aiemmin luvussa 5.2.1.

5.3 Etusivujen typografia

Seuraavassa tarkastelen elementtien typografisia muotoiluita tekstin luettavuuden ja silmällävyyden sekä tekstielementtien hierarkian kannalta. Koska uutiselementit ovat verkkolehtien etusivujen keskeisintä sisältöä ja ne sisältävät etusivun laajimmat tekstimassat, keskityn niiden typografisiin muotoiluihin tarkimmin. Myös nosto-

elementtien muotoa tarkastelen muita elementtejä laajemmin, sillä niitä oli sivuilla selvästi eniten ja siksi ne kattavat huomattavan osan etusivujen pinta-alasta.

Muista, pienemmistä tekstimassoista koostuvista elementeistä tarkastelen lähinnä niissä käytettyä kirjaintyyppiä sekä tekstin kokoa, sillä pienempien elementtien erottuminen ympäröivästä tekstimassasta ja muista elementeistä on tärkeintä. Pienemmät elementit eivät myöskään useimmiten ulotu kokonaisen rivin mittaisiksi, joten rivinpituuksia ja kappaleen pituuksia ei voida niistä erottaa. Tarkastelen ainoastaan niiden elementtien typografiaa, joiden pääsisältö on tekstiä, minkä takia jätän gallup- ja hakuelementit tämän havainnoinnin ulkopuolelle.

5.3.1 Luettavuus ja silmäiltävyys

Luettavuuteen liittyvistä seikoista tarkastelen elementeissä käytettyjä kirjaintyypppejä ja tekstin kokoa, silmäiltävyyteen liittyvistä palstan leveyttä, tasaustapaa, kappaleen pituutta ja kappaleväliä. Tässä luvussa painotetaan erityisesti uutiselementin leipätekstiä, sillä se on koko verkkolehden etusivun yhtenäisin ja laajin yksittäinen tekstimassa.

Käsittelen uutiselementtien typografiaa jakamalla uutiselementit kolmeen tarkasteltavaan kokonaisuuteen: leipätekstiin, otsikkoon ja osastoon. Osastolla tarkoitetaan uutiselementin sisäistä osaa, joka määrittää, mitä aihealuetta kyseinen uutiselementti käsittelee. Vaikka se saattaa olla sisällöltään identtinen osastoelementin kanssa, se on muodoltaan ja tarkoitukseltaan erilainen. Osastoelementti määrittää elementtikokonaisuuksia, kun taas uutiselementin osasto määrittää vain kyseistä uutiselementtiä. Edellä kuvaillun jaottelun mukaiset typografiset muotoilut olen koontanut taulukkoon 5.

Taulukko 5. Utiselementin osien typografiset muotoilut

LEIPÄTEKSTI	Aamulehti	Helsingin Sanomat	Iltalehti	Iltä-Sanommat	Kaleva	Kauppalehti	Keski-suomalainen	Savon Sanomat	Taloussanommat	Turun Sanomat
kirjaintyyppi	Arial	Arial	Verdana	Verdana	Georgia	Arial	Arial	Verdana	Georgia	Verdana
kirjainkoko	14	14	13	13	13	13	12	11	16	12
palstaleveys	70	80	70	90	40	80	80	70	60	60
palstan tasaustapa	liehu	liehu	liehu	liehu	liehu	liehu	liehu	liehu	liehu	liehu
kappaleen pituus	3	4	2	2	7	3	3	5	5	6
kappaleväli	ei	ei	ei	ei	ei	ei	ei	ei	ei	tyhjä rivi
OTSIKKO										
kirjaintyyppi	Arial Bold	Arial Bold	Verdana	Arial Bold	Georgia	Arial Bold	Arial Bold	Arial Bold	Arial Bold	Verdana Bold
kirjainkoko	21-31	27	30-73	37-55	23	25	20	18-40	24-35	24, 25
OSASTO										
kirjaintyyppi	Arial	Arial (Bold)	-	-	Arial	-	Arial	Verdana	-	Verdana
kirjainkoko	11	11 (13)	-	-	10	-	13	11	-	10

Aineiston verkkolehtien utiselementtien leipäteksteissä käytettiin yleisimmin groteskia kirjaintyyppiä: neljässä Arialia ja neljässä Verdanaa. On kuitenkin muistettava, että kirjaintyyppi vaihtelee selaimesta ja käyttöjärjestelmästä riippuen, joten olennaisempaa on se, että 80 prosentissa oli käytössä groteski kirjaintyyppi. Vain kahdessa verkkolehdeissä käytettiin antiikvaa kirjaintyyppiä, tässä tapauksessa Georgiaa. Taloussanomien antiikva leipäteksti oli kooltaan aineiston suurinta, pistekokoa 16, joten tekstin muotoilussa oli otettu huomioon, etteivät pienikokoiset antiikvat toteudu näytöllä yhtä hyvin kuin groteskit kirjaintyypit.

Utiselementtien kirjainkoko vaihteli 11 ja 16 pisteen välillä siten, että neljässä verkkolehdeissä käytettiin 13 pistettä, kahdessa 12 pistettä ja kahdessa 14 pistettä. Keskiarvoksi tuli 13 pistettä, mikä on samansuuntainen kuin Nielsenin ja Tahirin (2002: 51) verkkosivuanalyyssissä havaittu 12 pistettä. Kaikkien aineiston verkkolehtien leipäteksti oli suurempaa kuin sanomalehdessä yleisimmin käytetty 8–10 pistettä. Koska 80 prosenttia aineiston leipätekstin kirjainkoosta asettuu 12 ja 14 pisteen välille, voi ihanteeksi muodostaa 13 pistettä ± 1 piste.

Kaiken kaikkiaan kirjainkoot eivät yhdessäkään verkkolehdessä alittaneet 9 pistettä. Jos kuitenkin otetaan huomioon se, että verkossa kirjainkoko on selkeästi sanomalehden tekstiä suurempi, on 9 pistettä liian pieni ja siksi käytettävyydeltään heikko. Aineiston yleisin kirjainkoko oli 11 pistettä, jota löytyi kaikista kymmenestä verkkolehdestä ja kaikista elementeistä otsikko- ja tunnuselementtiä lukuun ottamatta. Toiseksi eniten käytettiin 12 pistekoon tekstiä, jota löytyi kuudesta lehdestä. Puolet vähemmän käytettyä 13 pisteen kirjainkoko esiintyi myös kuudessa lehdessä.

Uutiselementtien leipätekstikappaleiden pituudet vaihtelivat aineiston etusivujen sisälläkin, mutta suurin osa kappaleista oli 2–7 rivin mittaisia. Aineiston uutiselementtien kappaleiden keskiarvomitta oli 4 riviä. Verkkolehden etusivuilla tulisi välttää pitkiä tekstejä, sillä silmäiltävyys vaikeutuu sitä mukaa, mitä pidempiä kappaleet ovat. Kun luettavuus voidaan toteuttaa ihanteellisesti parin rivin kappaleilla, on seitsemän rivin kappale jo huomattavasti vaikeammin silmäiltävä. Koska 50 prosenttia aineiston verkkolehdistä suosi 2–3 rivin kappaleita, voi sitä pitää ihanearvona, vaikka se jääkin keskiarvon alle. Vain yhdessä verkkolehdessä uutiselementin leipäteksti jakautui useampaan kuin yhteen kappaleeseen. Turun Sanomissa kaksi tekstikappaletta oli erotettu tyhjällä rivillä, mikä on verkkolehden käytettävyyden kannalta paras keino.

Aineiston uutiselementit oli suurimmaksi osaksi taitettu yhdelle, sivun leveimmälle palstalle. Palstan leveys vaihteli kuitenkin aineiston välillä suuresti: leveimmät palstat olivat käytössä Helsingin Sanomissa, jossa 14 pisteen suuruista tekstiä mahtui palstalle 80 merkin verran, ja Ilta-Sanomissa, jossa oli 13 pisteen tekstiä rivillä 90 merkkiä. Palsta oli kapein Kalevassa, jossa 13 pisteen teksti muodosti vain 40 merkin levyisen tekstimassan. Kalevan etusivu oli kuitenkin taitettu siten, että uutiselementin kuva taitettiin tekstin viereen, jolloin kuvan leveys vei osan palstaleveydestä, minkä vuoksi tekstimassa jäi muita lehtiä kapeammaksi. Rivi, jossa on 40 merkkiä, mahtuu kuitenkin Itkosen (2007: 84) esittämän ihanteen minimiluokkaan, vaikka aineiston keskiarvo onkin 70 merkkiä. Siten aineiston kaikki verkkolehdet edustivat luettavuudeltaan ja silmäiltävyydeltään ihanteellista palstaleveyttä.

Nostoelementit oli nekin useimmiten taitettu omalle palstalleen. Palstaleveys vaihteli aineiston lehdissä 22 ja 66 merkin välillä niin, että 60 prosenttia aineistosta sopi 35–40 merkin minimi- ja 55–60 merkin ihanneluokkiin. Uutiselementeille ja nostoelementeille tarkoitettujen palstojen olisi kuitenkin tärkeää olla selkeästi erilevyisiä, jotta käyttäjä ymmärtäisi niiden tärkeysjärjestyksen nopeankin silmäilyn tuloksena. Seuraavaksi käsittelenkin tekstielementtien välistä hierarkiaa.

5.3.2 Tekstielementtien hierarkia ja erottuvuus

Typografisilla muotoiluilla luodaan hierarkia niin eri elementtien kuin elementin sisäistenkin tekstiosien välille. Ensimmäiseksi tarkastellaan uutiselementin kolmea tekstityyppiä ja niiden tärkeysjärjestystä.

Verkkolehden uutiselementtien otsikot erotettiin leipätekstistä sanomalehtitypografian tapaan suuremmalla kirjainkoolla sekä kirjaintyyppin leikkauksella: kahdeksassa lehdessä kymmenestä otsikoissa oli käytetty lihavoitua kirjaintyyppiä. Osasto oli viidessä kuudesta lehdestä toteutettu leipätekstiä pienemmällä kirjainkoolla, mikä kertoo käyttäjälle osaston olevan vähemmän tärkeää informaatiota. Aineiston otsikoidenkin välille luotiin hierarkiaa eri pistekokoja käyttämällä. Keskisuomalaisessa korostettiin pääuutista käyttämällä sen otsikossa muista uutiselementeistä poikkeavaa Haettenschweiler-kirjaintyyppiä. Eniten kokovaihtelua esiintyi Savon Sanomissa, jossa otsikon kirjainkoko vaihteli 18 ja 40 pisteen välillä. Pienin aineiston otsikon pistekoko olikin 18, suurin Iltalehden 73.

Kuten luvussa 5.3.1 todettiin, oli uutiselementtien keskimääräinen kirjainkoko 13 pistettä, kun taas aineiston verkkolehdissä käytettiin yleisesti eniten 11 pistekoon tekstiä. Tällä tavalla sekä pidetään leipätekstiä helposti luettavana että korostetaan uutiselementin tärkeyttä muihin elementteihin nähden. Esimerkiksi nostoelementtien kirjainkoko oli seitsemässä lehdessä pienempi kuin uutiselementin, mutta kolmessa lehdessä jako jäi tekemättä, sillä niiden elementeissä käytettiin samaa pistekoko. Kahdeksassa lehdessä ohjauselementtien teksti oli samankokoista kuin nosto-

elementeissä. Neljässä lehdessä elementtien tekstit olivat lisäksi saman kirjaintyyppin samaa leikkausta.

Yhteydenottoelementti oli monesti osa valikkoelementtiä tai sijaitsi sen välittömässä läheisyydessä, minkä vuoksi kuudessa lehdessä ne olivat muodoltaan identtisiä. Vielä useammin yhteydenottoelementti oli samantasoinen ohjauselementtien kanssa: kahdeksassa lehdessä elementeissä käytettiin samaa ja samankokoista kirjaintyyppiä. Koska verkkolehti on myös sanomalehden kotisivu, niin kuin jo aiemmin todettiin, tulee yhteydenottoelementin olla helposti etusivulta löydettävä. Aineiston verkkolehdistä yhteydenottoelementtiä ei ollut katsottu tarpeelliseksi erottaa omaksi kokonaisuudekseen typografisesti.

Taulukko 6. Tunnuselementtien kirjainkoot

TUNNUSELEMENTTI	Aarmulehti	Helikoptin Sanomat	Ilta-Sanommat	Iltalehti	Kaleva	Katupalehti	Keski-suomalainen	Savon Sanomat	Talous-sanomat	Tuun Sanomat	Keskivävy
kirjainkoko	63	54	37	39	77	87	49	62	40	60	57

Tunnuselementti oli toteutettu kaikissa aineiston verkkolehdistä lehden omalla kirjaintyyppillä. Kahdessa lehdessä myös osastoelementeissä käytettiin omaa kirjaintyyppiä. Jotta tuo lehdelle spesifi kirjaintyyppi toteutuisi samannäköisenä selaimesta ja käyttöjärjestelmästä riippumatta, käytetään tunnuselementtinä kuvaa. Tunnuselementtien koko vaihteli kuitenkin huomattavasti. Oheisessa taulukossa 6 tunnuselementeissä käytetty kirjainkoko on suhteutettu Arial-kirjaintyyppin korkeuteen.

Kuten huomataan, tunnuselementin kirjainkoko vaihtelee 37 ja 87 pisteen välillä. Kirjainkooltaan suurin ja pienin tunnuselementti ovat vertailun vuoksi luonnollisessa koossaan kuvassa 8. Tunnuselementin olisi hyvä olla ensimmäisiä asioita, joihin käyttäjä kiinnittää sivulle saapuessaan huomiota, minkä vuoksi sen tulisi erottua ympäröivistä elementeistä selkeästi. Kahdessa lehdessä tunnuselementin kirjainkoko oli

huomattavasti suurimpien otsikkojen kirjainkokoja pienempi, minkä seurauksena käyttäjä kiinnittää huomiota ylimpänä sijaitsevaan isokokoisimpaan tekstiin, mikä onkin tässä tapauksessa ylimmän uutiselementin otsikko. Näin käyttäjä ohittaa tunnuselementin tyystin. Kun sivun käytettävyys on hyvä, huomaa käyttäjä tunnuselementin ensimmäisenä avattuun sivun sitä sen kummemmin etsimättä.

Kuva 8. Kauppalehden ja Ilta-Sanomien tunnuselementit

Palstaleveyskin vaikuttaa elementtien väliseen hierarkiaan. Käyttäjä kokee leveimmän palstan tärkeimpänä, minkä vuoksi sille sijoitetaan sisällöllisesti tärkeimmät elementit. Aineiston kymmenestä verkkolehdestä yhdeksässä uutiselementtipalsta oli nostoelementtipalstaa leveämpi, mikä tukee käytettävyttä.

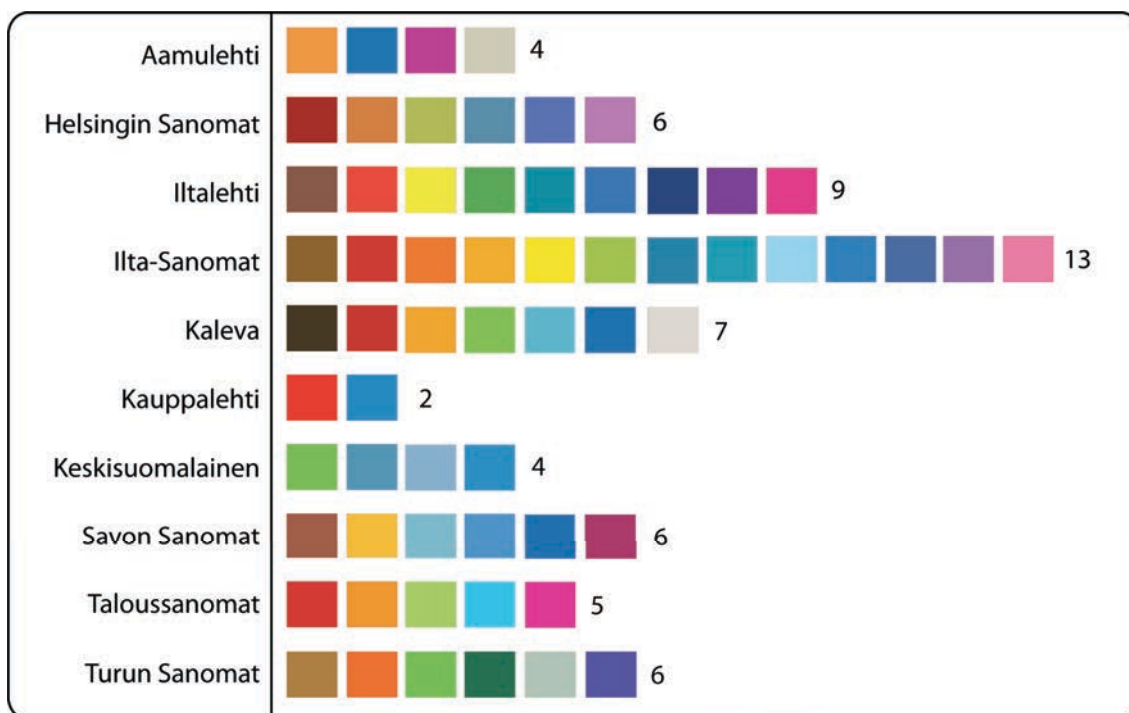
Kirjaintyyppien määrä on verkkosivulla monesti rajattu. Usean eri kirjaintyyppien käyttö samalla sivulla ei ole suotavaa, vaikka se olisikin helppo keino erotella elementit toisistaan, sillä samankokoiset mutta eri kirjaintyyppillä kirjoitetut tekstit asettuvat hierarkiassa samalle tasolle. Aineiston verkkolehdistä viidessä käytettiin kahta eri kirjaintyyppiä, kun tunnuselementissä käytettyä, omaa kirjaintyyppiä ei oteta lukuun. Kolmessa käytettiin vain yhtä kirjaintyyppiä tunnuselementin kirjaintyyppien lisäksi. Näistä yhdessä tunnuselementin kirjaintyyppiä käytettiin osastoelementeissäänkin. Se on käyttäjän kannalta hyvä keino erotella ja jakaa etusivun informaatiota, sillä näin saadaan hyödynnettyä jo kertaalleen käyttäjälle esiteltyä kirjaintyyppiä tarvitsematta ottaa käyttöön ylimääräistä kirjaintyyppiä.

5.4 Etusivuilla käytetyt värit

Tarkastelemieni verkkolehtien etusivujen värit vaihteli melko vähän. Kaikkien verkkolehtien uutiselementtien leipäteksti ja otsikot olivat väriltään tummanharmaata tai mustaa, ja tilaa jakavat viivat olivat lähes poikkeuksetta hyvin vaaleanharmaita. Verkkosivujen alkuajoilta tuttu hyperlinkin keskisininen väri oli edelleen jonkinlaisessa käytössä seitsemällä sivulla kymmenestä. Millään sivulla hyperlinkkien väri ei rajoittunut vain siniseen. Koska verkkolehden etusivulla lähes kaikki elementit toimivat hyperlinkkeinä, väreillä ei kannata osoittaa hyperlinkkejä, vaan pikemminkin tehdä ero eritasoisille sisäsivuille vievien elementtien välille.

Kymmenestä verkkolehdestä kolmessa uutiselementin leipäteksti oli mustaa, neljässä tummanharmaata. Yhdessä lehdessä käytettiin molempia värejä. Vain kahdessa lehdessä poikettiin näistä: yhdessä lehdessä leipäteksti oli väriltään tummanruskeaa, yhdessä siniharmaata. Uutiselementin otsikko oli musta kuudessa lehdessä kymmenestä, kahdessa se oli tummanharmaa. Yhdessä lehdessä otsikossa käytettiin samaa tummanruskeaa sävyä kuin leipätekstissäkin, ja yhdessä lehdessä otsikon väri oli lähes musta, mutta selkeästi tummempi kuin enemmistössä käytetty tummanharmaa.

Kahdeksassa lehdessä kymmenestä leipätekstin taustaväri oli valkoinen. Kahdessa se oli lähes valkoinen vaaleanharmaa ja kahdessa käytettiin joissakin uutiselementeissä mustaa taustaa ja valkoista tekstiä. Yhdessä käytettiin uutiselementin otsikossa keltaista tekstiä mustalla pohjalla ja yhdessä punaista tekstiä valkoisella pohjalla. Kaiken kaikkiaan aineiston uutiselementeissä tekstillä ja taustalla oli suuri kontrasti. Uutiselementtien osastot erottuivat elementin muista osista selvästi poikkeavalla värillä kuudessa lehdessä niistä seitsemästä, joista kyseinen elementinosa oli ylipäättään löydettävissä, eli vain yhdessä ero jäi tekemättä. Muissa elementeissä kontrastia ei samalla tavoin toteutettu, sillä esimerkiksi ohjauselementeissä viisi lehteä kymmenestä käytti harmaata tekstiä harmaalla pohjalla.

Kuvio 7. Verkkolehdistä käytetyt värit

Värien käyttö auttaa käyttäjää hahmottamaan verkkolehden elementtien muodostamia kokonaisuuksia. Verkkolehden käyttämät värit lukuun ottamatta harmaita, mustaa ja valkoista sekä värien lukumäärät olen koonnut kuvioon 7. Aineistoni verkkolehden värien määrä vaihteli kahden ja 13 välillä. Keskimääräinen värien lukumäärä oli kuusi. Moodi ja mediaani olivat myös kuusi väriä.

Osastoelementit olivat sivun värikkäimmät ja erottuvimmat elementit kuudessa verkkolehdestä, sillä niiden värit poikkesivat selvästi muissa elementeissä käytetyistä väreistä. Kolmessa lehdessä osastoelementeissä käytettiin täysin tai osittain samoja värejä kuin muissakin elementeissä, jolloin ne eivät erotu riittävästi. Yhdessä verkkolehdestä käytettiin niin runsaasti erilaisia värejä sekä taustassa että teksteissä, etteivät osastoelementit erottuneet massasta värikkyydellään.

Viidessä lehdessä osastoelementit oli toteutettu värikästä taustaa ja neutraalin väristä, useimmiten valkoista, tekstiä käyttäen. Yhdessä lehdessä osastoelementit olivat

värikästä tekstiä valkoisella pohjalla, ja väri jatkui myös moduulirakenteen ohjaus-elementteihin. Näin moduuliin luotiin yhtenäinen ilme samanvärisillä teksteillä elementtien taustaväriin sijaan.

Kuva 9. Tilanjakoelementti ja osastoelementti Aamulehden etusivulla

Kahdessa lehdessä osastoelementit olivat mustaa tekstiä valkoisella pohjalla sekä erivärisiä palkkeja. Palkit on kuitenkin helppo sekoittaa tilanjakoelementteihin, jolloin osastojakoa voi olla nopean silmäilyn tuloksena vaikea hahmottaa, etenkin, kun lehdessä on myös värikkäitä tilanjakoelementtejä. Kuvassa 9 olen havainnollistanut Aamulehden tilanjakoelementin ja osastoelementin. Aamulehden tapauksessa värin käyttö ei tee riittävän suurta eroa elementtien välille, mutta osastoelementti eroaa muusta tekstimassasta tehokkaasti sen erilaisen typografisen muodon takia. Tässä väri toimiikin vain korostuskeinona.

Kuva 10. Ohjauselementtien väri vaihtelu

Kohteen lähestymistä aineiston verkkolehdistä ilmaistiin harmaakartan eri väreillä. Esimerkiksi ohjauselementtien välilehtityyppisessä rakenteessa avatun, ”päällim-

mäisen” välilehden tausta oli väriltään valkoinen, kun taas symbolisesti alempien lehtien tausta oli harmaa. Kuvassa 10 olen nostanut esimerkeiksi Kauppalehden, Keski-suomalaisen ja Helsingin Sanomien keskenään samantyyppiset rakenteet.

5.5 Ihanteellinen etusivu

Tässä alaluvussa kokoan yhteenvedon aineistosta tehdyistä havainnoista ja muotoilen ihanteellisen verkkolehden etusivun. Ensin kuvailen etusivun taittoa ja sitä, miten ja minkälaisiin kokonaisuuksiin elementit on hyvä verkkolehden etusivulle sijoitella. Sen jälkeen esittelen ihanteellisen etusivun typografiset muotoilut, ja viimeiseksi verkkolehden käytettävyyden kannalta ihanteelliset värit.

Vaikka ihanteellinen etusivu muodostuukin aineistosta tehdyistä havainnoista, niiden taustalla vaikuttaa luvussa 4 esiteltyjä ihanteita ja kriteereitä, jotka ovat lähtöisin kirjallisuudesta (ks. esim. Nielsen & Tahir 2002, Näsänen 2007). Yksityiskohdat ovat kuitenkin täysin havainnointini tuloksia: esimerkiksi etusivuun liittyvät ihannearvot ja -lukumäärät ovat aineistosta nostettuja yleisimpiä arvoja (moodit) tai jos selvästi esiin nousevaa arvoa ei löytynyt, keskiarvoja. Sekä yleisimpään arvoon että keskiarvoon sisältyy merkittävä osa aineistosta. Näin niiden valitseminen esimerkiksi suurimman tai pienimmän arvon sijaan toteuttaa Niiniluodon (1980: 238) teorianmuodostuksen tavoitetta yleisyydestä; ”yleiset lauseet ovat informatiivisempia kuin niiden erikoistapaukset”.

5.5.1 Taitto

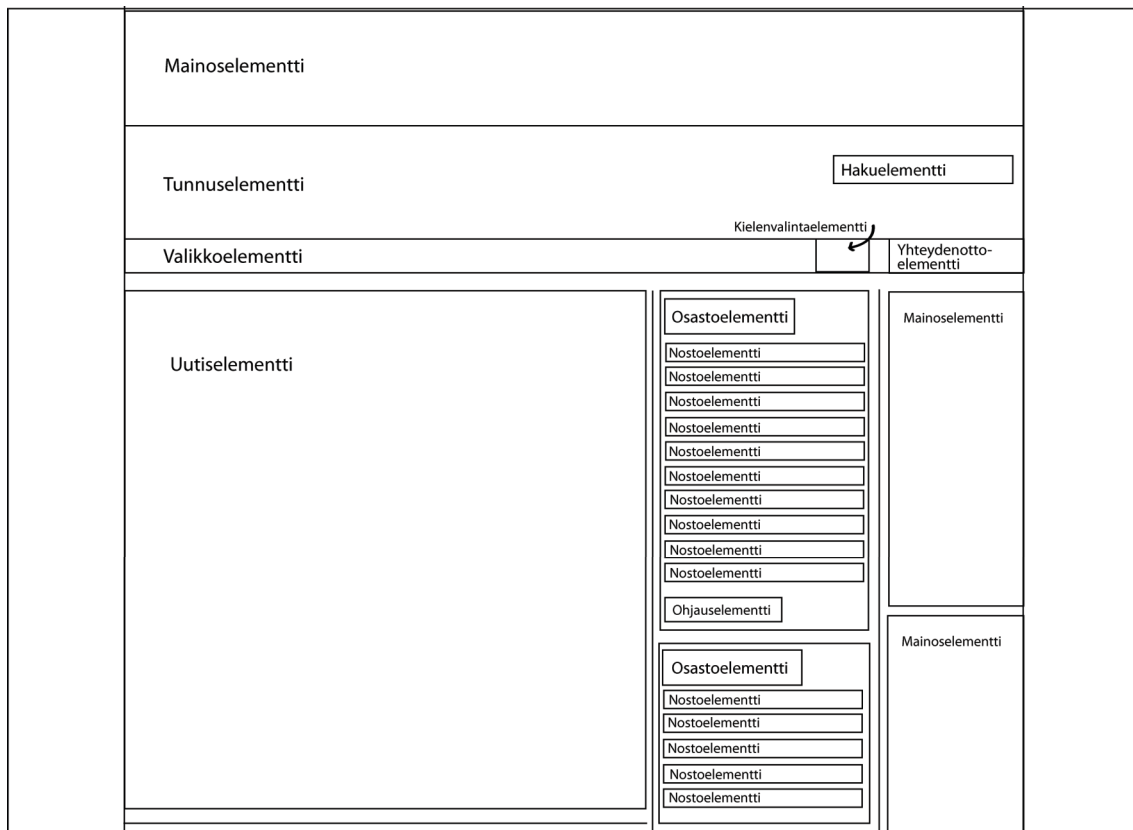
Verkkolehdessä muotoilun ei tulisi olla itseisarvo, vaan sen tehtävänä on tukea sisältöä. Muodon ei siis kuulu kiinnittää käyttäjän huomiota, vaan ohjata katsetta ja edesauttaa tiedon sisäistämistä. Sen vuoksi etusivun rakenne kannattaa pitää systemaattisena; käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että sama palstajako jatkuu sivun alusta loppuun lukuunottamatta sivun ylä- ja alalaitaa.

Ihanteellinen verkkolehden etusivun pituus on 11 ± 2 eli 9–13 näytöllistä. Tämänmittaiselle etusivulle mahtuu jo riittävästi hyperlinkkeinä toimivia elementtejä, jotka pitävät sivurakenteen matalana. Tätä lyhyemmälle sivulle sisältöä ei mahdu, ja tätä huomattavasti pidempi sivu väsyttää käyttäjän. Elementtien määrälle on mahdotonta antaa tarkkaa ihanearvoa, mutta 9–13 näytöllisen mittaiselle sivulle mahtuu ilmeisesti aseteltuna noin 150 elementtiä.

Elementit sijoitetaan sivulle tasaisesti, jotta välttyttäisiin loppupuoliskon tyhjältä tilalta, joka pidentää sivua tarpeettomasti. Uutiselementit, noin 20–25 kappaletta, sijoitetaan omalle, vasemmanpuoleiselle palstalleen, joka on sivun levein. Kun uutiselementeille varatun palstan leveys on puolet näytön leveydestä, ne kattavat noin 40 prosenttia koko sivun pinta-alasta. Elementtien koot riippuvat paitsi palstaleveydestä myös elementtien sisältämän tekstimassan pituudesta, jota käsitellään luvussa 5.4.2.

Verkkolehden ensimmäisessä näkymässä eli etusivun yläosassa sijaitsevat tunnus-elementti, 1–2 valikkoelementtiä, 1–2 hakuelementtiä sekä mahdolliset kielenvalinta-elementti ja kirjautumiselementti, sillä käyttäjä olettaa löytävänsä ne lähemmäs sijoitettuina ja horisontaalisesti aseteltuina heti avattuaan verkkolehden etusivun. Kahden yhteydenottoelementin paikat ovat sivun alussa ja lopussa. Verkkolehden ihanteellisen ensimmäisen näkymän olen havainnollistanut elementtikarttana kuvioon 8.

Nostoelementtejä on sivun elementeistä eniten, noin 70 kappaletta. Ne sijaitsevat uutiselementtien oikealla puolella omalla palstallaan. Nostoelementit kootaan omiksi kokonaisuuksiksi tilanjakolementeilla, kuten linjoilla ja kehyksillä. Käyttäjän kannalta hyviä ovat 5–10 nostoelementin kokonaisuudet. Ohjauselementit liittyvät useimmiten nostoelementtien hallintaan, joten niiden määrä on riippuvainen nostoelementtikokonaisuuksista. Kokonaisuuksia mahtuu sivulle noin 10–15.

Kuvio 8. Elementtien ihanteellinen sijainti verkkolehden etusivulla

Mainoselementit, noin 20 kappaletta, sijaitsevat sivun laidoilla, jotta ne eivät häiritse käyttäjää eikä käyttäjä erehdy luulemaan niitä esimerkiksi nostoelementeiksi. Mainoselementit ovat kooltaan etusivun palstoihin sopivia. Näytön yläreunan mainoselementti on kapea, jotta ylimmäinen uutiselementti näkyy kokonaan. Käytettävyyden kannalta mainoselementtejä ei tarvita lainkaan, mutta ne ovat kaupallisille verkkolehdistä välttämättömiä tulonlähteitä.

Osastoelementit, noin 15 kappaletta, jaottelevat nostoelementtejä. Ne sijaitsevat samalla kapealla palstalla nostoelementtien kanssa. Osastoelementtien tärkein ominaisuus on niissä käytetyt värit, joita käsitellään tarkemmin luvussa 5.5.3. Yksi gallupelementti sekä kaksi monimediaelementtiä sijaitsevat kapealla palstalla sivun ensimmäisellä puoliskolla. Gallupelementti ja monimediaelementti ovat vapaavalintaisia, joten niiden

ei tarvitse mahtua sivun ensimmäiseen näkymään. Näin ne eivät vie tilaa välttämättömiltä elementeilä.

Tarpeetonta tyhjää tilaa verkkolehden etusivulla vältetään, mutta tilan tulisi silti erottaa elementit riittävästi toisistaan, jotta käyttäjän on helppo ja nopea hahmottaa kokonaisuuksia. Tyhjä tila reunoilla sovittaa sivun kulloinkin käytössä olevaan näyttöön sopivaksi. Linjat rajaavat palstat sekä muodostavat samankaltaisista ja lähekkäin asetelluista elementeistä kokonaisuuksia. Vaakalinjat erottavat erityyppiset elementit toisistaan, ja myös uutiselementtien väleissä käytetään vaakalinjoja. Nostoelementtien kokonaisuuksia rajataan kehyksillä.

5.5.2 Typografia

Kirjaintyyppien toteutuminen on aina riippuvaista käytettävästä käyttöjärjestelmästä sekä internetselaimesta, joten kirjaintyyppien lukumäärä minimoidaan; verkkolehden etusivulla käytetään vain yhtä tai kahta kirjaintyyppiä. Verkkolehtien typografiassa toimii edelleen parhaiten päätteetön, groteski kirjaintyyppi. Erilaisten, toisiaan muistuttavien groteskien kirjaintyyppien sekoittaminen samalla sivulla on turhaa, sillä esimerkiksi kirjaimen korkeutta tai leveyttä muokkaamalla saadaan samastakin kirjaintyyppistä hyvin erilaisia versioita. Verkkolehden ihanteelliset typografiset muotoilut olen koonnut taulukkoon 7.

Verkkolehden etusivulla suurimmat tekstimassat muodostuvat uutiselementin leipätekstistä. Leipätekstin koko on 12–14 pistettä, kun taas sivun muiden elementtien koko on noin 11 pistettä. Tunnuselementin koko on noin 50 pistettä. Uutiselementin osaston pistekoko on leipätekstin kokoa pienempi. Uutiselementin otsikko kirjoitetaan kirjaintyyppin lihavoidulla leikkauksella. Verkkolehden etusivulla voidaan käyttää erikokoisia otsikoita loogisesti niin, että koot määräytyvät uutiselementtien tärkeyden, eivät esimerkiksi otsikoiden merkkimäärien mukaan. Erikokoisia otsikoita voi olla sivulla kaksi kappaletta, ja niiden koot ovat noin 25 ja 43 pistettä.

Taulukko 7. Graafiselta käytettävyydeltään ihanteellinen verkkolehden typografia

	kirjaintyyppi	kirjainkoko (pistettä)	palstaleveys (merkkiä)	palstan tasaustapa	kappaleen pituus (riviä)
Utiselementti					
Leipäteksti	groteski	12–14	70	liehu	2
Otsikko	lihavoitu groteski	25, 43			
Osasto	groteski	11			
Tunnuselementti	lehden oma kirjaintyyppi	50			
Valikkoelementti	groteski	11			
Hakuelementti	groteski	11			
Yhteydenottoelementti	groteski	11			
Kielenvalintaelementti	groteski	11			
Nostoelementti	groteski	12	40	liehu	1
Osastoelementti	groteski	11			
Kirjautumiselementti	groteski	11			
Monimediaelementti	groteski	11			
Galluelementti	groteski	12			
Ohjauselementti	groteski	11			

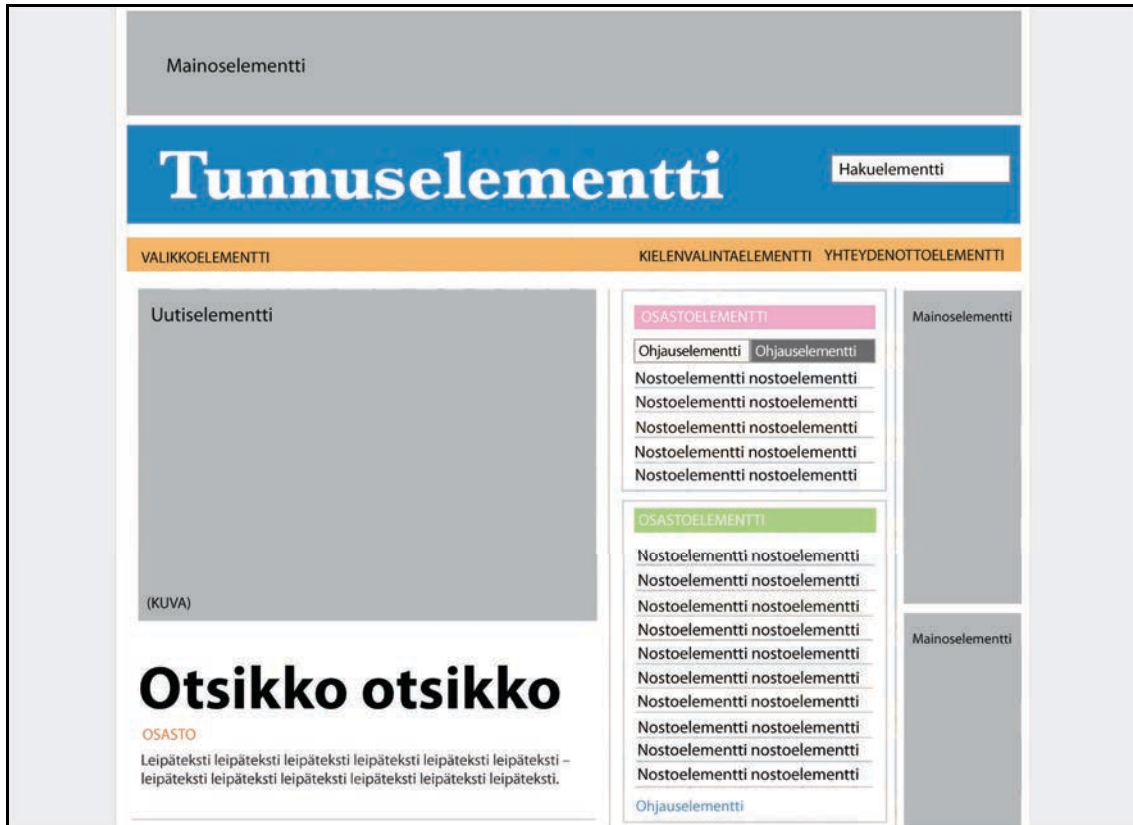
Utiselementtien leipäteksti muodostuu yhdestä 2–3 rivin kappaleesta, jonka leveys on noin 70 merkkiä. Nostoelementeille osoitetun palstan leveys on puolestaan noin 40 merkkiä. Ohjauselementit erottuvat ympäröivistä elementeistä, koska ne ohjaavat käyttäjää navigoimaan sivustolla tai hallinnoimaan nostoelementtikokonaisuuksia. Ero tehdään typografisilla muotoilulla tai väreillä.

5.5.3 Värit

Värejä käytetään verkkolehdessä järjestelmällisesti, joten yksittäisiä elementtejä ei korosteta massasta poikkeavilla väreillä. Kuvioon 9 olen havainnollistanut verkkolehden etusivun elementtien ihanteelliset värit graafisen käytettävyyden kannalta.

Koska suurimmassa osassa aineistoni verkkolehdistä uutiselementtien leipätekstissä käytettiin harmaata tekstiä täysin mustan sijaan, ei mahdollisimman suuri kontrasti tunnu enää pätevän. Sen sijaan neutraali, mutta riittävän tumma tekstin väri on käyttäjävälisissä. Muissa, pienemmissä elementeissä voidaan suosia vaaleampia ja huonommin taustasta erottuvia värejä, sillä ne ovat käyttäjälle toissijaista tietoa, johon

kiinnitetään huomiota vain tietoa erityisesti haettaessa. Utiselementtien tekstien suurempi kontrasti kiinnittää käyttäjän huomion ensimmäiseksi niihin.

Kuvio 9. Verkkolehden ihanteelliset värit

Utiselementin osasto erotetaan leipätekstistä ja otsikosta selvästi poikkeavalla värillä. Yhteydenottoelementtiä ei ole tarpeen erottaa muista ohjauselementeistä eikä sen tarvitse olla helposti huomattava, kunhan se sijaitsee käyttäjälle tutulla paikalla sivun yläosassa, josta käyttäjä löytää sen helposti niin halutessaan.

Jos elementeissä käytetään paljon taustavärejä, pidetään tekstin värien määrä vähäisenä. Käyttäjän on helpompi hahmottaa neutraalinväristä tekstiä värikkäällä pohjalla kuin värikästä tekstiä esimerkiksi valkoisella pohjalla, vaikka kontrasti olisikin käytännössä sama. Värikkäät tekstit toimivat parhaiten lyhyinä tekstimassoina, kuten uutis-

elementtien osastoina. Käyttäjä hahmottaa kerrallaan kuusi kirkasta väriä: sen suuremmasta määrästä on kokonaisuuksien luomisessa vain haittaa. Osastoelementeissä tekstin erottuvuus on tärkeää, joten teksti ja tausta muodostavat niin suuren kontrastin kuin kirkkaita värejä käytettäessä on mahdollista.

Värien käytössä annetaan myös tilaa verkkolehden omalle tyylille. Tunnuselementin muotoilussa voi käyttää joko mustaa tai värikästä tekstiä valkoisella pohjalla tai valkoista tekstiä värikkäällä pohjalla. Valikkoelementinkin värin voi valita vapaasti esimerkiksi tunnuselementin väreihin sopivaksi. Valikkoelementin teksti voi olla mustaa, tummanharmaata tai valkoista rippuen taustaväristä. Tekstin väri valitaan siten, että tekstin erottuvuus on mahdollisimman hyvä.

Vain vähän taustasta erottuvat tilanjakoelementit ohjaavat käyttäjän katsetta ja jäsentävät tietoa viemättä huomiota varsinaisilta sisältöelementeiltä. Koska taustaväri on täysin tai lähes valkoinen, on tilanjakoelementtien väri luontevimmin hyvin vaaleanharmaa. Etusivun oikean ja vasemman reunan tyhjä tila on hyvä olla palstojen taustaväristä eroava eli käytännössä tummempi, jotta se rajaa tilaa ja ohjaa käyttäjän katsetta.

6 PÄÄTÄNTÖ

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, millaiset ovat verkkolehden graafisen käytettävyyden kriteerit. Etsin vastausta tavoitteeseen havainnoimalla systemaattisesti kymmenen suosituimman suomalaisen verkkolehden etusivua ja niissä esiintyviä elementtejä. Valitsin suosituimmat verkkolehdet sillä oletuksella, että niissä erot olisivat pienimmät ja siten havainnoinnilla saataisiin esiin pienempiä yksityiskohtia ja tarkempaa tietoa. Jos pääpiirteiden eroavaisuudet olisivat olleet liian suuria, olisivat vivahde-erot jääneet todennäköisesti huomaamatta. Samasta syystä valitsin pelkästään suomalaisia verkkolehtiä, vaikka Koskelan (2007: 91) mukaan verkkolehdissä kulttuuri-piirteet eivät juuri näykään. Aineiston laajuus, 10 verkkolehteä, osoittautui analyysivaiheessa otolliseksi lukumääräksi, sillä yleisimmät arvot nousivat selvästi esiin, jos sellaisia oli noustakseen.

Tutkimukseni oli siltä osin teorialähtöistä, että vertailin aineistosta tehtyjä havaintoja aikaisempien tutkimusten perusteella muodostettuihin ihanteisiin. Jos teoria ja omat löydökset poikkesivat toisistaan, havaintojen pohjalta luotu uusi teoria korvasi vanhan. Jaoin tutkimukseni tavoitteen neljään tutkimuskysymykseen:

- 1) Miten verkkolehtien taitto tukee käytettävyyttä?
- 2) Miten verkkolehtien typografia tukee käytettävyyttä?
- 3) Miten verkkolehdissä käytetyt värit tukevat käytettävyyttä?
- 4) Millainen on graafiselta käytettävyydeltään ihanteellinen verkkolehden etusivu?

Nämä osittain päällekkäisetkin osa-alueet, taitto, typografia ja värit, valitsin, jotta saisin tutkittavasta ilmiöstä mahdollisimman kattavan kuvan. Käytettävyyden kriteerit ovat käyttöliittymän suunnittelun perusta (Park & Lim 1999: 381), joten niiden on määritettävä osioita, jotka ovat puolestaan verkkolehden graafisen käyttöliittymän perusta. Kun kerran tavoitteena on analysoida nimenomaan graafista käytettävyyttä, ei esimerkiksi verkkolehden käytettävyyteen lukeutuvaa navigaatorakennetta ole tarpeen tarkastella.

Ensimmäiseen tutkimuskysymykseen etsin vastausta havainnoimalla tiedon sijoittelua aineistoni verkkolehdistä: tarkastelin elementtejä, niiden määrää, kokoa ja sijaintia sekä palstajakoa ja tyhjää tilaa piirtämällä elementtikartat kustakin verkkolehden etusivusta ja vertailemalla niitä keskenään. Aineistoa analysoidessa havaitsin, että elementit jaettiin sivulle epätasaisesti yläosaan painottuen, että elementtien koko ja palstaleveys kertoivat elementtien tärkeydestä ja että elementit sijoitettiin verkkolehdessä sellaisiin kohtiin, joista käyttäjä on ne tottunut löytämään. Elementit eroteltiin toisistaan tai toisaalta ryhmiteltiin kokonaisuuksiksi tyhjän tilan, linjojen ja kehysten avulla.

Toisen tutkimuskysymyksen vastausta etsin tutkimalla etusivujen tekstiosoiden luettavuutta ja silmäiltävyyttä keräämällä typografiset muotoilut, kuten kirjaintyypit ja -koot, palstalevydet ja kappaleen pituudet taulukoihin ja vertailemalla niitä. Havainnot osoittivat, että verkkolehdistä käytettiin vain paria eri kirjaintyyppiä ja että tekstin koko kertoi elementin tärkeydestä.

Kolmanteen tutkimuskysymykseen vastasin poimimalla verkkolehtien eri elementeissä ja teksteissä käytetyt värit, laskemalla värien lukumäärät sekä havainnoimalla värien muodostamia kontrasteja, elementtikokonaisuuksia ja erottuvuuksia. Värejä käytettiin yhdistämään kauas toisistaan sijoitettuja, samaan osa-alueeseen kuuluvia elementtejä kokonaisuuksiksi. Tärkeiden elementtien teksti ja tausta muodostivat suuren kontrastin, mutta vähemmän tärkeissä elementeissä vastaava kontrasti oli pienempi.

Neljänteen tutkimuskysymykseen vastasin vetämällä yhteen kolmen ensimmäisen tutkimuskysymyksen aikana tekemäni havainnot ja koostamalla niistä ihanteellisen etusivun. On kuitenkin muistettava, ettei se ole ehdoton ohjeistus: verkkolehdille, kuten kaikille muillekin mediatuotteille, on tärkeää rakentaa ja säilyttää oma identiteettinsä, johon kuuluu myös tietynlainen graafinen ulkoasu. Sen vuoksi verkkolehdet saattavat poiketa käytettävyysohjeistoista tietoisesti; erottuakseen ja luodakseen omanlaisensa tuotteen. Muodostamani ihanteet ovat kuitenkin suhteellisen väljiä, joten ne jättävät tilaa myös lehden omille muotoiluille.

Ihanteellisen etusivun eli aineiston kokonaisvaltaisen havainnoinnin pohjalta muodostan verkkolehden graafiselle käytettävyydelle seuraavanlaiset kriteerit. Ne saavat suurelta osin tukea aiemmista verkkosivujen ulkoasua ja käytettävyyttä käsittelevistä tutkimuksista sekä aihetta koskevasta muusta kirjallisuudesta.

1. Verkkolehden taitto on yksinkertainen ja looginen kokonaisuus.

Aineistoni verkkolehdet suosivat samanlaisena jatkuvaa rakennetta erillisten osakokonaisuuksien sijaan. Näsänenkin (2007: 23) ohjeistuksen mukaan taitossa on pyritävä yksinkertaisuuteen.

2. Verkkolehden vakiintuneet elementit sijaitsevat tutuilla paikoillaan.

Kymmenen suosituimman suomalaisen verkkolehden etusivun elementit noudattivat muun muassa Nielsenin ja Tahirin (2002: 41) sekä Eccherin (2008: 65) tekemää huomiota, jonka mukaan käyttäjät ovat tottuneet löytämään esimerkiksi verkkosivustoa ylläpitävän yrityksen logon sivun vasemmasta ylänurkasta. Knox (2007: 31) on havainnut tutunmuotoisen taiton helpottavan uuden lehden omaksumista.

3. Verkkolehden lukija jaksaa vierittää sivun alusta loppuun saakka.

Tekemieni havaintojen perusteella verkkolehden etusivun on käyttäjän kannalta hyvä olla mahdollisimman lyhyt. Vahlberginkin (2008: 30–31) mukaan liian pitkään jatkuvat sivunvieritykset häiritsevät käyttäjiä.

4. Suurin osa verkkolehden elementeistä on tekstipohjaisia.

Näsänen (2007: 23) mukaan kuvallista esitystapaa kannattaa suosia, mutta aineistosta tekemieni havaintojen mukaan verkkolehdessä toimivat paremmin tekstistä koostuvat elementit, joiden välille luodaan hierarkia muotoilujen, kuten lihavoinnin ja värien, avulla.

5. Palstojen, elementtien ja tekstin koko määräytyy niiden tärkeysjärjestyksen mukaan.

Tarkastelemissani verkkolehdissä esimerkiksi uutisten tärkeyttä korostettiin leveällä palstalla, suurikokoisilla elementeillä sekä muita elementtejä suuremmalla kirjainkoolla.

Uutiset ovatkin verkkolehden tärkeintä sisältöä, joten ne ovat sivun pääosassa (Knox: 2007: 29).

6. Teksti on helposti luettavaa eli kirjaintyypiltään avointa ja kirjainkooltaan suurehkoa.

Tarkastelemissani verkkolehdissä käytettiin yleisesti groteskia kirjaintyyppiä, joka sopii Itkosen (2007: 68) antamien ohjeiden mukaan näytöltä esitettäväksi kirjaintyyppin yksinkertaisuuden ja avoimuuden vuoksi. Aineistoni verkkolehtien teksti oli suurempaa kuin sanomalehdissä, mikä tukee Näsäsen (2007: 23) ohjeistusta siitä, että tekstin on hyvä olla verkkosivulla vähän suurempaa kuin tuntuisi riittävältä.

7. Teksti on helposti silmäiltävää, mikä toteutetaan lyhyillä kappaleilla ja jakamalla sivu kapeahkoihin palstoihin.

Aineistoni verkkolehdissä suosittiin kapeita tekstipalstoja ja lyhyitä kappaleita, mikä on yhteneväinen Loirin ja Juholinin (1998: 94) ohjeistuksen kanssa; sen mukaan verkkotekstin palstan pitäisi olla sanomalehden vastaavaa kapeampi. Muun muassa Cooke (2005: 29) ja Nielsen (2007) ovat havainneet, että verkkosivuja luetaan silmäilemällä.

8. Tumma teksti ja vaalea taustaväri muodostavat riittävän suuren kontrastin, jotta teksti on helposti luettavaa.

Havaintoni osoittivat, että verkkolehdissä teksti erottuu selkeästi taustasta. Myös Näsäsen (2007: 23) mukaan kirjainten ja taustan väreissä on oltava riittävän suuri tummuusero. Aineiston perusteella värillinen tausta ja neutraalin värinen teksti toimivat värikästä tekstiä ja neutraalia taustaa paremmin.

9. Huomaamattoman väriset värialueet ohjaavat käyttäjän katsetta, kirkkaat värit jaottelevat sisältöä kokonaisuuksiksi.

Aineiston havainnoinnin perusteella tilaa jakavat linjat ja värialueet pidetään neutraalin ja vain vähän taustasta erottuvan värisinä. Kirkkaanväriset elementit ryhmittelevät sisältöä.

10. Verkkolehdessä on rajallinen määrä värejä ja kirjaintyyppiä.

Aineistoni verkkolehdissä käytettiin vain muutamaa kirjaintyyppiä, mikä vastaa Metsämäen (1995: 85) sekä Loirin ja Juholinin (1998: 34) verkkosivujen ulkoasuun liittyviä ohjeita, joiden mukaan samalla sivulla ei kannata sekoittaa useita eri kirjaintyyppiä. Typografian ei saisi viedä tehoa sisällöltä, minkä vuoksi tekstinmuotoiluja olisi hyvä rajoittaa (Nielsen & Tahir 2002: 23). Sama pätee värien käyttöön.

Tutkimuksellani saavutin aiempaa yksityiskohtaisempaa tietoa verkkolehtien käyttäjävälisestä rakenteesta. Tulokseni tukivat suurelta osin aikaisempia tutkimustuloksia ja suosituksia, mikä on merkittävää, sillä valtaosa ohjeistoista on jo vanhoja. Siksi tutkimus, joka vahvistaa lähes 10 vuotta vanhat suositukset edelleen paikkansa pitäviksi, on huomionarvoinen. Ohjeistusten muuttumattomuudesta voidaan päätellä, että verkkolehtien rakenne on vuosikymmenen aikana jo niin vakiintunut, että totutusta poikkeaminen huonontaa käytettävyyttä, koska käyttäjät olettavat verkkolehden olevan tietynmuotoinen ja toimivan tietyllä tavalla. Muodostamieni kriteereiden avulla voidaan luoda ulkoasu uudelle verkkolehdelle tai muokata vanhoja. Siltä osin tutkimukseni saavutti tavoitteensa.

Tämä tutkimus yhdisti käytettävyyden tutkimuksen graafiseen suunnitteluun. Graafinen suunnittelu, muotoilu, mielletään edelleen monesti pelkän esteettisen ulkomuodon luomiseksi. Käyttäjälähtöisellä muotoilulla on kuitenkin pitkät perinteet; esimerkiksi työpisteiden ergonomia on nykyään arkipäivää. Konkreettisilta tuotteilta osataan jo vaatia muotoillun ulkoasun lisäksi käyttäjävälisyyttä, ja vaatimus laajenee pikkuhiljaa koskemaan kaikkia työkaluja, sähköisiäkin.

Verkko mahdollistaa mitä monimuotoisimmat rakenneratkaisut, mutta tämän tutkimuksen tuloksista voidaan päätellä, etteivät käyttäjät kaipaa alati muuttuvaa ja inhimilliseen tiedonkäsittelyprosessiin mukautuvaa verkkolehteä. Käyttäjät tarvitsevat tuttuutta myös verkkoympäristössä, minkä vuoksi verkkolehti on muuttunut viime vuosina vain hiukan. Voisikin sanoa, että verkkolehdestä on tullut samankaltainen

instituutio kuin sanomalehdestä, jonka rakennetta ei voida enää muuttaa täysin toisenlaiseksi. Vaikka verkkolehdessä se olisi mahdollista toteuttaa suhteellisen helposti, eivät käyttäjät, ihmiset, sitä tahdo. Siinä mielessä Sirkkusen (1997: 10) lähes 15 vuotta vanha toteama tuttuuden luomisesta internetin kaaosmaisuuuteen pitää edelleen paikkansa.

Suomalaisia verkkolehtiä tutkimustulokseni miellyttänevät, sillä niiden perusteella lehdistä ei ole aihetta laajaan ulkoasun muokkaamiseen. Turvallisuudentunteeseen ei kuitenkaan pidä tuudittautua, sillä muutostarpeita tulee tulevaisuudessa varmasti. Jos verkkolehteä vertaa edelleen sanomalehteen, ei sanomalehtikään näytä enää samalta kuin esimerkiksi kaksi vuosikymmentä sitten. Muutokset ovat pieniä ja hitaita, mutta väistämättömiä. Siksi voisikin olla tarpeellista tutkia, millaisia muutokset ovat tähän saakka olleet, jotta voitaisiin yrittää ennustaa, mihin suuntaan verkkolehtien ulkoasu on muuttumassa. Käytettävyydessä kehitystyö ei pääty koskaan.

LÄHTEET

- Boczkowski, Pablo J. (2004). *Digitizing the News. Innovation in Online Newspapers. Inside Technology*. Cambridge/Lontoo: The MIT Press.
- Brusila, Riitta (1997). *Realismista fiktion. Visuaalisuus ja suomalaiset aikakauslehdet*. Acta Universitatis Tamperensis 557. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Brusila, Riitta (1998). Värikin on viesti. Teoksessa: Anja Hatva (toim.). *Esteettinen ja toimiva verkkajulkaisun ulkoasu*. Helsinki: Edita. 41–54.
- Brusila, Riitta (2000). Graafinen muotoilu on kommunikaatioarkkitehtuuria. Teoksessa: Jari Koskinen (toim.). *Visuaalinen viestintä – monialainen tulevaisuus*. Helsinki: WSOY. 35–48.
- Chilenko, Nicholas (2010). It's in the way that they use it. *Entrepreneur* 38:4, 46–46.
- Cooke, Lynne (2003). Information Acceleration and Visual Trends in Print, Television, and Web News Sources. *Technical Communication Quarterly* 12:2, 155–181.
- Cooke, Lynne (2005). A Visual Convergence of Print, Television, and the Internet: Charting 40 Years of Design Change in News Presentation. *New Media Society* 7: 22, 22–46.
- Dibeau, Wendy & Bruce Garrison (2001). How Six Online Newspapers Use Web Technologies. *Newspaper Research Journal* 22:2, 79–93.
- DiNucci, Darcy, Maria Giudice & Lynne Stiles (1998). *Elements of Web Design*. Berkeley: Peachpit Press.
- Eccher, Clint (2008). *Professional Web Design: Techniques and Templates (CSS and XHTML)*. Boston: Course Technology.
- Haaparanta, Leila & Ilkka Niiniluoto (1986). *Johdatus tieteelliseen ajatteluun*. Helsingin yliopiston filosofian laitoksen julkaisu. Helsinki.
- Hatakka, Olli & Tuomo Kauranne (1997). *Alueellisen verkkolehden talous ja tekniikka*. Helsinki: Sanomalehtien liitto.
- Hatva, Anja (1998). Käyttäjän huomioiva suunnittelu. Teoksessa: Anja Hatva (toim.). *Esteettinen ja toimiva verkkajulkaisun ulkoasu*. Helsinki: Edita. 11–24.
- Hatva, Anja (2002). Väriä harkiten. Teoksessa: Anja Hatva (toim.). *Verkkografiikka*. Helsinki: Edita. 63–76.

- Heinonen, Ari (1997). *Sanomalehdistö ja internet – toiveita, huolia, epätietoisuutta*. Tampereen yliopiston tiedotusopin laitoksen julkaisuja C 21/1997. Tampere.
- Hintikka, Kari A. (2002). Verkkopalvelun koostaminen, työkalut ja tekniikat. Teoksessa: Anja Hatva (toim.). *Verkkografiikka*. Helsinki: Edita. 39–62.
- Hirsjärvi, Sirkka, Pirkko Remes & Paula Sajavaara (2007). *Tutki ja kirjoita*. 13. painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Hsu, Chun-Cheng (2010). Factors affecting webpage's visual interface design and style. *Procedia Computer Science* 2011:3, 1315–1320.
- Iltä-Sanomat (2011). Iltasanomat.fi uudistuu! [online]. [Lainattu 31.10.2011]. Saatavilla: <http://www.iltasanomat.fi/digi/iltasanomatfi-uudistuu/art-1288424119627.html>
- Itkonen, Markus (2007). *Typografian käsikirja*. Kolmas painos. Helsinki: RPS-yhtiöt.
- Josephson, Sheree (2008) Keeping your readers' eyes on the screen: an eye-tracking study comparing sans serif and serif typefaces. *Visual Communication Quarterly* 15:1, 67–79.
- Kaakinen, Johanna K., Raymond Bertram & Jukka Hyönä (2004). Lukijoiden silmänliiketutkimus: sanojen tunnistamisesta tekstinymmärtämisstrategioihin. *Psykologia* 39:2, 92–104.
- Kingery, David & Richard Furuta (1997). Skimming electronic newspaper headlines: a study of typeface, point size, screen resolution, and monitor size. *Information Processing and Management* 33:5, 685–696.
- Knox, John (2007). Visual-verbal communication on online newspaper home pages. *Visual Communication* 6:1, 19–53.
- Korpela, Jukka K. (2010). *Verkkojulkaisun typografia*. Helsinki: RPS-yhtiöt.
- Koskela, Merja (2007). Kulttuuripiirteet verkkolehdistä – analyysimallin kehittäminen. Teoksessa: Heli Katajamäki, Merja Koskela & Suvi Isohella (toim.). *Lukija- ja käyttäjälähtöinen viestintä. Viestinnän tutkimuksen päivät 2007*. Vaasan yliopiston julkaisuja. Selvityksiä ja raportteja 152. Vaasa. 89–96.
- Koskela, Merja, Eija Lehikoinen ja Anita Nuopponen (2009). Lue ja ymmärrä – selkokielisten verkkouutisten kielellisiä piirteitä. Teoksessa: Jyrki Kalliokoski, Tuija Nikko, Saija Pyhäniemi & Susanna Shore (toim.). *AFinLA-e Soveltavan kielitieteen tutkimuksia*. 2009:1. 33–46.
- Li, Xigen (2002). Web Page Design Affects News Retrieval Efficiency. *Newspaper*

Research Journal 23:1, 38–49.

- Loiri, Pekka & Elisa Juholin (1998). *Huom! Visuaalisen viestinnän käsikirja*. Helsinki: Inforviestintä Oy.
- Lowrey, Wilson (1999). From map to machine: Conceptualizing and designing news on the Internet. *Newspaper Research Journal* 20:4, 14–27.
- Melvasalo, Eeva (2005). Www-sivujen sommittelu ja analyysi. Teoksessa: Outi Järvi & Merja Koskela (toim.). *Kuvia analysoimaan. Kuva-analyysin malleja ja sovelluksia*. Vaasan yliopiston julkaisuja. Tutkimuksia 265. Kielitiede 44. Soveltava kielitiede. Vaasa. 123–139.
- Mervola, Pekka (1995). *Kirja, kirjavampi, sanomalehti. Ulkoasukierre ja suomalaisten sanomalehtien ulkoasu 1771–1994*. Bibliotheca Historica 1, Jyväskylä Studies in Communication 1. Helsinki: Suomen Historiallinen Seura, Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Metsämäki, Markku (1995). *Graafinen käyttöliittymä*. Helsinki: Painatuskeskus Oy.
- Nielsen, Jakob (1993). *Usability Engineering*. San Diego: Academic Press.
- Nielsen, Jakob (2000). *Designing Web Usability: The Practice of Simplicity*. Berkeley: Peachpit Press.
- Nielsen, Jakob (2007). Banner blindness [online]. [Lainattu 16.11.2011]. Saatavilla: <http://www.useit.com/alertbox/banner-blindness.html>
- Nielsen, Jakob & Kara Pernice (2010). *Eyetracking Web Usability*. Berkeley: Peachpit Press.
- Nielsen, Jakob & Marie Tahir (2002). *Homepage Usability. 50 Websites Deconstructed*. Berkeley: Peachpit Press.
- Niiniluoto, Ilkka (1980). *Johdatus tieteenfilosofiaan. Käsitteen- ja teorianmuodostus*. Helsinki: Otava.
- Näsänen, Risto (2007). Visuaalisen käytettävyyden opas 2007 [online]. [Lainattu 18.10.2011]. Saatavilla: <http://www.iki.fi/risto.nasanen/Opas2007.pdf>
- Park, Kyung S. & Chee Hwan Lim (1999). A structured methodology for comparative evaluation of user interface designs using usability criteria and measures. *International Journal of Industrial Ergonomics* 23:5–6, 379–389.
- Pulkkinen, Hannu (2002). *Kasvojen pesu vai kunnan sauna? Suomalaiset päivälehdet graafisen muotoilun kohteina 1991–2001*. Journalistiikan lisensiaatintyö. Jyväskylän yliopisto.

- Pulkkinen, Hannu (2008). *Uutisten arkkitehtuuri. Sanomalehden ulkoasun rakenteiden järjestys ja jousto*. Jyväskylän yliopisto.
- Powell, Thomas (2002). *Web Design: The Complete Reference*. Toinen painos. Blacklick: McGraw–Hill Professional Publishing.
- Quandt, Thorsten (2008). (No) News on the World Wide Web? A comparative content analysis of online news in Europe and the United States. *Journalism Studies* 9:5, 717–738.
- Sinkkonen, Irmeli, Hannu Kuoppala, Jarmo Parkkinen & Raino Vastamäki (2002). *Käytettävyyden psykologia*. Helsinki: Edita.
- Sirkkunen, Esa (1997). Sisällöllä etsitään pysyvää lukijasuhdetta. Teoksessa: Ari Heinonen (toim.). *Palstoilta biteiksi. Johdatusta verkkolehtijournalismiin*. Tampereen yliopiston journalismin tutkimuksen ja kehitystyön yksikkö. Tampere. 9–19.
- Suomen standardisoimisliitto SFS (1998). *Näyttöpäätteillä tehtävän toimistotyön ergonomiset vaatimukset. Osa 11: käytettävyyden määrittely ja arviointi*. SFS-EN ISO 9241-11. Helsinki: Edita.
- Tilastokeskus (2011). 1. Internetyhteydet ja internetin käyttö [online]. [Lainattu 8.4.2012]. Saatavilla: http://www.stat.fi/til/sutivi/2011/sutivi_2011_2011-11-02_kat_001_fi.html
- TNS Gallup (2011). Suomen web-sivustojen viikkoluvut [online]. [Lainattu 29.9.2011]. Saatavilla: <http://tnsmatrix.tns-gallup.fi/public/>
- Ulutas, Berna Haktanirlar & A. Attila Islier (2010). A novel attribute-based dynamic content area layout for Internet newspapers. *Internet Research* 20:2, 135–153.
- Uusi Suomi (2011). Uusi Suomi – maan luetuin itsenäinen verkkolehti [online]. [Lainattu 16.10.2011]. Saatavilla: <http://www.uusisuomi.fi/mika-uusi-suomi>
- Vahlberg, Vivian (2008). What Young People Don't Like about the Web – and News on It. *Nieman Reports* 62:4, 30–32.
- Vapaasalo, Tapio (2000). Tiedon muotoilun eli infodesignin haasteet. Teoksessa: Jari Koskinen (toim.). *Visuaalinen viestintä – monialainen tulevaisuus*. Helsinki: WSOY. 49–67.
- Vilka, Hanna (2007a). *Tutki ja havainnoi*. Helsinki: Tammi.
- Vilka, Hanna (2007b). *Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet*. Helsinki: Tammi.

- Väliverronen, Esa (2009). Journalismi kriisissä? Teoksessa: Esa Väliverronen (toim.). *Journalismi murroksessa*. Helsinki: Gaudeamus. 13–31.
- Wallenius, Jaana (2001). *Tidningar på webben – en analys av de finlandssvenska dagstidningarnas webbplatser*. Svenska social- och kommunalhögskolan vid Helsingfors universitet, Forskningsinstitutet.
- Wiio, Osmo A. (1968). *Readability, comprehension and readership. An experimental study on the readability in Finnish magazine articles, with special reference to readership*. Acta Universitatis Tamperensis A 22. Tampere: Tampereen yliopisto.

Liite 1 a. Aamulehden verkkolehden etusivun ensimmäinen näkymä

VESIVAHINKO

852 ASIAKASTAMME KERTOO, KUINKA KORVAUSPALVELU SUJUI VAHINGON SATUTTUA.

AAMULEHTI

PERJANTAI 13.1.2012

Asiakaspalvelu »
 Tilausasiat | Jätä ilmoitus | Yhteyshetket

Mobilisivusto Digi+ Moro Tapahtumakalenteri Kuvia Mediamyynti Työpaikat Koulutus Sää Fingerport

ETUSIVU UUTISSET PUHEENAIIHE ALBUMIT VIDEOT NETTIKAMPA BLOGIT LÄHETÄ KUVA RSS

100 TUOREINTA PIRKANMAA KOTIMAA ULKOMAAT TALOUS URHELU VIHDE KULTTUURI KIRJAT AUTOT RUOKA TERVEYS / SEKSI PÄÄKRJOITUKSET

Ministeriö parahtaa: Julkisuuteen vuotanut suurkuntakartta ei ole lopullinen esitys

KOTIMAA 13.1.12:45 12

Julkisuuteen vuotanut ehdotus uudeksi kuntakartaksi ei ole valtiovarainministeriön mukaan kuntarakennetyöryhmän lopullinen esitys. Ylijohtaja Päivi Laajaia kertoo ministeriön...

[Lue lisää](#)

SK:n paljastama hurja suunnitelma: Pirkanmaalle vain viisi kuntaa? Ota kantaa!

KOMMENTOIDUT

Miksi Audi-kuskit ärsyttävät muita tielläliikkuja?
9.1.10:37 232

SK:n paljastama hurja suunnitelma:
Pirkanmaalle vain viisi kuntaa? Ota kantaa!
13.1.09:50 139

Oh! Niinistö ei nosta huimaa eduskuntaläkettä – "Hyvin poikkeuksellista"
10.1.17:39 137

Poistamme nyt loput ale-tuotteet huikein alennuksin!

TUOREIMMAT | LUETUIMMAT

Ilmaveäni ja Mäkräinen nousivat yleisöäänestykseen
URHELU: 13.1.14:54 0

Risto Mattila odottaa innolla Lahden kisaa
URHELU: 13.1.14:51 0

Tehkää perässä: Pennitön kynäilijä julkaisi kirjan itse ja on nyt miljonääri
KULTTUURI: 13.1.14:38 1

Villaterapiaa tarjolla: viikoksi lammaspaimeneksi
KOTIMAA: 13.1.14:11 0

RINTA-JOUPIN VAIHTUVASTA JÄTTIVALIKOIMASTA

Volvo
Passat
2008
134000 km
15900 €

Fiat
Punto

Liite 1 b. Helsingin Sanomien verkkolehden etusivun ensimmäinen näkymä

HS.fi Kuukausiliite Nyt Offerium Radio Helsinki Koulutus Älypää Oikotie

ale **ex**

Perjantai 13.1.2012 Nuutti -2° Helsinki, klo 16 Asiakaspalvelu Yhteystiedot Ilmoita Hesarissa In English

HS.fi UUTISET TEEMAT SÄÄ DIGILEHTI Hae HS.fi:stä A-O

PINNALLA: Presidentinvaalit Liikenneonnettomuudet Sähkökatkot Kuntaliitokset Velkakriisi **Lisää aiheita**

Montreal-hyökkääjä myytiin kesken pelin – lähti heti suihkuun ja lentokentälle Julkaistu 12:55 0

Soini: Kuntauudistus on sinipunan raakaa vallapolitiikkaa Päivitetty 13:57 22

Vaalikone.fi
Vaalikone esittelee presidenttiehdokkaat ja auttaa valinnassa

Kiviniemi: Kuntauudistuksen kaataminen on minulle nyt ykkösasia

POLITIIKKA | Päivitetty 15:06 | 29

Keskustan puheenjohtaja Mari Kiviniemi roimii tapaa, jolla hallitus valmistelee kuntauudistusta ylhäältä pain ja kaskyttämällä. "Suurin osa asiantuntijoista on

Uusimmat uutiset

- Wikileaks-vuodosta epäilty joutumassa sota-aikeeseen 15:10
- Kiviniemi: Kuntauudistuksen kaataminen on minulle nyt ykkösasia 15:06
- Belgian parlamentti laskee palkkojaan 15:05
- Oscar-elokuvagaala ehkä jatkossa Nokia-teatterissa 15:03
- Oikeusasiamies: Tupakointikielto Helsingin työpaikoilla vastoin lakia **OMA KAUPUNKI** 14:43
- Venäjä antoi etsintäkuulutuksen Jaan Krossin pojasta 14:43
- Ruotsalaisjunnujen outo taktikka: "Revi Petran vaatteet ja läimäytä takapuolelle" 14:41
- Italian lainat menivät taas hyvin kaupaksi 14:39
- Mies kuoli kolarissa Suomenniemellä 14:29
- Breivikille tehdään uusi mielentilatutkimus 14:24
- Brittipääministeri elokuvasta: Tehkää rahaa, älkää arthouse-filmejä 14:01
- Surma ylipöistossa kuohuttaa Oxfordia 13:57
- Lumi katkaisut sähköt tuhansilta – puhelinten kuuluvuudessa häiriöitä 13:57
- Soini: Kuntauudistus on sinipunan raakaa vallapolitiikkaa 13:57
- Matka: Hujarit kiusaavat loma-asunnon etsijöitä 13:55

Kaikki uutiset 24 viime tunnin ajalta

Liite 1 c. Iltalehden verkkolehden etusivun ensimmäinen näkymä

PARHAITA ARJEN SÄÄSTÖJÄ

Tuoreimmat uutiset | Näköislehti | Mobiili | Telkku.com | Neffit | Nytmatkaan.fi | Sanakirja | RSS | Mediatiedot | Info | Kotisivuksi | Lähetä uutisvihje | Palaute

ILTALEHTI.fi Sää Kuopio ylin -2° alin -5° **PRESIDENTTI 2012 SUOMEN VAALIKONE!** Google-täsmäily Haie

KESKUSTELU | BLOGIT | PELIT

ETUSIVU | Uutiset | Urheilu | Viihde | Sää | IL-TV | Terveys | Rakkaus & seksi | Nainen | Muoti & kauneus | Perhe | Ruoka | Matkailu | Autot | Digi

Tuoreimmat uutiset | Lähetä uutisvihje | Uutiskirje | Näköislehti | Sää | Yhteystiedot | Mediatiedot | Palaute

TUOREIMMAT

LÄHETÄ UUTISKUVA

KOTIMAA

SK paljasti salatuun kuntauudistuksen - katso miten kotikuntasi muuttuu 14:53

17-vuotiaan murhannut syyntakeeton - määrätin pakkohoitoon 14:27

Mies kuoli kolariissa Suomenniemellä 14:10

Ruohonen-Lerner suivaantui vaalitentistä: "Häpeällistä loan heittoa" 13:33

Huumeepölysi Haapala syyllistyi rikokseen 13:30

Vauvat saivat syövyttävää ainetta - Tässä hoitajien selitys 13:27

Isä tappoi tyttärensä koiran vasaralla - ei halunnut luovuttaa uusille omistajille 13:26

Ministeriö: Ehdotus uudeksi kuntakartaksi on yhä kesken 13:14

Lisää juttuja

ULKOMAA

Hoitajien kömmähdykset: Sydän lipsi maahan 14:25

Ahneus kostautui -

PRESIDENTINVAALIT 2012

Ruohonen-Lerner suivaantui vaalitentistä

Loanheitto on alkanut.

PIRKKO RUOHONEN-LERNER

Perussuomalaisten ryhmäjohtaja hämmästy Jussi Niiniston nimen mustamaalaamisesta **Lue lisää...**

"Tästä koituu häpeää Suomelle"

Presidenttiehdokkaat hyökkäsivät määrätietoisesti perussuomalaisten Timo Soinia vastaan Ylen tv-tentissä. **Lue lisää...**

ILMOITUS

40% Tilaa nyt ja säästä selvää rahaa!

HOBBYHALLI.fi

LUETUIHMMAT NYT TUOREIMMAT

Kaikki | Uutiset | Urheilu | Viihde | Muut

1. Ahneus kostautui - Merirosvot yrittivät hyökätä EU:n lippulaivan kimppuun

2. Missit ilman meikkiä - Ken on luonnonkaunein?

3. Kaksi tuntia kestänyt tärkeä ratkaisu: Hovioikeus alensi tuomiota

4. Missi-Anni laihtui 15 kiloa!

5. Näin paljon Putous-tähdillä on faneja - Kuka voittaa Facebookissa?

UUTISSET **ULKOMAA**

Savun kamea kohtalo: "Koiraruoka TAPPOI KOIRANI"

Kauhunhetket videolla: BENJI-KOYSI KATKESI, NAINEN SYÖKSYI JOKEEN

VIIHDE **URHEILU**

CITYMARKET

ELINTARVIKEHINNAT TO-SU 12.-15.1.2012

KÄYTTÖTAVARA-HINNAT TO-SU 12.-22.1.2012

Katso lisää tarjouksia >>>

Abia Parhailan leikkuri **OHUET LEIKKEET** 720-900 g leikkuripöytä ja maustamaton, 5,99-8,32/kg

5.99 /kg

4 /kg

Liite 1 d. Ilta-Sanomien verkkolehden etusivun ensimmäinen näkymä

SUOMEN HALVIMMAT LENNOT

Bangkok 495 €	Malaga 154 €	Metropolitan 49 €	Bangkok Intl 505 €
------------------	-----------------	----------------------	-----------------------

HINTASEURANTA.FI - LENNOT NOPEASTI & LUOTETTAVASTI!
[Hintaseuranta.fi](#)

ILTA-SANOMAT Perjantai 13.01.2012

Helsinki -1
► 1 ja 5vrk sää kotimaassa ja ulkomalla
► Sadetutka

HAKEMISTO
A-Ö

100 tuoreinta | IS kotisivuksi | Keskustelut | Lukijan kuva | Mobiili | Digilehti | Palaute | Uutisvihje | Yhteystiedot | Treffit

Etusivu | Uutiset | Viihde | Urheilu | Sää | IS TV | Talous | Hyvä olo | Digi | Autot | Matkat | Asuminen | Muoti & Kauneus | Ruokala | Perhe | Nettipeilit | TV-ohjelmat

Kansan raivo leimahti Ylen vaalitentistä

IS:n keskusteluissa on kovaan ääneen kritisoitu Ylen torstaista vaalitenttiä. Keskustelijoiden mukaan presidenttiehdokkaita ei kohdeltu tentissä tasapuolisesti.

- **Kova äärioikeistolaisväite - Soini puolustautuu**
- **Tunteet kuumenivat Ylellä: Raju hyökkäys Soinia vastaan**
- **Niinistö paljasti syyn 7000 €/kk hylkäämiselle: "En minä..."**

NÄITÄ LUETAAN NYT!

- Nörttien märkä uni kiehnää rannalla ikkosillaan - katso kuvat 13.01.2012 10:46
- Ei tarpeeksi tuskaa - Pohjois-Korea rankaisee epäaitoja surjoita 13.01.2012 09:44
- Suomen Kuvalehti: Ministeriöillä salainen kuntasuunnitelma - kartta julki 13.01.2012 12:22
- Rulettipöydässä pillee saatannallinen salaisuus 13.01.2012 09:10
- Epämiellyttävä kebab-paljastus Suomesta: Evira julkaisi listan 49 paikasta 12.01.2012 22:00

TUOREIMMAT KAIKKI

- Helenius-tappio sapettaa yhä - Chisoran promoottorita vaatimus 14:59
- Kansan raivo leimahti Ylen vaalitentistä: "Häpeällistä, pohjanoteeraus, luottamus meni" 14:52
- YleX: Jarppi nakuili Riitta Väisäselle 14:51
- Kärpänen nimettiin Beyoncé'n takapuolen mukaan 14:30
- Breivikille tehdään täysin uusi mielenblatutkimus - muuttuuko tulos? 14:29
- Andreas Romar selväsi säikähdyksellä 14:27
- Autojohtaja: Kaasu on nyt Suomessa ehdottomasti edullisinta - Etanolikin on halventunut reilusti 14:20
- Julkkiskaunotar nakuna turkkia vastaan 14:10
- Tätä kroppaa kehtaa esitellä - näyttelijätär rohkeana gaalassa 13:59
- SaPa piti kiinni kanukkihyökkääjästä 13:58

Nyt tarjoushintaan!

10-kuvat nyt
0,09
KPL

Tilaa tästä

www.ifolor.fi

Liite 1 e. Kalevan verkkolehden etusivun ensimmäinen näkymä

KALEVA OY | HENKILÖASIAKKAAT | YRITYSASIAKKAAT | OPPILAATKOKSET | TOIMITUS | PALAUTE | ETSI ARKISTOSTA

15:24 PERJANTAI 13 TAMMIKUUTA 2012

KALEVA.fi

ETUSIVU | UUTISET | MIELIPIDE | URHEILU | VIHDE | TEEMAT | LUKKALTA | TERVE24 | OIKOTIE | KAUPPAKESKUS24 | OMAHAKU

JUURI NYT | 15:21 Syyttäjä: Ehdollista tai saakot pullovahinkohoitajalle

KOTIMAA 15:21 - LUKIJAKOM. 0

Ministeriö: Ehdotus uudeksi kuntakar-taksi on yhä kesken

Julkisuuteen vuotanut ehdotus uudaksi kuntatarkastajaksi ei ole

Valtiovarainministeriön suunnitelma kuntien yhdistämisestä

LÄHETÄ 13222

13.1.2012
Siitää pitkin saareen vielä!
LISÄÄ lukijatuva

Äänestä ehdokastasi varjoaaleissa

LUETUIMMAT

TÄNÄÄN | VIKON | TÄMÄ KUUKAUSI

Parkkimaksujono on Oulun uuden lentotermien pullonkaula

Salainen kuntakar-tta: Pohjois-Pohjanmaa tiivistyy seitsemään kuntaan

Koululainen loukkaantui iätävään auton alle

The 21st century Beetle.

The Beetle ensiesittelyssä meillä lauantaina klo 10-15 ja sunnuntaina klo 11-15. Tervetuloa.

Pöyhän Autolike Oy
Nuottasaarentie 6
90400 OULU

Beetle.fi-erikoissivut

Beetle 1.2 TSI -malli alk. autovaroitus hinta 16,870 €, erilliset varusteet 4,323,50 €, kulutusarvio: 23,793,50 €/1000 km, CO2-päästö: 127 g/km, yhdistelmäkulutus: 5,9 l/100 km. Kulutusarvio sisältää korvaustulot. Käytetä auto erilliseen varustukseen.

eKaleva nyt iPadissa. Lataa App Storesta.

90 pv tilaus 37,49 €

Liite 1 f. Kauppalehden verkkolehden etusivun ensimmäinen näkymä

Maksa vain liikkuvasta tavarasta.
Ulkoista sisälogistiikkasi meille.

TRANSVAL

Tilaukset | Mediatiedot | Mobiilipalvelut | Yhteystiedot | Palute ja FAQ | Yritysesittely | Sivukarta | In English

OMXH klo 15:22 | 9856.00 | +0.72% ↑ | Helsingin pörssin vaihto 183.400 milj. euroa | Nokian kurssi klo 15:08 | 4.158 € | +0.58% ↑ | Euribor 12 kk 1.842% | EUR = 1.2838 USD

Kauppalehti.fi

Kirjautuminen: Ryhmittynyt
Kirjautu ulos | Omat tiedot

ETUSIVU | UUTISET | PÖRSSI | OMA RAHA | YRITYKSET | AUTO | KESKUSTELU | BLOGIT

Markkinauutiset: Pörsssiä koskevia uutisia ja kassavaroja koskevia uutisia

Uutisvihje

Uutiset

Uusimmat | Luettummat

Ylittävää - Aikossa on tammiaie
pe 14:27

JP Morganin tulos laski odotetuksi
pe 14:17

"Pankkiosakkeiden ostaminen on arpepeä"
pe 14:15

SK: Casatno irtisanoo väkeä tuotannosta
pe 14:13

Kännykät ja kulutuselektronikka haistavat

Facebook vie leivän autonvalmistajilta

Palvelut

Oma raha

Uudesta Oma raha -osioista löydät uutisten lisäksi mm. oman salkun, oman listan, rahastot ja analyysit.

Ketkä päättävät yrityksessä?

Tutustu luotettaviin vaihtautoihin

Skoda Octavia
36 990 €

Liite 1 g. Keski-suomalaisen verkkolehden etusivun ensimmäinen näkymä

MYNNIN JA MARKKINOINNIN AMMATTILAINEN

Käyttäjätunnus Salasana Unohditko salasanasasi? Hanki tunnukset Palaute Google-tähtäily Hae

KESKISUOMALAINEN SähköTele ValoAV2012 Jyväskylän Paviljonki 1.-3.2.2012

Perjantai, 13.1.2012 Nimipäivät: Nuutti, Huomenna Sakari ja Saku. Tilaa lehti | Jätä ilmoitus | Yhteystiedot | Henkilöasiakkaat | Yritysasiakkaat

Etusivu Uutiset Urheilu Erikoissivut Miettipide Yhteisö

Tilaa digipaketti | Omat uutiset | Digipaketin uutiset | Näköislehti | Arkisto | Mobiilipalvelu | Uutisvinkki | RSS

Keski-Suomeen lisää sähkökatkoja lauantaina

14:53
KESKI-SUOMI - Perjantaina jatkuneet lumisateet todennäköisesti aiheuttavat päivän ja illan aikana lisää sähkökatkoja Keski-Suomessa, arvioi Vattenfallin asiakkaista vastaava LNI Verkko Oy. Yhtiön mukaan uusia puita...

Juttuvinkit ja uutiskuvat numeroon **13520**
Tuoreimmat uutiset Keski-Suomi Urheilu

- Yhdistetyn tilanne maailmancupissa 15:27
- Ranska kielsi nopeusvalvontakameraista varoittavat laitteet 15:25
- Tutkijat: Puhe yliaktiivisesta rakosta johtaa harhaan 15:25
- Ilmaveivi ja Mäkäraimen nousivat yleisöäänestykseen 14:59
- Risto Mattila odottaa innolla Lahden kisaa 14:58
- Keski-Suomeen lisää sähkökatkoja lauantaina 14:53
- Asuminen ja ravinto kallistui, elektroniikka halpeni 14:42
- Kuorma-auto törmäsi farmin perään Äänekoskella 14:38
- Karstele lumpaakut puutarhassa 14:15
- KRP:n rikosylikomisariolle tuomio muttei rangaistusta 13:58 (Päivitetty 14:54)

• Lisää tuoreimpia uutisia

mainos

Etsitkö tvötä?

Juuri sinulle sopiva asuntolainat op.fi

Jyväskylä Omakotitalo, 174,0 m²
Vh. 189000 €

Muurame Rivitalo, 88,5 m²
Vh. 172000 €

Jyväskylä Omakotitalo, 110,0 m²
Vh. 235000 €

opkk.fi
OP-Kilpailukeskus

5
Paavo Lipponen

Liite 1 i. Savon Sanomien verkkolehden etusivun ensimmäinen näkymä

Ei ole mitään pelättävää. **5** Paavo Lipponen
Maksaa. Presidentti 2012 ly

[Kirjaudu sisään](#) | [Tunnukset hukassa](#) | [Tilaa lehti](#) | [Jätä ilmoitus](#) | [Yhteystiedot](#) | Valitse lehti | [Siirry](#) |

SAVON SANOMAT

Perjantai 13.1.2012
Nuutti
Huomenna: Sakari ja Saku

Piispanvaalin valitsijamiehet
Kotimaa

Kilpailu

Kalluppi

[Etusivu](#) | [Autot](#) | [Viihde](#) | [Teemat](#) | [Kiekko](#) | [Vapaalla](#) | [Video ja kuva](#) | [Mielipide](#) | [Blogit](#) | [Asiakaspalvelu](#) | [Mediamyynti](#)
[Savo](#) | [Kotimaa](#) | [Talous](#) | [Ulkomaat](#) | [Kulttuuri](#) | [Urheilu](#) | [Toriremontti](#) | [Kallansillat](#) | [Sää](#) | [Näköislehti](#) | [Uutisvinkki](#) | [RSS](#)

Junaliikenne jumii lumen takia

15:23
KOTIMAA - Junaliikenne Kuopion ja Pieksämäen välillä korvataan linja-autoilla. Muutos koskee aikataulun mukaan kello 16.05 Kuopiosta Helsinkiin lähtevää Intercity-junaa. Aikaisemmin linja-autoilla korvattiin Helsingistä 11:n jälkeen Kuopioon lähtenyt Intercity. Intercity 73 korvattiin linja-autoilla myös...

Lumisade pölyvää teille huomiseen 9:06
Sähkökatkoja ympäri Itä-Suomea 8:30
Sähkökatkot jatkuvat taas, ainkeli hupno 4:33

[Savon Sanomat FACEBOOKISSA](#)
[Savon Sanomat TWITTERISSÄ](#)

Tuoreimmat uutiset

Kaikki | [Savo](#) | [Viihde](#) | [Urheilu](#)

- » Yhdistetyn tilanne maailmancupissa 15:25
- » Junaliikenne jumii lumen takia 15:23
- » Tutkijat: Puhelinyhtiöistä rakosta johtaa harhaan 15:22
- » Ilmaveivi ja Makarainen nousivat yleisöäänestykseen 14:57
- » Risto Mattila odottaa innolla Lahden kisaa 14:54
- » Asuminen ja ravinto kallistui, elektroniikka halpeni 14:39
- » KRP:n rikosyksiköisäriolle tuomio muttei rangastusta 13:56
- » Surma yliopistossa kuohuttaa Oxfordia 13:44
- » M-real jättää paperintuotannon Saksan-tehtaalla 13:30
- » Mieheitä löytyi luvattomia asetervikkeita kotoa 13:28

PÄIVÄN KYSYMYKSET

Äänestätkö presidentinvaaleissa? Kyllä En

Lue juttu aiheesta

Kommentoi (10)

OOPPERA GAALA

PE 02.03. KLO 19

KUOPION MUSIIKKIKESKUS

5

Paavo Lipponen

Liite 1 j. Taloussanomien verkkolehden etusivun ensimmäinen näkymä

Löydä omasi tästä >

Suomen parhaat metsäkiilat

The Botive Company

UPM BONVESTA

Mobiiliversio | iPad
Sähköpostiosoitte
Salasana
Kirjaudu

Taloussanomat | It-viikko | Digitoday
Seminaarit - Palvelut - Sivusto - Yhteydenotot - Mediatedot -

Perjantai 13.1.2012

Etusivu

KOLUMNI

Villaiset liberaalit >>

Anna Mård

OMX Helsinki +0,70 %

5654,80

Nokia Oyj +0,73 %

4,164

Euribor 12 kk -0,01

1,84

Dutiset
Pörssi
Ps-säästöt
Rahastot
It-viikko
Yrityshaku
Nimitykset
Laskurit
TaSa
Blogit
Hae

Eurokiisi
Kotimaa
Ulkomaat
Pörssi uutiset
Markkinoiti
Yrittäjä
Oma talous
Teema: Talouskiisi
Teema: Auto viherly
Kolumnit
Veroliedot

Sähläävä peikko – näin luet työtodistusta rivien välistä

Työtodistuksiin kirjatuiissa arvosteluissa ja luonnehdinnoissa on oma salakielensä. "Tinkimätön ammattilainen" voi oikeasti tarkoittaa jäärapäistä tiukkapipoa, ja "innostaja" voughottamista. Lue tästä, miten rekrytointitulkitsevat työtodistuksia. Ja opi, mitä pomo mahtoi ilmauksillaan oikeasti tarkoittaa. >>

KOKEILE JA TILAA TALOUSSANOMAT+

Taloussanomien ja Helsingin Sanomien uusi yhteinen palvelu seuraa talousmaailmaa kattavammin ja syvemmin kuin mikään muu tiedotusväline. Kokeile Taloussanomatsa maksutta kahden viikon ajan!

Available on the App Store

Uusimmat uutiset

- 14:50 Italia lainasi 4,8 miljardia lisää
- 14:46 Helsingin pörssi myönteisessä viireessä
- 14:37 Velkalinjalle soitajilla keskimäärin 24 000 euroa velkaa
- 14:11 Suomen Kuvalehti julkisti salaisen kuntakartan - ministeriö hillenä
- 13:41 Olipa kerran suomalainen ja ruotsalainen sijoittaja...
- 13:22 Kebab-kiskonta: 1 000 euron vuosipalkka
- 13:10 Ekonomisti Guggenheimista: Rahat mulle, riski sulle

TAMMIALE -15% KATSO

DIAMO

ALL INCLUSIVE LOMALLE detur.fi

Liite 1 k. Turun Sanomien verkkolehden etusivun ensimmäinen näkymä

ts.fi Henkilöasiakkaat Mediamyynä Pulpetti Verkkokauppa TS Kupongit Menovinkit Palaute Yhteystiedot TS-Yhtymä In English

Caravan Show & Camping **TURUN MESSU- JA KONGRESSIKESKUKSESSA 13.-15.1.2012**
YHTEISTYÖSSÄ: SF-Caravan ry • SF-Caravan Turku ry • Subaru Nordic Ab

Hyvä surffaaja.
 Sinut on satunnaisesti valittu ja olet voinut voittaa jonkun seuraavista 1000 € lahjakorteista: Ikea, Gigantti, Sokos, KappAhl! Tarjous on rajattu ja vain valituille henkilöille.
 Osallistuminen on ILMAISTA ja kestää vain 1 minuutin: [Klikkaa tästä](#)

Hae verkkolehdestä
 Tilaa Turun Sanomat
 Jätä ilmoitus

Etusivu Uutiset Teemat Kuvat Blogit Keskustelut Sarjakuvat TV-ohjelmat Digilehti Sää TSTV Turku 2011 Porsaa

Paakirjoitukset Vaalikone Seniorin saappaissa

TAMMIALE
 -25% -35% -20%
 -40% -15%
 Tuulilasipesuneste Shiny Power 4l
 4kpl
10€
 16 litraa kymppiä!
 Klikkaa lisää tarjouksia
K-RAUTA
 MISSION POSSIBLE

Perjantai 13. tammikuuta 2012 | Verkkolehden 18. vuosikerta
 Vastavaa päätoimittaja Kari Vainio
 Nimipäivät: Nuutti

TURKU
 -2 °C 5 m/s

Lähetä MMS uutiskuva tai -video numeroon 16183 viestin aiheksi TS MMS

SILJIA TURKU

OSALLISTU JA VOITA
 23H -RISTEILY MERIAAMIATSIILLA
 (arvo jopa 174€)

PRESIDENTIN VAALIT 2012
 VAALIKONE

PORTSA PAIKALLISUUTISIA PUUTALOALUEelta

TURKU ABO 2011
 Lue lisää kulttuuripääkaupungista

Uusimmat uutiset
 15:23 Venäjä antoi etsintäkuulutuksen laan

oikotie.fi
 Avainpaikat

Sharepoint-sovelusarkkitehti Fujitsu
 Laadunvalvontalaborantti
 Finnsementti Oy
 RAHVALLISPÄÄTÖS

ETUSIVU
 KOTIMAA
VARSINAIS-SUOMI

SK:n julkaisemassa kartassa Varsinais-Suomeen jäisi vain viisi kuntaa – osallistu keskusteluun

Valtiovarainministeriön kuntakartassa Varsinais-Suomeen jäisi vain viisi kuntaa. Edesmenneen Turun keskustelun esitelmät